

Rahvuskogu liikmeid pühalikke
töotust andmas. 18. II 1937

Laitsse Lõhu!

№ 3/4
1937
50 senti

Põllumajanduse Pank

Asukoht: Tartus, Suurturg nr. 9, oma majas.

Telefonid: juhatuse 10-65, üld- 50 ja 16-99.

ÄRISEIS 31. DETSEMBRIL 1936. A.

AKTIVA		PASSIVA	
Kassa ja jooksv. arved teist. pankades	Kr. 558.969.47	Osa- ja muud kapitalid	Kr. 144.126.83
Väärtpaberid ja osamaks teistes asu-		Hoiusummad:	
tustes	„ 151.722.64	tähtajal.	Kr. 862.023.04
Väärtused	„ 8.293.18	jooksvad	„ 1.343.880.77
Laenud	„ 1.803.157.34	Vekslite rediskont	„ 136.025.—
Riiklikud laenud	„ 818.—	Võlad teistes krediitasutustes	„ 95.641.50
Korrespondendid	„ 48.601.64	Riiklikud võlad Pikalaenu Pangas	„ 1.025.09
Garantii-deebitorid	„ 27.926.66	Korrespondendid	„ 33.726.45
Vallasvara	„ 22.713.56	Väljaantud garantiid	„ 27.926.66
Kinnisvara	„ 74.430.92	Tuleva aasta tulud	„ 16.196.49
Tuleva aasta kulud	„ 1.081.89	Muud passivad	„ 44.489.14
Muud aktivad	„ 17.656.95	Puhaskasu	„ 10.311.28
	<u>Kr. 2.715.372.25</u>		<u>Kr. 2.715.372.25</u>

Pank võtab raha hoiule ajakohase %/o, annab heade kindlustuste vastu takistuseta laenusid 6—7°/o, ostab ja müüb E. V. Riigikassa pantkirju, millega võib soodsasti tasuda asunike talude võlgu, ja toimetab kõiki muid pangaoperatsioone. Korrespondendid kõigis tähtsamais keskohtades. Pank ostab ja müüb välisvaluutat. Pangal tulekindel varakamber. Põllumajanduse Pangaga opereerivad kõik põllumehed, põllumajanduslikud ühisused ja omavalitsusasutused. Panga juures E. O. ja Ü. A. Kindlustusselts „OMA“ agentuur.

JUHATUS.

TARTU LINNAPANK

TARTUS, RAEKOJAS

TEL. 2-32 JA 11-32

AKTIVA		Arvete seis 31. detsembril 1936. a.		PASSIVA	
Kassa	77.419.12	Põhikapital	295.559.22		
Hoiuarved	430.897.—	Tagavarakapitalid	37.776.19		
Väärtpaberid	337.915.71	Amortisatsioonikapital	9.991.06		
Väärtused	3.165.84	Hoiusummad	4.453.524.03		
Diskonteeritud vekslid	3.312.863.91	Võlad teistes krediitasutustes	110.196.77		
Tähtajalised laenud	30.710.—	Korrespondendid	75.723.40		
Kontokorrent laenud	873.445.29	Väljaantud garantiid	79.007.56		
Korrespondendid	78.135.04	Mitmesugused kreditorid	21.219.34		
Garantii deebitorid	79.007.56	Muud passivad	99.702.98		
Mitmesugused deebitorid	21.219.34	Puhaskasu	84.667.46		
Vallasvara	15.554.15				
Muud aktivad	8.035.05				
	<u>Kokku: 5.267.368.01</u>		<u>Kokku: 5.267.368.01</u>		

Toimetab kõiki pangaoperatsioone

Vabariigi XIX aastapäeval õnnitlevad Kaitseliitu!

Riigi Ringhääling

Pärnu Majanduse Ühisus *Pärnus*

Osakonnad ja laod

*Pärnus, Tõstamaal, Pärnu-Jakobis,
Vändras, Vigalas, Suurejõel, Toris
ja Viluveres.*

**ELUSLOOMADE, LIHA JA
LIHASAADUSTE EKSPORT**

**E E S T I P E E K O N I
EKSPORTÜHISUS**

**JUHATUS: TALLINNAS
PÄRNU MNT. 23
TELEFON 463-63**

**Ühisus «Lõuna-Eesti Eksporttapamajade»
lihakauplused asuvad:**

Tartus:	Ülikooli tän.	7,	telefon	12-59
„	Tähe	„ 72,	„	12-18
„	Narva	„ 145,	„	14-08
„	Narva	„ 29,	„	12-22
„	Riia	„ 117,	„	14-50
Valgas:	Vabaduse	„ 32,	„	32

TRIIKPESU- TÖÖSTUS

valmistab meestepesu
tellimise peale, nagu

Päevasärke

Frakisärke

Kraesid

Veste

Pidžaamasid

Supelmantleid

jne.

Diplomeeritud meistri
L. Krupkini juhatusel

TALLINN, SAUNA 8

TELEFON 459-59

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitseliidu pea-
staabi ruumes.

Vastutav toimetaja: kolonel J. Maide
telefon 451-94.

Tegev toimetaja: kapten A. Truuvere
telefon ametis kv. 156-a,
kodus 465-01.

Väljaandja: Kaitseliidu peastaap.
Kaaströö arvatakse tasu alla, kui sellele
tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvi-
tamata ja tagasisaatmiseks markimata
käsitirju alal ei hoita.

Tegevtoimetaja kõnetunnid teisipäeviti
ja neljapäeviti kella 10.00—12.00.

*

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3.
Telefon 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/2 a. 3 kr.,
1/4 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad: 1 üks lehekülj
teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti
äärel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise-
mised 60 kr.

Nr. 3/4

1937

SISUKORD:

- E. H. T.*: Vabariik 19-aastane.
E. H. T.: Rahvuskogu asus tööle.
— Riik ja tema juhid — kõik on kütun-
lakuu lapsed.
A. Truuvere: Leedu Vabariik 19-aastane.
— Kyösti Kallio — uus Soome president.
— Uus Naiskodukaitse esinaine.
A. Truuvere: Admiral Johan Pitka
65-aastane.
— Mitropoliit Aleksander 65-aastane.
— Fr. Stokholm Kl. õpetajate senioriks.
T. Haljaste: Tartu Maleva õppurmalev-
kond.
— Vaba Eesti.
E. Paju: Meie rahvuslikke saavutusi
XIX iseseisvusaastas.
— Landstormsrörelsen — Rootsi Vaba-
tahtlik Maakaitse.
— Ameerika Ühendriigid.
H. N.: Kõnepilved Põhja-Aafrika kohal.
— Kui Venemaa ei tahtnud Eestit va-
baks anda.
E. Päss: Vastlapäeva kommete pea-
jooni vanas Eestis.
Ed. Kansa: Eesti lipp.

VAÄRTMETALLASJADE
& MÄRKIDE TEHAS

DÄRNU MAANTEE 20 TELEFON 452-79

TALLINN

Meie valmistame

võistlemata
headuses

AUHINDU

KINGITUS-

ESEMEID

MÄRKE

JA

VORMI-

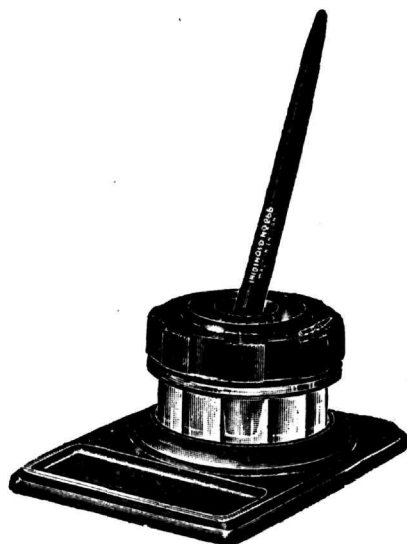
TUNNUSEID

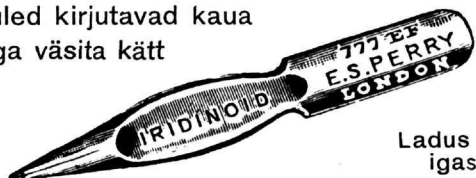
"COLUMBIA" London

NONSTICK-ABERTO
on ainuke
pliiatsi-
Kopeerpaber
millega saab
200 korda
läbi kirjutada
EI KLEPU
EGA MÄÄRI!

Igal poognal märk:
„NONSTICK“ - „ABERTO“

Iridinoid
suled kirjutavad kaua
ega väsita kätt

Ladus 12 vormi:
igasuguse käe jaoks

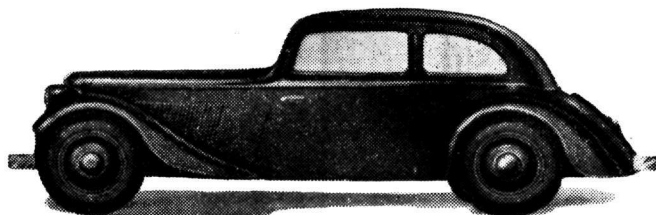
Iridinoid tindipott on prakti-
sem: ümberkukkumisel ja kum-
mul olekul **tint ei voola välja**

Vabriku esindaja **A. BERTELOV**, Tallinn

Adler autod

on osutunud sobivamaiks meie
teeludele.

Seda ederatta-veo ja õõts-
telgede tõttu. Nad on ühtlasi
väga ökonoomsed ja vastu-
pidavad.

N.S.U. mootorrattad

on levinumaid Eestis. Üle 130 müüdi 1936. aastal. Kõik N.S.U. sõitjad on rahul oma masinatega.

Husqvarna – N.S.U. – Adler jalgrattad

müüakse soodsatel tingimustel

A|s Tormolen & Ko

Tallinn, Raekoja pl. 17 Tel. 428-06

Ar 937 P
Kaitse

EESTI
RAHVUS-
KAMMARTUKK

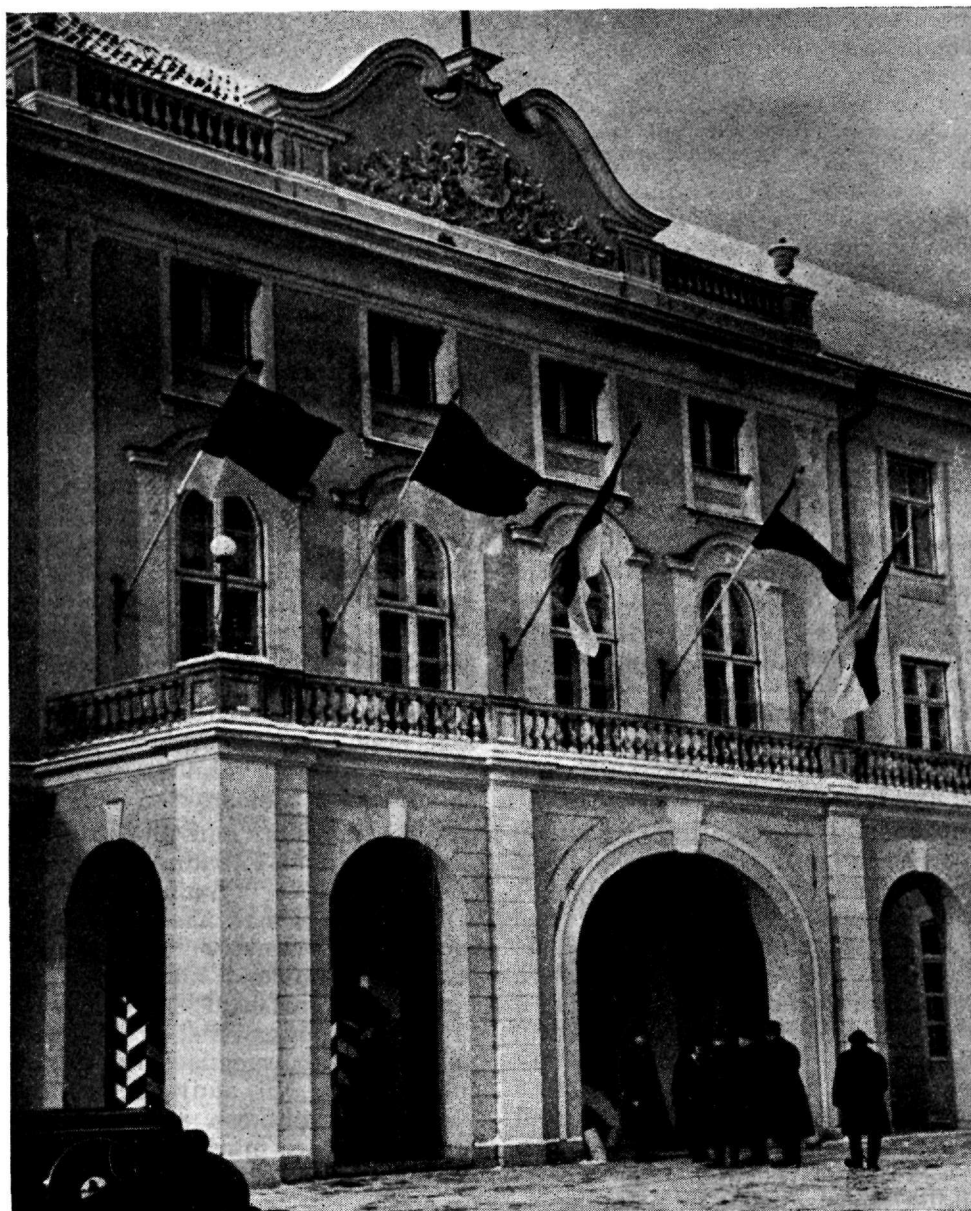
Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 3/4

Tallinnas, esmaspäeval, 22. veebruaril 1937

XIII aastakäik

TOOMPEA LOSS LIPUEHTES

VABARIIK

19-AASTANE

Jälle on pakane kinni kaanetanud meie järved, jõed ja sood, — jälle on lumi katnud meie kodumaa väljad ja vinged talituuled kohisevad meie põhjala metsades. Karm põhjamaa talv on loodusesse toonud selle puhkeaja, millele järgneb kevade rõõmuhõiskeline ärkamine ja suvi täis külluslikku kasvu ning edukat tööd. Jälle on samane südatalv kui tol saatuslikul ja äreval-raskel veebruarikuul 1918. aastal, kui kuulutati välja Eesti Vabariigi iseseisvus.

Üheksateistkümmend aastat on sest möödunud ja 24. veebruaril pühitseme oma iseseisvuse uuestisünni üheksateistkümnendat aastapäeva, oma rahva ülima vabaduse noort sünnipäeva. Üheksateistkümmend aastat — milline lühike aeg ajaloo määratu ajanäitaja numbrilaul! Kuid meie rahva elus on see lühike aeg siiski määratu suure ulatusega murrangu, rahvusliku tõusu, edu ja suurte sündmuste aeg.

Kui 1918. a. veebruaris vabariik välja kuulutati, siis oli olukord meie maal niisamasugune nagu hullkadel sajandeil selle aja kestes, kus võõrad olid meie üle valitsejaks. Jälle möllas sõda meie kodumaa pinnal, jälle õiendasid võõrad meie pinnal omavahelisi arveid ja laastasid meie rahva varandusi. Oli jälle samasugune õudne aeg, milliseid meie rahvas pärast muistse iseseisvuse kaotamist on sajandite jooksul pidanud palju-palju läbi elama.

Kuid nähtavasti oli Saatuse vaekausil meie rahvas oma silmapilgu leidnud — ja nii tõusis keset ajaloo suurimat sõda meie uus vabadus. Küll tuli veel veidi kannatada võõrast ülejõudu, kuid Saatuse oli oma sõna öelnud vahva viikingite rahva kohta. Tuli veel läbi teha kangelaslik Vabadussõda, kus väikesel Eesti mäleval tuli võidelda ja võita oma mõlemad kurjemad ajaloolised põlismaenlased. Narya ja Võnnu lahingud said neiks võimsaiks ja vägevaiks lõppheitlusiks, kus pandi lõplik ja kindel ristikivi meie uuestisündinud riiklikule iseseisvusele ja noorele vabariigile.

Nüüd on sellele 1918. a. veebruari südatalvisele iseseisvusmanifestile järgnenud üheksa-

teistkümmend lootusrikka külvi kevadet, püsiva töö ja edasirühkimise suve, lõikuse ja õnistusliku saagi sügiset. Ja iga talve rahu oleme saanud pidulikult pühitseda oma tähtsamat rahvuspüha — Vabariigi aastapäeva.

Kui meie linnulennulise kergusegagi tagasi vaatame selle lühikese aja peale, kus meie rahvas on saanud vabalt elada oma riigis, enese üle ise valitsedes ja oma elu ise korraldades, siis näeme, kui määratuma kombel Eesti elu on siiski edenenud. Suur tõus on olnud kõigil aladel.

Kui 1918. a. talvel veel rõhavam enamus eesti rahvast oli eraomanduseta teiste teenrite hulk, siis nüüd on iseseisvate majapidajate arv kaugelt suurem neist, kellel veel pole oma kodu, kuid kellel on kõik vabadused selle loomiseks.

Mitmedkümmend tuhanded uued talud on üles ehitatud; sajad tuhanded uued hooned on püstitatud maal, linnades ja alevites; rahvuslik kaubalaevastik on rohkem kui mitmekümnekordistunud ja on eesti trikolori ning kogu maailmas suures aus seisva eesti meremehe viinud kõigile maailmameredele; hariduslik tasapind ja rahva jõukus on kõigis klassides suuresti tõusnud; tööstus ja kaubandus on mitmel alal otse uuesti loodud. Ja ajalooliste võõraste rõhujate võimust pole täisealisel noorsoolgi enam mälestustki.

See on suur edu ühe rahva elus. Kui meie isad, kes surid Vabadussõja päevil, saaksid üles tõusta, nad ei tunneks meie olusid enam ära ja nad näeksid oma unistuste täitumist üle lootuste. Kui meie praegusaegset elu aga suudaksid näha need isad-emad, kes manalasse varisesid enne suurt sõda, nii aastat kakskümmendviis — kolmkümmend tagasi, need näeksid praeguses Eestis uskumatut unistustemaad. Nii suuresti on meie elu selle võrdlemisi lühikese aja jooksul muutunud ja meie vahel ei märkagi oma argipäevaseis askeldusis selle muutuse suurust ning ulatust.

Ka möödunud aastal jätkus meie iseseisvuse ülesehitamise ja rahvaliku tõusu edu. Raamatuaasta sisukas ja väärtuslik töö viidi

Kui sadas laia lund

lõpule. Raamat, väärtkirjanik, meie vaimu- suurused viidi rahvale lähemale, — eesti elav sõna ja eesti vaimu kõrgus leidis tunnustamist.

Rahvusliku enesetunde ja kindluse uinutavast häbiplekist — võõrapärasest nimest — loobumise suuraktsioon võttis erilise hoo. Mitmed rahvad on oma kaaskodanike nimed sundkorras ümber rahvustanud. Meil on nimede rahvustamise aktsioon täiesti vabatahtlik, kuid selle aktsiooni senine edukus on olnud veelgi suurem ja üllatuslikum, kui ajaloos seni hoogsamaks peetud nimede vabatahtlik ümberrahvustamine — omal ajal Soomes. See tõendab meie rahva tervet ja tõusvat rahvustunnet.

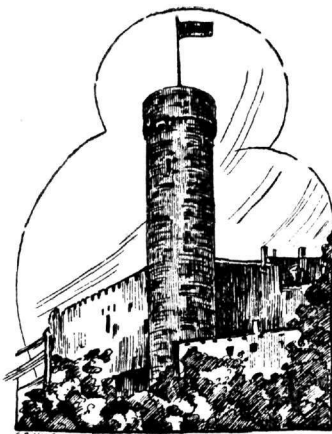
Suure tähtsusega on ka läinud aastal algatatud kodukaunistamisaktsioon, mis küll pole veel suutnud suuri saavutusi leida ega pole kahjuks tarvilikus ja võimalikus ulatuses arenenud, kuid mis on kõigiti mõistetav ja vastuvõetav meie rahvale ja mis peab arenema iseseisvusaasta-

te ilusamaks hoogtöök. Suur on olnud ka meie tööstuse ülesehitus ja põllumajanduse ratsionaliseerimine.

Igatahes palju ja edukat tööd on tehtud ka meie iseseisvuse üheksateistkümnendal aastal ja nüüd, kus meie 24. veebruaril oma vabariigi aastapäeva pühitseme, lipud uhkelt lehvima paneme, paraade ja piduaktusi peame, kus Vabariik astub kahekümnendasse püsivusaastasse ja kus see eelseisev aasta tuleb murrangulise reformiga — põhiseaduse uuestisünni ja siserahu ning rahvavalitsusliku korra õigusliku normeerimisega — on meie kõikide sooviks, et kahekümnendaks aastapäevaks, millal inimene loetakse kõigiti täiealiseks, ka meie noor, tõusev, edu ning murranguid läbi elanud Vabariik jõuaks siserahu meheikka ja tõuseks ning kasvaks senisest veelgi suurema hooga.

Selle tähiseks lehvigu Vabaduspäeval uhkelt meie Eesti lipp!

EHT.

RAHVUSKOGU

ASUS TÖÖLE

Neljapäeval pärast palvepäeva — 18. veebruaril — asus **Rahvuskogu** tööle. Nii otsustas Riigivanem, kellele viimane rahvahääletus andis kindlad ja vajalised volitused. Kuue kuu jooksul, hiljemalt 16. juuliks tänavu suvel, peab Rahvuskogu — see kahest kojast koosnev Asutav Kogu nr. 2 — andma Vabariigile uue, kõigiti viimistletud ja läbimõeldud põhiseaduse, mis peab kindlustama rahvavalitsusliku riigikorra võimude tasakaalukuse, sisepoliitilise kindlustunde, kodanike vabadused ja demokraatliku valitsemisviisi. Mis peab Vabariigile tagama siserahu, õigusliku korra ja kindlad eeldused rahvuslikuks õitsenguks ning riigielu eduks.

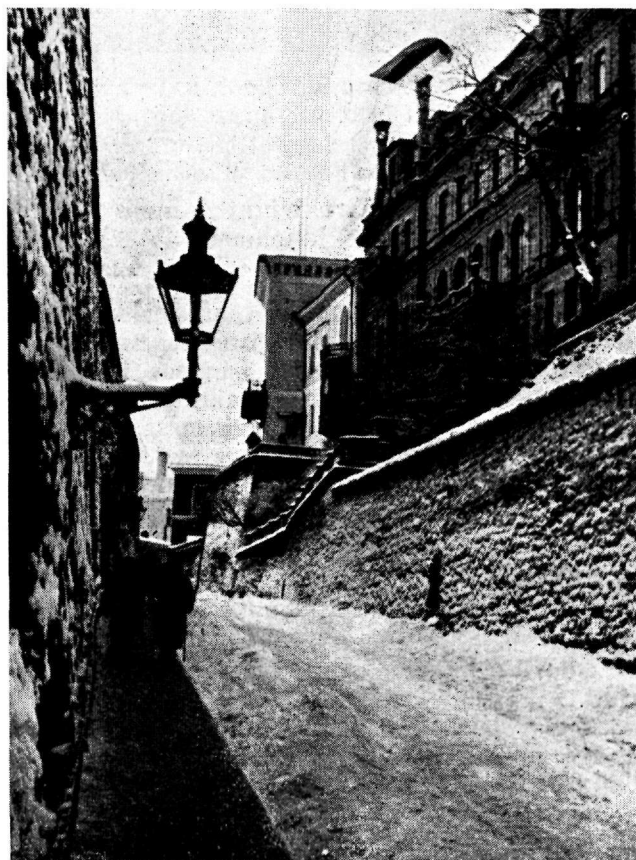
Läinud aasta veebruari rahvahääletusel langenud otsus on meie noore kuid hiiglasamumudel edeneva riigi elus pöördelise tähtsusega. See otsus on seda mõjuvam, et ta tehti vabal ja salajasel hääletusel rõhuva enamusega. Hääletusest osavõtjate hääleõiguslike kodanike protsent oli üllatavalt suur ja nende enamuse ja sõna Riigivanema ettepanekute peale kindel.

Rahunenud ja jälle ühinema asunud rahva vaba ning kindel tahe oli anda Riigivanemale selgesuunalised ja otsesed volitused kokku kutsuda uus asutav rahvaesindus, kes meie noore riigi ja edasipüüdliku rahva välja tüüriks neilt erakondliku lõhenemise, parlamentarismi nõrkuste ja sisetülde karidelt, kuhu meid elu oli viinud majanduskriisi ja esimese-põhiseaduse-stiilse riigikogu võimutsemise aastail.

See oli sügavast patriotismist ja elukogenud riigimehelikkusest juhitud kindlakäelisus, mis 1934. a. märtsis sundis meie populaarsemal ja vanemal rahvajuhil, Konstantin Pätsil, oma rahva ja riigi huvides erilise kindlusega kasutama äsja jõusse astunud teise põhiseaduse omapäraseid võimukäsituse paragraafe. Vana rahvajuh, kes juba aastakümneid oli lakkamatult võidelnud ka enne Vabariigi iseseisvuse uuestisündi oma rahva vabaduse, vaimse ja majandusliku tõusu eest, — kes julgesti võidelnud ja palju kannatanud nii tsaari, punaste kui ka saksa okupantide valitsuse ja võimutsemise ajal, — kes oli esimeseks riigijuhiks meie Vabadussõja ajal ja Vabariigi loomisaastail, — kes oma riigimehelikus tarkuses kunagi pole hõljunud ainult idealistlikel unistuskõrgustel,

vaid alatiselt rõhutanud reaalvõimaluste ja rahvamajandusliku edukuse ettenägeliku kindlustamise vajadust, — see juht aimas neid raskusi ja seda kuristikku, kuhu noort riiki võivad tõugata sisemine lõhenemine, tol ajal ähvardav äärmuslike võimutsemistahe ja demokraatlike valitsemisviise hävitav teine põhi-seadus.

Ta oli riigi kõrgeimale ametikohale kutsutud ja asunud just siis, kui sisekriisi lained löid kõige kõrgemalt ning ähvardavamalt — 1933. a. lõpul ja 1934. a. alul — kui riigikogu jõuetuse, riigikogust tüdinemise ja võõrapärase fašistliku vaimu pealetungi krambid kõige valusamalt lõhestasid Eesti rahvast. Kindlalt ja külmavereliselt otsustas Riigivanem siis te-

Üles Toompeale

Rahvuskogu esimees prof. J. Uluots

gutseda, käsitades temale usaldatud võimu kõvemal määral. Ta tüüris riigi n.-n. vaiksasse olekusse, kus valitsus suure kannatlikkuse, taktiküllasusega, kuid ka kindlajoonelisusega hoidis ära kõik endisaegsed erakondadevahelised ebaterved võitlused ja üksteise mahakiskumise võtteid ning kus kõik rahvuslikud jõud suunati meie riigi majandusliku ja kultuurilise ülesehitamise peale.

Osava ja taktiküllase sisepoliitika, eduka majanduspoliitika ja põhjaliku ning rahva kandejõule vastava riigikaitse moodsa reorganiseerimisega suudeti rahvas luua uus sise-mise rahulolu, töötahte ja leplikkuse meeleolu, mis vaatamata ühele kurvale klikevandeseltsi mässunõule võimaldas Riigivanemal juba võrdlemisi õige ruttu asuda põhiseadusliku korra reformi käsilevõtmisele.

Nii kuulutati Riigivanem juba 1936. a. veebruaris, s. o. vähem kui kaks aastat pärast kõvendatud korra väljakuulutamist, rahvahääletuse välja ja kutsus kodanikke vabale otsuseandmisele, kas ja kuidas hakata lahendama meie põhiseaduslikku sisekriisi. See kiirus oli üllatuseks välismaale, nagu kajastus Euroopa ajakirjanduses, — ja isegi meie siseriiklikule opositsiooniringkonnile, kes kartsid, et valitsus paljudel väliseeskujudel jääb venitavalt ja mugavalt rippuma oma erakordse võimukülluse juure. Kuid Riigivanema demokraatlik maailmavaade ja aus tahe riiki võimalikult rutem juhtida kindla ning tasakaaluka õiglususega

põhiseaduse piiridesse ei lubanud aga venitada riigielu tähtsaima reformiga.

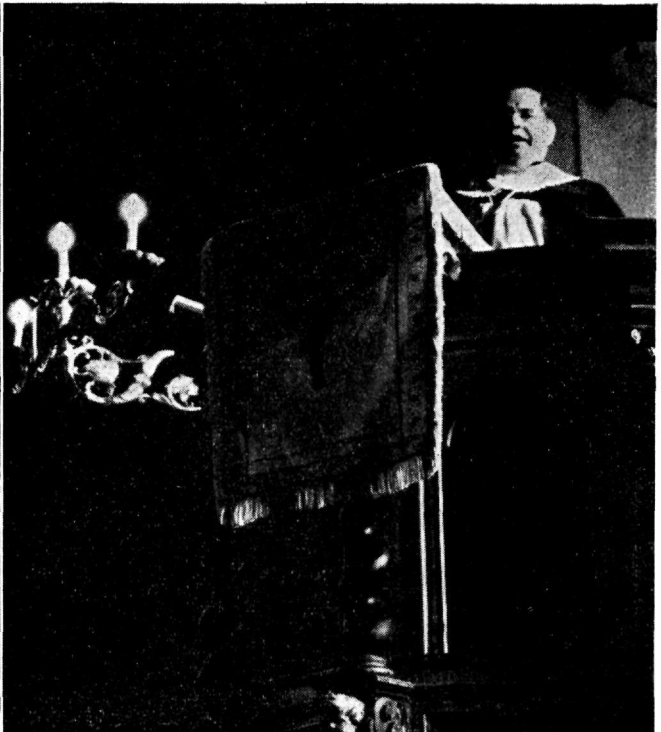
Nii pöörduski ta rahva poole — ja sai 1936. a. veebruari rahvahääletusel selged volitused, mille alusel möödunud sügisel anti Rahvuskogu valimise ja moodustamise seadus, korraldati möödunud detsembris esimese koja valimised ja moodustati detsembris ning jaanuaris teine koda. Nüüd siis astus samade volituste alusel kokku Rahvuskogu, et asuda suurele ja tähtsale tööle.

Rahvuskogu peab meil riigile andma uue — kolmanda — põhiseaduse, töötama välja tulevase parlamendi ning riigipea valimisseaduse ja **õnnelikult lõpetama selle lühikese üleminekuajajärgu**, mis meie rahvast rahulikult on välja tüürinud sisekriisi ja rahvusliku lõhenemise haripunktilt rahvusliku uuestisünni ja ühinemise vaiksesse sõiduvette. Ta peab Vabariigile andma **küpse ja tasakaaluka** õigusliku korra, mis kõvendaks meie ülesehitusliku töö aluseid ja oleks kindlaimaks pandiks meie iseisvuse võitude jäävaks arenguks.

Et Rahvuskogu selle tööga korralikult toime tuleks, selle pandiks on loodetavasti tema **rõhuva üksmeelsusega** ja kõrge kvalifikatsiooniga isiklik koosseis ning Riigivanema poolt antud töö rahulikkust ning edukust tagav ko-

Riigisekretär K. Terras annab Rahvuskogu liikmekaardi Kaitseliidu ülemale kindral J. Orasmaale

Rahvuskogu pidulik avajumalateenistus piiskoplikus Toomkirikus

dukord. Rahvuskogu esimesse kotta püüti seltskondlike komiteede kaasabil tõmmata võimalikult tasakaalukamaid ja haritumaid jõudusid, kel ühtlasi olemas tihe kontakt rahvaga ja kindel pilt meie rahva hingeelust ning nõuetest. Valimised korraldati vana ja kogenud Inglismaa eeskujul — isikuvalemised rajoonide kaupa, salajased, otsekohesed. Rahvuskogu teine koda moodustus aga mitmesuguste kutseesinduste volinikest, vabatahtliku kodukaitseorganisatsiooni — kaitseliidu ja naiskodukaitse —, ülikoolide, kohtute, ordenikandjate — Vabadusristi kavaleride —, omavalitsuste ja kirikute esindajaist ning Riigivanema poolt juurekutsutud nimekaist juristidest ning avaliku elu tegelasist. Seega ka väga kaalukas, väärikas ja meie avalikkust ning rahvast mõistev kogu. Need Rahvuskogu kaks koda kokku loodetavasti teevad oma töö suurima innu ja hoolega ning annavad oma parima.

Rahvuskogu kodukord näeb ette uue asutatava rahvaesinduse töös kindlat distsipliini ja soliidust. Niivõrd suur ja tõsine seadus, nagu seda on riigi põhiseadus, peab valmima mõistlikkuse, töotahte, hoolikuse ja põhjalikkuse õhkkonnas. Sellepärast on tervitatavad need kodukorra määrused, mis ei luba Rahvuskogus laskuda töötakistuste, tööst eemalhoidumise, ägedate kuid mitteasjalike sõnalahingute ja muu taolise lavastamisele.

Rahuldustundega võttis suur ja laialdane

kaitseliitlaste pere vastu teate, et Riigivanem nägi ette Rahvuskogu teises kajas kaks mandaati ka kodukaitse esindajaile, kellena Rahvuskokku läksid Kaitseliidu ülem ja üks Naiskodukaitse esindaja. Eriti heameel on Kaitseliidu peres, et meie esindajaks selle suure töö juures on meie kauaaegne ja kogenud juht kindral J. Orasmaa. On kindel, et meie seltsimeheliku ja sügavalt isamaaliku organisatsiooni veendumusi ja soove seal kõrges rahvaesinduses ei oskaks keegi paremini edasi anda ja põhjendada kui kindral J. Orasmaa, see tõsine ja tasakaalukas töömees, kes pärast legendaarse Põdderi surma on rahva seas, eriti maal, kujunenud armastatuimaks ja populaarseimaks rahvakindraiks.

Kaitseliidu suurele ja patriootilisele perele, kes alati ja pidevalt on ennastohverdavalt töötanud meie riikliku julgeoleku kindlustamiseks, on meie armsa kodumaa areng ja siserahu alati südame lähedal olnud. Erandlikult apoliitilise organisatsioonina, kus ülimald voorseks sõjamehelik seltsimehelikkus ja valmisolek rahvuse ning kodumaa kaitseks, oleme õnneks suutnud püsida kõrgemal ja lõhestamatult eemal kõigist seniseist sisekriisi lainetustest. Meie sooviks on, et neid lainetusi kunagi enam ei tuleks. Selles mõttes meie pere parimad soovid Rahvuskogule tema suurel isamaalisel tööil!

EHT.

Riik ja tema juhid — kõik on kuūnlakuu lapsed

Keegi riigimeestest ütles kord: riigi sünnipäev on ka tema rahva ja tema juhtide sünnipäev!

See ütelus on leidnud üllatavalt täpse vastukaja meie Eesti iseseisvuse ja tema juhi, riigivanem Konstantin Pätsi sünnipäeva tähistamisel.

Vabariigi aastapäeva pühitseme meie 24. veebruaril. Päev enne seda, 23. veebruaril, on aga meie riigipea sünnipäev — tänavu sel päeval saab riigivanem Päts 63 aastat vanaks.

Konstantin Pätsi nimi Eesti vabariigi sünniloos ei vaja liigseid kommentaare. Samuti ei vaja ta elulugu jällekordamist. Nad mõlemad on meie rahvale rohkem tuntud kui miski muu.

Riigivanem K. Päts noorkotka õnnitlust vastu võtmas

Meie oleme kõik oma riigi lapsed. Eesti riik, tänavu 19-aastaseks sirgunud noormehena, on aga Konstantin Pätsi ja ta tublide kaastööliste, riigimehelikkuse suurande ja isamaaliselt mõtlemise-tegutsemise produkt. Konstantin Pätsi teeneid Eesti vabariigi loomisel suudavad ainult tulevased põlved õiglaselt hinnata, ja ta nimi muutub kahtlemata legendaarseks kogu rahva suus.

Konstantin Päts on oma 63 eluaastast suure osa elanud Eesti riigi ülesehitamise ja juhtimise tööle. Seda tööd on ta teinud ennastsalgava andumusega, suure riigimehe tarkusega ja tõsise isamaa-armastusega, mis on õpetanud ka meid, tema rahvast, sügava armastusega vaatama tema poole üles.

Konstantin Pätsi st kui riigivanemast ja kui riigijuhist, aga ka kui inimesest-kodanikust, kes oma riiki armastab, saame meie kõige parema ja tervikuma pildi, kui meie laseme oma silme eest mööda minna ühel kõnelõpul, mida Konstantin Päts riigivanemana pidas 4. märtsil 1923. a. „Estonia“ kontsertsaalis üleriiklikul põllumeeste kongressil. Ta ütles:

„On minul väike ja armas kohakene siin linna külje, soo ja liivaküngaste vahel. Tuiskliiva seljandikul, männijändrikkudega segi kasvavad seal mõnikümme tamme. Nad on võõrale pinnale sattunud, valge liiv toidab vaevalt mäнди, kuid tamme toiduks on seal kehv laud kaetud. Tammele omase sitkusega ei jäta need liivakingu võõraslapsed aga oma elu eest võitlemata. Vaevalt tollipikkused kasvud suudavad nad ladvast välja rõhuda, oksad ronivad neil mööda maad, kuid tüvi on kõva ja oksad paandumata. Mõne tõru kannavad nad ka. Ja igal sügisel puistavad nad oma lehed pinnale, väetades ja mullapinda tekitades, millest nende juured suurt küll veel ei suuda leida, kuid mis järeltulevale põlvele kindlama püsipaiga loob. Selle tamme sugu võitleb, kiratseb, kuid ei kao.

See on kujutus meie kehvast ja looduseannete poolest vaesest kodumaast ja tema visast võitjast — meie põllumehest. Vaevane on see pind, kuhu saatus meid on paigutanud, kuid sügavale oleme meie oma juured siia ajanud, iga paelõhe, soomülka, raba ja liivakingu sisse on meie tahtmise terasjuur puuritud. Ja siit ei kisu teda mingi jõud välja. Meie isade higiga on see pind rammutatud, meie isade ja meie põlve verega on ta vabaks võidetud. Kõike jõudu pingutades loome siis oma iseseisvat riiki. Täis rõõmu, julgust, tahtejõudu ja uhkust oma maa ja rahva vastu teeme seda tööd adraga, ja kui tarvis, siis ka mõõgaga. Midagi pühamat, kallimat, ilusamat ja armsamat ei suuda meie mõttelend ette kujutada, kui seda on meie isade maa siin tõsise mere kallastel. Temale olgu pühendatud meie südamete puhtamad tunded, meie mõistuse võidud, meie tahtejõu sitkus! Tema pind jäägu igavesti

vabaks ja meie rahva omaks, et rahulikult võiksid temas uinuda põlved, kes siin oma tööst suurt väsimust puhkavad, tema õnneks oleme valmis ohverdama kõik, sest kaduv on meie töövili, kuid igavesti jääb püsima õnnelikuna, iseseisvana, meie isade maa — meie Eesti!“

Selle kõne lõpul nuttis palju inimesi saalis, nuttis suuri ja tugevaid mehi, nuttis rõõmust ja õnnest, et meil on oma riik ja riigijuht, kes maad ja rahvast nõnda sügavalt armastab.

Ühinegem kõigi teiste õnnesoovidega ja palugem Jumalat, et ta meie armastatud riigijuhile annaks veel palju aastaid riigi ja rahva juhtimiseks parema tuleviku poole!

*

Riik ja tema juhid — kõik on küünlakuu lapsed. Kaitseväge ülemjuhataja kindralleitnant Johan Laidoner on sündinud 12. veebruaril 1884. a., tänavu sai ta seega 53 aastat vanaks.

Kindral Laidoner on jälle üks neid väheseid inimesi, kelle isikusse on koondatud suure riigimehe osavus ja andeka väejuhi tarkus, — anded, mis elus antud ainult vähesetele.

Kindral Laidoner on see isik, kelle ülemjuhtimisel võideti meie vabadussõda. Ta viis selle võitluse lõpule, mis Lembitu alustas, ja hiilgavate tagajärgedega. Tema nimele tuleb kirjutada raskete sõjaliste operatsioonide lõpetamine meie kasuks ebatasavägist vahekordade juures ja ajal, kus rahva ja isegi sõjaväe moraal oli kõikumas.

Hiljem on kindral Laidoner suutnud näidata üles ka suurt poliitikamehe andi, kuna teda on kutsutud isegi Rahvasteliidu poolt rahvusvahelises küsimuses õigust tegema, — au, mis vähesetele osaks on saanud.

Kindral Laidoner on suur sõjamees, suur rahvuslane, suur eestlane. Tema nimega on tähistatud vabadussõja õnnelikule lõpule viimine, seega ka vabariigi sünd.

Meie teame, et rahvas teda kui tublit riigijuhti ja kui vaprat sõjameest armastab. Aga meie teame ka, et kindral Laidoneri isik on hinnatud ka rahvusvahelises ulatuses.

Inglise merejõudude juhataja Balti merel 1919. a. admiral Valter Cowan kirjutab kindral Laidoneri kohta järgmist:

„Mäletan kindral Laidoneri 1919. aastast — Eesti ajaloo kriitilisemast aastast — kui väsimata võitlejat, kes armastas ja usaldas raske surve all tegutseda,

Kv. ülemjuhataja kindral J. Laidoner, Kaitseliidu suurparaadil kõnet pidamas

ent julget kaitseväge ja kogu rahvast, kes oli valmis võitlema ka siis, kui olud olid kõige tumedamad ja lootusetu. Samuti nagu meie hertsog Wellington ja lord Kitchenier, kindral Laidoner ilmus kohtadele, kus seisukord oli kõige hädaohtlikum ning kriitilisem ega hoidunud kunagi võitlustormidest ja pingutusdest. Ta oli täis lootust ja alati leidlik abinõudes, kui kaitsejõudude moraal oli märgata rahulolematust.

Uhkusega tuletan alati meele, et mul oli võimalus seista kindral Laidoneri kõrval ja toetada teda oma laevade ning meestega sissetungijate tagasitõrjumisel ning Eesti iseseisvuse võitmisel. Ma leian, niipalju kui ma otsustada võin, et ta on sündinud sõjamehe annetega; neid viise, millega ta oma sõjast väsinud vägesid, keda ei heidutanud vastase suur arvuline ülekaal, vahetpidamata võitluses mõjutas ja julgustas, ei saa see, kellel oli temaga kokkupuutumist, kunagi unustada. Tema hiilgav, suuremeelne ja elav iseloom paistis silma haruldase selgusega just siis, kui seisukord oli kõige hädaohtlikum.“

Seda Briti suure impeeriumi väejuhi arvamist kindral Laidoneri kohta jagab Eesti rahvas täiel määral ja näitab suure sõjamehe ja andeka poliitiku imposantssele kujule uhkusega — Johan Laidoner, Lembitu võitluse lõpetaja!

Leedu Vabariik 19-aastane

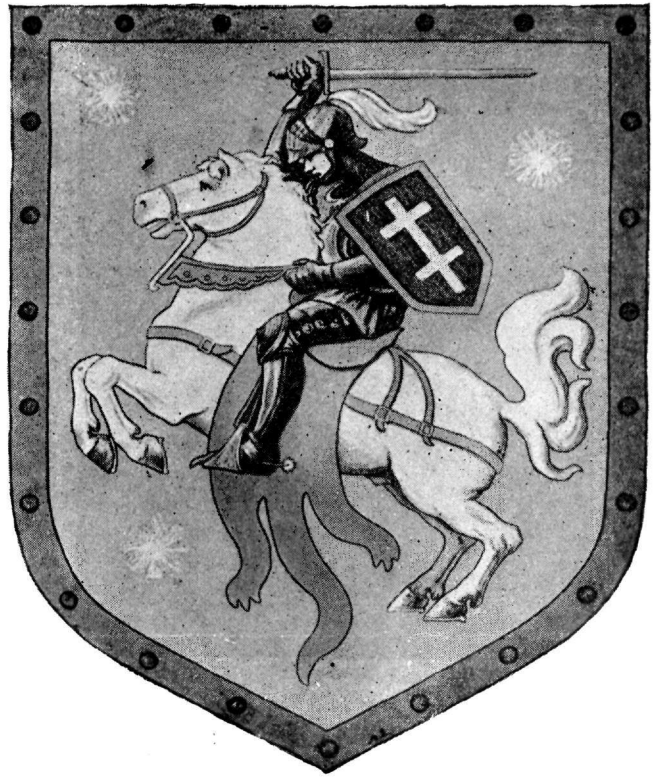
16. skp. pühitses meie sõprus- ja koostöölepinglane — Leedu vabariik — oma iseseisvuse uuestisünni 19. aastapäeva.

Leedu on iseseisvuselt vanim Balti riikide kolmikliidus. Ta ajalugu on kuulus oma kanglastega. Varemalt oli Leedu Euroopas vägevaimaks riigiks ning tema võim ja piirid ulatusid Balti merest Musta mereni. Ajalugu on temale osaks annud kuni 18. sajandi lõpuni püsida iseseisvana ning siis vaid teda allutanud tollal ekspanseerivale vene ülivõimule.

19. sajandil kannatab Leedu rahvas raskesti vene ikke all. Kuid surve loob vastusurve. Elades üle alandavaimaid kitsendusi, kodumaa olles korduvalt sõdade ja rahutuste tallermaaks — ei kustu leedu ärksamates rahvapoegades kunagi tung saada uuesti jälle va-

ANTANAS SMETONA,
Leedu Vabariigi president

Leedu vapp

baks ja iseseisvaks. Leedu elab üle ärkamise aja ja koos oma tänapäeva koostöölepinglastega, Eesti ja Lätiga, saavutab ta maailmasõja raugedes ja Vene keisririigi kokku varisedes uuesti oma iseseisvuse. 16. veebruaril 1918. a. kuulutas Leedu Taryba (Rahvuskogu) Vilnos pidulikult välja Leedu riikliku iseseisvuse.

Rajariikide ühise saatuseks tuleb Leedul peale iseseisvuse väljakuulutamist läbi elada maailmasõja ja Saksa okupatsiooni järellained. Tuli võidelda idast peale tungiva vene punase laviini vastu ja kaitsta oma õigusi ajaloolise Vilno ja Vilnomaa pärast poolakate vastu. Sõda Venega lõppes õnnelikult, kuid Vilno ja Vilnomaa jäid liitlaste vahele segades Poolale. See küsimus on tänapäevani jäänud endiste ajalooliste unioonlaste vahel lahendamatuks tüliõunaks, lõpetanud igasuguse läbikäimise mõlemate maade vahel ja sulgenud üksteisele piirid täieliselt.

Novembrikuu lõpul 1920. a. tuli noorel Leedu kaitsevael veel likvideerida Lätimaalt taganevate Bermond-Avalovi salkade sissetungi ja vägivallutsemisi ning siis alles võis Leedu asuda, ehk küll raske südamega Vilno pärast, oma riigi ja elu rahuaegsele ülesehitamisele.

Viimased 16 aastat ongi olnud pingutav rühkimine märke ja alatine valvelolek, et ei

Kolonel P. SALADŽIUS,
Leedu Kaitseliidu ülem

korduks endise aja vigu ega pääseks uut iseseisvust õonestama või tema olemist kahjustama võõrad mõjud, olgu siis seest- või väljastpoolt.

Leedu on teinud tublid edusammud kõikidel neil aladel, mis on kandvaiks iseseisvale riigile ja rahvale. Seejuures on ta kõrgesti hinnanud kooskõla ja organiseeritud koostöö tarvet geopoliitiliselt temaga sarnases asendis olevate põhjapoolsete rajariikidega — Läti ja Eestiga. See üksteisest arusaamine ja üksteise mõistmine on maadevahelisse läbikäimisse rakendanud mitte ainult ametlikud ringid, vaid ka laiema hulga.

On saanud rõõmustavaks nähtuseks, et Leedu, Lätis ja Eestis vastastikku pühitsetakse üksteise iseseisvuspäevi. Võib tõega ütelda, et see ei ole vaid vastastikune viisakuse-avaldamine — ei! See on palju rohkem. See on see võimalus, mille kaudu õpitakse ikka rohkem ja rohkem üksteist tundma ja liginetakse üksteisele nii majanduslikult kui kultuuriliselt. Ja kõigest sellest kasvab välja solidaarsus ja kindlustunne, mis liidab meid nii rõõmu- kui murepäeviks.

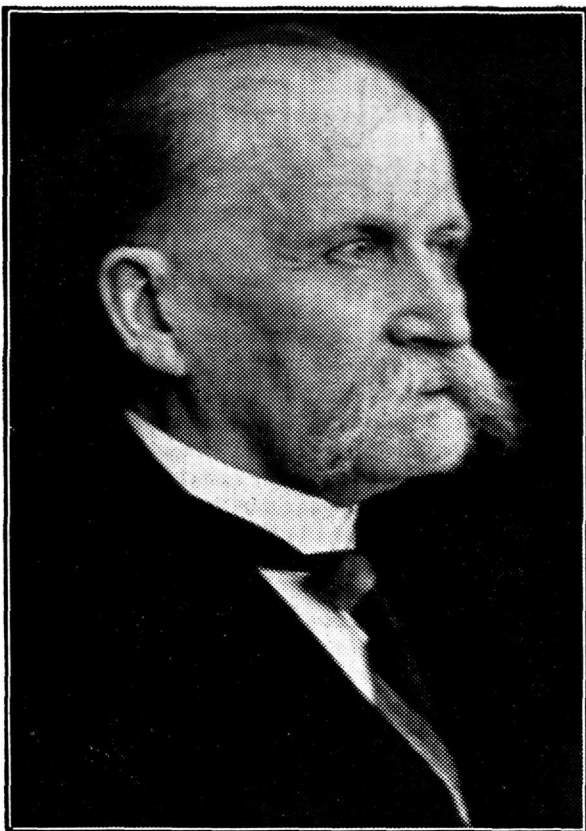
Nende mõtetega suruvad mõlemad rahvused kuupäevalt nii ligidal seisvatel ja aastavanuselt ühevanustel iseseisvus-aastapäevadel vastastikku üksteisel soojalt kätt ja soovivad vastastikku kõike head.

Eesti Kaitseliidu pere südamlikud tervitused Leedu Kaitseliidu perele ning otsekoheksimad õnnitlused edaspidiseks kodukaitse tööks!

A. Truuvere.

Leedu aastapäeva pidulik aktus Tallinnas, Estonia kontsertsaalis 16. veebr. 1937. a.

Kyösti Kallio — uus Soome president

Soome uueks presidendiks valiti 177 häälega võimalikust 300-st senine peaminister Kyösti Kallio, kes on olnud kauaaegseks Soome parlamendi esimeheks ja mitmekordseks peaministriks. Sündinud on uus president 10. aprillil 1873. aastal Yliwieskas talupidaja pojana. Seal on ta ka ise praegu taluomanik. Poliitikas tegevusse astus Kyösti Kallio vara. Juba 1904. aastast alates oli ta seisusteelises talupoegade esindajaks. Uus president on soome rahvuslane, kes ei valitse isegi täieliselt rootsi keelt, kuid hoolimata rootslaste vastuhääletusest valiti ta 1920. aastal esmakordselt eduskonna esimeheks. Siit peale on K. Kallio mitmekordselt olnud põllutöö- ja teiste ministrite kohtadel ja palju kordi peaminister.

Me tundsiime väga hästi lahkuvat presidenti Svinhufvudi, kelle alatiseks sooviks oli tihendada Eesti-Soome vahekorda. Kuid me tunneme ka Kyösti Kalliot, kel on Eesti asjad alati olnud südame lähedal. Soovime presidendile ta kõrges ametis palju õnne ja edu vennasrahva esimese kodanikuna.

Uus Naiskodukaitse esinaine

21. aprillil 1936. a. lahkus oma seniselt ametikohalt Naiskodukaitse esimene ja kauaaegne esinaine proua Mari R a a m o t. NKK esinaine ametikoha vakantseks jäämise puhul kutsus Kaitseliidu ülem KL Peastaabi juures ametisse uue ametiisikuna Naiskodukaitse töö korraldamise alal Naiskodukaitse peasekretäri. 4. veebruaril s. a. vabastas Kaitseliidu ülem Naiskodukaitse senise peasekretäri proua Erika M ä n n i k u seniselt ametikohalt ja määras ta Naiskodukaitse esinaine ametikohale.

NKK uus esinaine E. Männik on sündinud 14. apr. 1894. a. Viljandis. Lõpetanud Viljandi Tütarlaste gümnaasiumi; õppis põllumajandust Moskvas. Olnud gümni. õpetajaks Viljandis ja hiljem samas täienduskooli juhatajaks. Oma otsekoheste teenistuskohuste kõrval võtnud juhtivalt ja innukalt osa Viljandi seltskondlikust elust. 1927. aastast NKK Sakalamaa ringk. esinaine, ühtlasi energilisemaid NKK tegelasi Naiskodukaitse üleriikliku töö keskkorraldusis ja keskjuhtimises. 1936. aastast NKK peasekretär ja nüüd NKK esinaine.

Meie Naiskodukaitse on õigustatud ja vajalik lüli Kaitseliidu suures ja avarate ülesannetega vabatahtlikus kodukaitse töös. Tema ülesanded eesti naise arendamisel, meie noorsoo kasvatamisel, eesti kodude korrastamisel ning eriti kodukaitse töös on aastatega välja kujunenud kindlatesse raamidesse. Ja kuidas nende ülesannete ja sihtide teostamine meie naistel korda on läinud — sellest räägivad kõige paremini NKK töö tulemused ning üldine tunnustus, mida Naiskodukaitse täna-

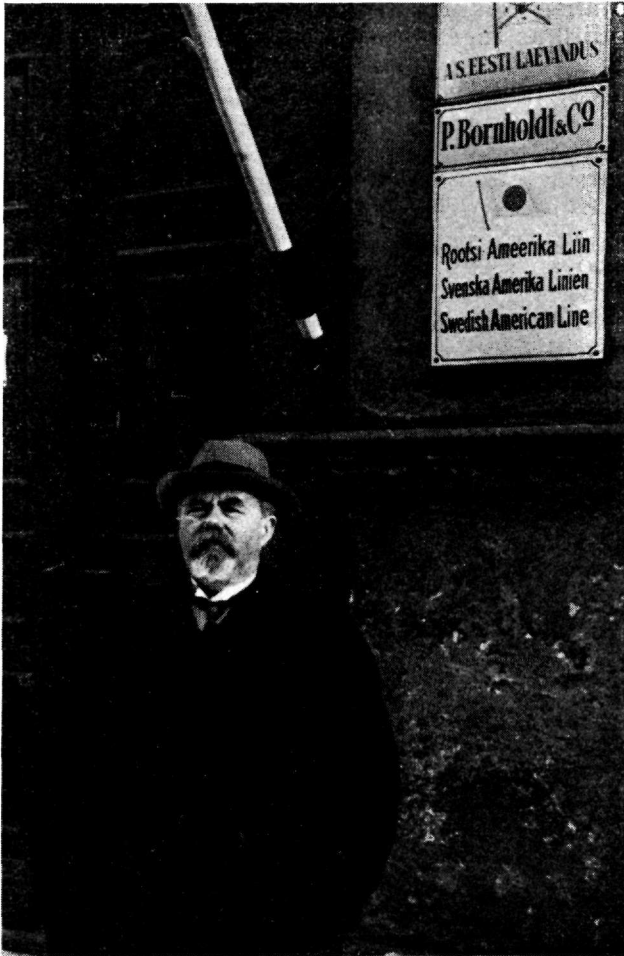

päeval evib. See kõik on meie usina naispere ja ta juhtide ühine töövili.

Soovime proua E. Männikule tema isiklikus elus ja uuel ametikohal kõige paremat edu ja kordaminekuid.

Otsekohesemad tervitused ja õnnitlused oma kauaaegsele kaastöölisele ka „Kaitse Kodu”lt!

ADMIRAL JOHAN PITKA 65-AASTANE

Admiral J. PITKA
Omakaitse staabi hoone ees, Tallinn, Olevimägi 10

Käesoleva kuu 19. päeval sai 65 aastat vanaks tulihingelisemaid eestluse ja eesti rahvusliku isolemise eest võitlejaid — eru aseadmiral Johan Pitka.

Johan Pitka on sündinud 19. veebruaril 1872. a. Jalgsemaal Järva-Jaani kihelkonnas Ansomardi talus päris-koha omaniku pojana. Isa oli tubli põllumees ja elu-aegne vallatalitaja ja tahtis, et teine poeg Johan põllumeheks ja kohapärijaks saaks, sest esimene poeg Päero oli sõjamees ja teenis vene väes ohvitserina. Johan aga lahkus talust ja tõttas merele. Suuri raskusi läbi võideldes ja tarvilise merepraktika omandades, õppis

esiteks Käsmu ja pärast Kuressaare merekoolis, kus 1893. a. kevadel sooritas kaugesõidu-tüürimehe eksami Kevadel 1895. a. Paldiski merekooli lõpetades andis kaugesõidu-kapteni eksami. Sõitis tüürimehena ja kaptenina kaugemeredel. Vahepeal teenis soomuslaev „Admiral Ušakovi“ peal. 1907. aastal avas Liverpoolis Inglismaal Eesti-Läti laevamaakleri-äri. Asus 1911. aasta lõpul Tallinna ja asutas siin Merekaubanduse ühisuse „Joh. Pitka ja Co“ ja A.-S. Tallinna Laevauhisus'e“, olles mõlema ettevõtte juhatuse esimees. Suure revolutsiooni algul asutas laevasõidu ja mereasjanduse edendamise seltsi „Laevandus“. Seltsi juhatuse esimehena töötades kogus eestlased kokku ja pani ette Balti aadli aktsiaseltsi „Balti Päästeselts“ ära osta, mis ka sündis, kusjuures ta ka selle suure aktsiaseltsi juhatuse esimeheks valiti. Kõiki nelja ettevõtet juhatas ta kuni Eesti Vabadussõja alguni, leides aega pealeselle Eesti polke, ratsaväge, Omakaitset ja Eesti Kaitseliitu organiseerida. Eesti Vabadussõja algul, 1918. aasta lõpul, andus täieliselt Vabadussõjale, kõigi ettevõtete juhatamise maha pannes, sealjuures isiklikult palju kahju saades.

Vabadussõjast on J. Pitka tuntud meie sõjalaevastiku ja soomusrongide loojana (esimese soomusrongi laskis ehitada oma kulul). Oli Vabadussõjas tegelik laevastiku juht, ning kui talvel jää pärast laevad seisis, näeme J. Pitkat soomusrongidega maaväerindel. Kus häda kõige suurem, seal oli ikka J. Pitka oma nõu ja abiga, oma vaimustava eeskujuga ja optimismiga mehi julgustamas.

Vabadussõja lõppedes ta siirdus eraellu ja asutas uue ettevõtte merekaubanduse alal „Joh. Pitka ja Pojad“.

Asus hiljem asunikuks Kanadasse, kust 1930. aastal kodumaale tulles kutsuti Eesti Tarvitajate Keskühisuse juhatajaks.

Oma 65 eluaastast hoolimata on J. Pitka veel täis töö- ja tahtejõudu ning ta võtab agarasti osa meie seltskondlikust ja ühiskondlikust elust.

Veel praegu elab ta täie innuga kaasa kodukaitse muredele ja rõõmudele. Nii on ta Allveelaevastiku Sihtkapitali Valitsuse esimehena väsimatuid hoolitsejaid meie kaitselaevastiku abistamisel. Samuti on tal pidevalt südame lähedal meie Kaitseliidu areng ja püüded.

Kaitseliidu isale ja meie Vabadusvõitluse tublimale veteranile palju õnne ja aastaid!

A. Truvere.

Mitropoliit Aleksander 65-aastane

Veebruari 15-dal sai 65-aastaseks meie apostliku õigeusu kirikupea mitropoliit Aleksander. Juubilar on üks neid esirinnas sammuvaid meie rahvapoegi, kes on ennastsalgavalt end pühendanud eesti rahvusluse ja aateilma teenimisele ning kõlblise ja kristliku maailmavaate ja kasvatusle levitamisele ja süvendamisele. Kõrge intelligentsus ja loomupärased suured vaimsed omadused ning tasakaalustatud isikupärasus on juubilaril aidanud oma kirikut juhtida õnnistavas suunas ja lahkkelideta ning hoida sõbralikus ja heanaaberlikus vahekorras teiste Eesti kirikutega. Oma otsele töö kõrval on lugupeetav kirikujuht huviga võtnud osa ka meie seltskondlikust ja riiklikust ülesehitamistööst.

Mitropoliit Aleksander — ilmaliku nimega Aleksander Paulus, sündis 15. veebr. 1872. a. Uue-Vändra vallas Pärnumaal talupidaja pojana. Oppinud Vändra alg- ja kihelkonnakoolis ning Riia vaimulikus seminaris. Töötanud köster-õp. Leesil, Kolga-Jaanis ja Viljandis; preestrina Hiiu-Kõrgesaares, Karksis, Laiusel ja Pärnus. Pärast E. ap. õigeusu esimese kirikupea piiskop Platoni vägivaldset surma valiti 1920. aastal E. ap. õigeusu kiriku ülempiiskopiks ja 1923. a. mitropoliidiks.

Kõigevägevam andku lugupeetavale juubilarile veel palju aastaid ja head tervist ning võimaldagu jätkata senist õnnistavat tööd.

Friedrich Stockholm Kaitseliidu õpetajate senioriks

Eesti evangeeliumi-luteri usu kiriku konsistooriumi kinnitusel määrab Kaitseliidu ülem oma käskkirjaga 10. veebr. s. a. Kaitseväe õpetajate seniori õpetaja Friedrich Stockholm i Kaitseliidu õpetajate senioriks.

Õpetaja Fr. Stockholm oli Vabadussõja ajal Kaitseväe vaimulikuks Kaitseministeeriumi juures ja hiljem Tallinna Garnisoni vaimulikuks. 1929. aastast Kaitseliidu Tallinna Maleva vaimulik. Pühitses hiljuti oma 25 aasta juubelit kirikuõpetajana. Energiline ja innukas tegelane mitmes heategevus ettevõttes.

Vastsele seniorile palju õnne ja edu!

Tartu Maleva õppurmalevkond

10. aastapäeva puhul

1. veebruaril s. a. jättis õppurmalevkond — Tartu Maleva suurim allüksus — seljataha kümnenda teetähise. „Kaitse Kodu!“ nr. 3 1936. a. tööme pikema ülevaate Tartu õppurite kodukaitse tööst. Alljärgnevas peatume veel kord Tartu õppurmalevkonna kui ainulaadseima KL üksuse — koosneb ju malevkond pea-aegu eranditult õpilasist — elu ja tegevuse juures.

Tartu õppurmalevkonna sünnimine on küll tähen-
datud — 1. veebr. 1927. a., aga ta algust võib lugeda
juba aastast 1924 või isegi varemalt — 1918.

1918... Aasta, mil maa ja rahvas oli täis ärevust, teadmatust ja kindlusetust, aasta, mil võimutses Saksa okupatsioon ja enamlaste terror. Sel aastal tuhanded noored ei võinud istuda käed rüpes, vaid ihkasid tegusid. Ja kui paljud! täiskasvanud kõhklesid, siis noored, tulvil armastust oma maa ja rahva vastu, asusid esimestena nende ritta, kelle kindlameelne otsus

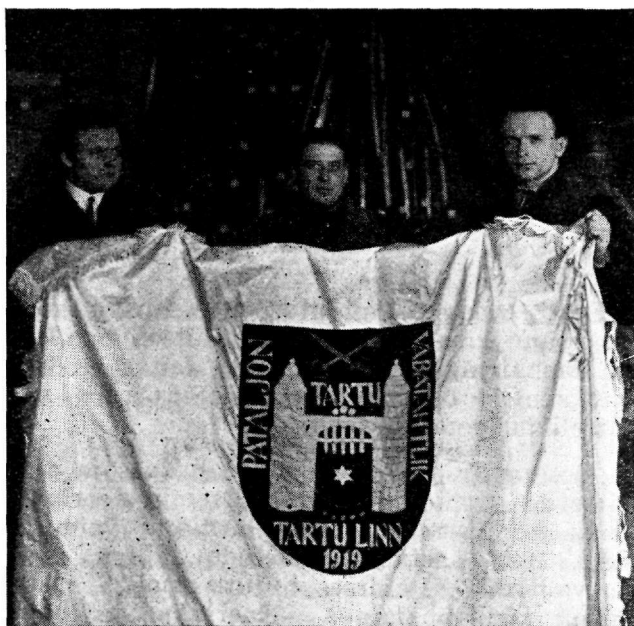
oli vaenlasele vastu hakata ja ta tagasi paisata! See vaimustus, mis tollal haaras noorte õppurite ridu, polnud mitte noorte puberteediaegne tung seiklustele ja kanglastegudele. Ei, kindlasti mitte. Meie noored õppurid astusid võitlustesse palavast isamaa-armastusest ja kohusetundest juhitud.

Sellaste meeleolude juures loodigi Tartus 17. novembril 1918. a. lööksalk, mis koosnes Kommertsgümnaasiumi õpilasist. Mõned päevad hiljem loodi samasugustest isamaaliselt mõtlevatest noortest õppuritest teine lööksalk Hugo Treffneri gümnaasiumi juures. Salgad töötasid algul salaja, siis aga astuti ltn. Julius Kuperjanovi üksusse ning hiljem linna Kaitseleitu.

Üsna loomulik, et tollal kooliõpilased ei tunnud püssi ega olnud neil mingit sõjalist haridust. Ent nad omasid siiski palju, nad omasid seda, mida ei olnud meie vastasel, — kindla distsipliini ja kindla tahte võidelda kuni võiduni või hääbumiseni! Ja see omadus oli eriti hinnatav.

Hiljem moodustati kooliõpilaste lööksalkadest Tartu Vabatahtlike Pataljon, mille ülemaks määrati praegune Peaministri a.-t. ltn. Kaarel Eenpalu, kes on ka praegune õppurmalevkonna auliige. Pataljon formeeriti Põltsamaal, kust ta läks üle Viljandi lahinguisse. Koolipoisid, kuigi ettevalmistuseta, osutusid headeks sõduriteks. Nad olid tuldvõtvad ja tuldandvad. Patriotism, soov saada uuesti vabaks rahvaks ja valitsejaks oma kodus levis just õpilaste kaudu laiajadesse rahvamassidesse.

Paljud õppursõdureist langesid lahinguväljadel. Ei olnud kellelgi kerge saata oma poegi surma. Ei kutsu ju naeratust ema näole ka poja sangarlikem surm. Surmaohver on ilkska ja alati olnud lõikavalt

Tartu Vabatahtliku Pataljoni — nüüd Tartu õppurmalevkonna lipp

Peaministri a. t. K. Eenpalu lahingkaaslaste külaskäigu puhul õppurite aukompaniid ülevaatamas

valus. Ent väärtused, nagu rahva vabadus ja iseseisvus, pole tihti teisiti lunastatavad kui verehinnaga.

Seda teadsid need, kes läksid surma, ja teadsid ka need, kes saatsid oma lapsi lahinguväljadele, pisarad silmis. Pataljoni koosseisust langenud õppurid on meile kustumatuks eeskujuks noorte puhtast isamaa-armastusest, rahvusest ja sangarluusest!

Sõda möödus... Õpilased-sõdurid asusid jällegi oma tegevusele — koguma teadmisi ja oskusi, et neid hiljem kasulikult rakendada vaba Eesti kodanikena Eesti elus ja töös.

1. detsembril 1924. a. enamlaste püüde õõnestada ja lammutada meie riigihooned, kutsus taas esile õppurite hoogsa koondamise. Tartu õppuritest olid kaitseliitu astumise mõtte algatajad õppurid H. Prüü, J. Pill ja P. Kanarik. Õpilased koondati kompaniisse, mis lülitati neljanda malevkonna juure.

Esimesteks kompanii juhtideks said: pealikuks lipnik Pill ja abiiks lipnik Luuk. Kuna õpilaste arv kompaniis näitas üha suurenemise tendentsi, siis mõlgutati mõtteid uue iseseisva malevkonna asutamiseks.

1927. aastal asutati senise õppurikompanii asemele õppurmalevkond. Iseseisvale malevkonnale saadi Kaitseliidu ülema kinnitus 30. jaanuaril.

Siit peale oli õpilaste koondis iseseisev malevkond. Malevkonna pealikuks nimetati senine õppurikompanii pealik, Vabadusristi kavaler mereväe gardemariin Evald Mägi, kes juba Vabadussõja kooliõpilaste salkade loomisel tõttas vaenuväljale. 2. veebruaril peeti malevkonna pidulik avamiskoosolek ja ühtlasi ka esimene üldkoosolek, kus toimus ka juhatuse valimine. Esimene malevkonna juhatus koosnes dir. Konstantin Treffnerist, pealikust Paul Kanarikust ja vanemate komitee esindajast hra M. Muts'o'st. Organisatoorselt jagunes malevkond neljaks, hiljem viieks kompaniiks, alljärgnevalt:

1. komp. kujundasid H. Treffneri gümnaasiumi õpilased, pealikuks määrati J. Mällo, 2. komp. — Kommertsgümnaasiumi õpilased, pealikuks P. Kanarik; 3. komp. — Tehnikagümnaasiumi õpilased, pealikuks A. Kiima; 4. komp. — Reaalgümnaasiumi õpilased, pealikuks A. Pauska; 5. kompanii — Öhtugümnaasiumi õpilased ja kooli lõpetanud. Malevkonna pealiku abina toimis Karl Loooris, kelle lahkumisel asus abipealikuks Jaan Voitka.

1928. a. oli malevkonnale ajalooliseks aastaks, kuna sel aastal anti malevkonnale Kaitseministri otsusega Tartu Vabatahtliku Pataljoni lahingulipp, mis annetati pataljoni Tartu linnavalitsuse poolt pataljoni Tartus puhkusel viibimise ajal. Lipp, mille asukoht oli Vabadussõja Muuseumis, toodi nüüd uuesti Tartu ja anti malevkonnale üle pidulikult aktusel „Vanemuises“ 9. detsembril 1928. a. linnapea K. Luik'i ja kindral-major Ernst Pödder'i poolt.

1929. aastal malevkonna pealiku Evald Mäe lahkumisega määrati uueks pealikuks senine abipealik Jaan Voitka, uueks abiiks määrati lipnik Paul Kanarik.

Malevkonna tähtsaimate sündmustena tuleb mainida malevkonna nimetamist Vabatahtliku Pataljoni

Eesti Vastutavate Ametnikkude Ühing

Asut. 1920. a.

Kapitale üle Kr. 70.000.—

Annab vastutavaid ametnikke ja vastutab nende käite usaldatud varade eest. Vastutuskapital ja tegevus seisab Tallinna Börsikomitee järelevalvel. Arvepidamise ja asjaajamise sunduslikku välisrevisjoni toimetab Ühistegevuse koda.

Address: Tallinn, Väike Karja 3, telefon 458-66.

Tartu õppurmalevkonna juhtide ja pealike kogu. Keskel malevkonna pealik J. Voitka

järglaseks ja 1936. a. toimunud vabadussõjaaegsete õppurite, Vabatahtliku Pataljoni sõdurite, külaskäiku eesotsas oma juhi peaministri a. t. Kaarel Eenpalu'ga.

Malevkond on kogu oma olemise ajal teinud tulemusrikast tööd. Ta on seisnud peaaegu kõikidel aladel malevas esirinnas. Hiilgealaks on aga ikka ja alati olnud laskeasjandus. Samuti on väga häid tulemusi saavutatud sportlikel aladel. Aastate vältel on malevkonna koosseis tublisti muutunud nii malevlaste kui ka juhtide peres, ent siht ja püüe — kasvatada ja õpetada õpilast tubliks patrioodiks ja riigikaitsjaks — on muutmatu. Malevkonna juhtide töö õpilastega ei ole kerge, kuna siin juhid ei saa miljalgi maista oma töö täit vilja. Poisid astuvad malevkonda, on siin paar, kolm aastat, saavad siin õpetust ja omandavad oskusi, et siirduda kaitsevähke ja siis kuhugi teise malevkonda. Nende asemele tulevad jälle uued, noored õpilased... Ja nii see kestab ikka edasi. Malevkonna koosseis on nagu voolav vesi, mis tuleb ja läheb.

Teisest küljest on malevkonna õppetöö tublisti edustatud keskkoolides ja kutsekoolides antavatest riigikaitsese õpetuse tundidest. Malevkond on alati

sidet pidanud kooliga ja praegu on malevkonnas terve rida riigikaitseseõpetajaid pealikeuks, neist kaks kompaniipealikeuks, missugune nähtus võib õppetööle olla ainult kasuks.

Praegu juhib malevkonda Jaan Voitka koos abipealiku n.-lt. Hans Mikkelsoniga. Malevkonnas on neli kompaniid — 1. H. Treffneri gümnaasiumi kompanii; 2. komp. — Poeglaste gümnaasiumi õpilased; 3. komp. — Tööstuskooli õpilased ja 4. komp. — kõikide teiste koolide õpilased. Kompaniipealikeuks on n.-lt. Arnold Martensi, ltn. Joh. Lest, n.-lt. Maks Läte ja lipnik Heldur Haljaste.

Malevkonna juures asub ka naiskodukaitsese jaoskond, mida juhib pr. Larens.

Oma 10. aastapäeva pühitses malevkond tagasihoidliku pidulikkusega.

Kui nüüd tagasi vaadata kümneaastasele tegevusele, siis peab ütleva, et kõik pealikud ja malevlased on teinud oma tööd nii hästi kui kellegi võimed seda lubasid. Ent ees seisab, võib-olla, veel suurem töö. See ei tohi aga kedagi heidutada, sest töös karastume. Töö olgu meie eesmärgiks ja sihiks! Selleks õnne ja edu!

H. HALJASTE.

Tallinna Puutöömeistrite Mööblimüügi Majanduseühingus

on saadaval suures valikus

MÖÖBLEID

söögi-, magamistoja ja kabineti jaoks j. n. e.

Tellimised täidetakse täpselt.

Hinnad mõõdukad.

Tallinn, Pikk tän. 30, tel. 469-29.

V A B A E E S T I

Tagasivaateid ja mõtteid vabariigi 19. aastapäevaks

Vaba, iseseisev, rippumatu Eesti, vaba võõrast ikkest ja käsklusist, vaba ja oma rahva valitseda — kes oleks küll võinud sellasest pildist unistada veel möödunud sajandil. Nüüd on meil see rõõmu aeg käes — iseseisev Eesti on sirgunud 19-aastaseks noormeheks, ta kont on kasvanud, ta mõistus on arenenud ja rahvas on tema peale uhke.

Kui meie vaatame ajaloos natuke tagasi, mitte väga kaugemale, ainult möödunud sajandi teisele poolele, siis selgub meile, milline suur kontrast valitseb eilse ja tänase vahel.

Milline oli sel ajal eesti rahva kujutus vabadusest.

Rahvas, kes kunagi siiski tõeliselt vaba oli olnud, vaevles võõra ikke all teoorjuses. Maa pärisperemehe osa oli antud käputäiele võõrsilt sissetunginud isandaile, kes nägid pärismaalases ainult mingit töölooma, kelle jaoks ei olnud tarvis ei haridust ega hoolekannet, piisas ainult haganaleivast ja kupjakepistki.

Säärastesse oludesse asetatud eestlane nägi vabadust juba orjaikkest vabanemises, kui tal võõra võimu ja meelevald all oleks tulnud elada. Ja kui Aleksander II priiusekiri eestlasele võimaluse andis oma maalapikest harima hakata, olgugi mõisa salvedesse rõhuvat ja rasket kümnist kandes, siis oli rahva vaimustus suur, sest juba siis, neis oludes, mis meile praegu kujutlematud, tundis eestlane, et vabaduse esimene ja lootustandev kiir on tuginud temani.

Kui meie neilt aegadelt tuleme tänapäeva juure ja ringi vaadates näeme inimesi, kes nuriavad ja rahul ei ole, siis peame meie küll arvamisele tulema, et meie esiisad, kes isegi haganast leiba kalliks oskasid pidada, kui neile võimalus antaks praegu meie keskele tulla, kindlasti imestusest kangestuksid, kui nad kõike seda näevad, mis meil on, ja kui nad seda veel kuulevad, mille üle meil nurisetakse. Meil on oma riik, iseseisev ja vaba, meil on oma maa, mille lugematud sood ja rabad veel sahka ja atra ootavad, meil on oma haridustemplid, kus meie pojad ja tütreid haridust saavad, meil on oma tööstused ja tehased, kus kümned tuhanded teenistust leiavad, meil on oma kirjandus ja kunst, mis meie vaimule meelikõitvat puhkust ja nautimist võimaldab, — lõpuks,

meil on esivanematest päritud sitkust, tublidust ja selgroogu, mis meid ikka edasi peab viima — vastu uutele hüvedele vabas ja iseseisvas riigis.

Meie ei oska mõelda enam nendele aegadele, kus suitsutaredes haganast leiba söödi, aga meie peame oskama mõelda tulevikule. Tulevik kohustab meid, et see sotsiaalne heaolu, mis tänu meie riigijuhtide ettenägelikkusele, osavale poliitikale ja targale valitsemisele meile tänased mugavused kätte on annud, et see kõik kanduks edasi ka meie tulevastele põlvetele, neile, kes elus asendavad meid.

*

Iseseisev Eesti — see on tänapäeval niivõrd endastmõistetav sõna, et meie olukorda teisiti ei oska ette kujutada. Niisama nagu veel möödunud sajandil ja ka käesoleva algul ei osatud kujutada seda olukorda, milles meie praegu viibime.

Julgelt mõtlejaid ei ole palju, seega ei olnud sajandi vahetusel ka palju neid eestlasi, kes julgesid vaba ja iseseisva Eesti pilti oma kujutluses luua. Ärkamisaja rahvuslikud tegelased, kes võitlesid meie rahva parema tuleviku eest, tagusid küll talva eesti rahval lasunud ikke ja tema vaba enesemääramise õiguse vahela, kuid seejuures oli vähe neid, kes unistasid vabast, iseseisvast Eestist. See mõte näis liig julge, liig pöörane.

Üheks Eesti iseseisvuse esimeseks tunnustajaks loetakse meie rahvusliku suurmehe C. R. Jakobsoni tuli hingelist kaastöölist, meie esimest poliitilist emigranti Andres Tiidot, kelle julge mõtlemine talle oma vilja ta elupäevil, olgugi võõrsil viibides, kätte andis. Juba enam kui poolsada aastat tagasi avaldas Andres Tiido laulu, kus ta unistab iseseisvast Eestist riigist. See tulisehingeline eestlane elas oma vanadusepäevad Pariisis, kuhu talle ka ta noorusepäevade unelmate täitumise teade kätte jõudis. Veel 1906. aastal andis Tiido välja väikest ajakirja „Õigus“, mille tiitel kandis pealkirju: „Maad ja metsad rahvale tagasi!“ ja „Piiirirahvad, ühinege!“.

Oodatud iseseisvuse asemel tuli siis aga venestamise ajajärk, kus eesti rahvale hakati surmakella lööma, kusjuures üheks kellalööjaks

UUS EESTI

*pakub iga päev palju
tarvilikku ja huvita-
vat kodu- ning välis-
maill.*

**Teie oma huvides on iga
päev lugeda „Uus Eestit“**

oli kahjuks ka niisugune andekas inimene, nagu Ado Grenzstein.

Kõige selle kiuste elas aga iseseivuse vaim selle aate eest võitlejais edasi. Suure murrangu tekitas 1905. a. Tallinna linnavalitsuse minek eestlaste kätte, mida tuleb lugeda praeguse Riigivanema K. P ä t s i, tolleaegse Eesti avaliku elu tegelase ja „Teataja“ toimetaja otsekoheseks teeneks.

Suurima tõuke sai iseseisva Eesti mõte 1905. a. revolutsiooni keerises ja selle järel-aastail, ja nii imelik, kui see ka pole, Balti sakslaste õhutusel. See kurioosumina näiv tõik vajab siiski pisut selgitamist.

1905. aasta revolutsiooni puhul olid Balti sakslased esimesed, kes hakkasid Vene võimude ees eestlasi süüdistama separatistlikes püüetes, s. o. lahkulöömise soovides Venemaast, kusjuures separatismi idude otsimisel mindi isegi kurioosumiteni, nagu näitavad tol ajal Kuressaare Saksa lehekeses „Arensburger

Wochenblatt'is“ ilmunud sõnumed. Neis sõnumeis leidus järjekindlalt teateid mõnest uuest eestlaste vabariigi asutamisest, olenevalt sellest, kus mõnd rahvakoosolekut oli peetud. Sellest „vabariikide“ tõvest sai „Arensburger Wochenblatt“ alles siis lahti, kui keegi naljahammas lehte „alt vedas“ ja sinna sõnumi provotseeris, et ka „Linnumusta saar“ on ennast vabariigiks kuulutanud. Muidugi ei olnud „Arensburger Wochenblatt'i“ vaesel toimetajal aimu, et sellenimelisel saarel ei ela ühtki inimest ja et ta geopoliitiline funktsioon on täpselt tähendatud tema nimes.

Kuid just süüdistamine separatismis tõukas tolleaegseid noori küsimust asetama, kas tõesti ei oleks õigem ja võimalik Venest lahti lüüa ja alustada iseseisvat riiklikku elu? Polnud raske hakata uskuma, et see on võimalik, sest miks muidu selle vastu sõditakse väljakohtutega ja karistussalkadega. Omajagu õhutust andis asjale kaasa samal ajal teiste Venemaa all elavate rahvaste — soomlaste, poolakate ja gruusialaste — liikumine Venest lahtilöömiseks. Selleks oli 1904. a. Pariisis isegi nende rahvaste konspiratiivne kongress kokku kutsutud, millest võttis osa muu seas ka meie lõunapoolne naaber Läti.

Nagu teada, ei annud kõik need püüded ja kavatsused tol ajal siiski soovitud tulemusi ja Eesti jäi endiselt Vene ülevõimu alla, kuni suur vene revolutsioon teissugused võimalused kätte andis ja pikkamööda kõik vaheseinad purustas. See on aga juba peatükk omaette ja see peatükk on meil veel värskelt meeles.

Kui tulla aga veel tagasi nende julgete mõtlejate juure, kes iseseisva Eesti saabumist ette kuulutasid, siis leiame üllatavalt selge vastuse sellele Fr. R. K r e u t z w a l d i poolt loodud Eesti rahvusliku suurepose lõpuridast, kus öeldakse:

*Aga ükskord tuleb aega
Kus kõik piirud kahel otsal
Lausa lähvad lõkendama,
Lausa tuleleeki lõikab
Käe kaljukammitasta —
Küll siis Kalev jõuab koju
Oma lastel' õnne tooma,
Eesti põlve uueks looma.*

Nüüd siis, Jumal tänatud, on meil see aeg juba 19 aastat käes. Ja jatkugu seda aega veel 19 tuhandeks aastaks.

MEIE RAHVUSLIKKE SAAVUTUSI

XIX ISESEISVUSAASTAL

Jõuame 24. veebruaril kahekümnenda iseseisvusaasta lävele. Pühitsedes tuleval aastal seda tähtpäeva ilmub kindlasti ajakirjanduse veergudel üldisi kokkuvõtteid ja hinnanguid meie riiklikust ülesehitustööst ja oma-kultuurilistest saavutustest kogu iseseisvusaja kohta. Ent me teame, et 20 aastat on riigi ja rahva ajaloo õige lühike aeg, ja kui meie selle lühikese ajaga oleme gigantsete sammudega edasi jõudnud ning tõusnud üheväärselt tasemele teiste rahvastega, siis on nõudnud iga üksik aasta tublisti tööd ja pingutust.

Heites põgusagi pilgu möödunud üheksateistkümnendele aastale, näeme, et sellelgi aastal on rühitud edasi kõigil aladel. Eriti peab rõhutama, et riikliku ülesehitamise töö kõrval on suurt rõhku pandud rahva vaimse taseme ja omakultuuri arendamisele. Kõigepealt peaks siin nimetama v a b a - h a r i d u s - t ö ö d. Ükski kooliharidus ei suuda rahuldada üha suurenevaid nõudeid, mida dikteerib praegune kiirtempoliselt arenev elu. Koolitöö peamine mõte seisabki selles, et sisendada inimesele tungi alati ennast täiendada ja ikka õppida. Vabaharidustöö on hulkade haridus- ja kasvatustöö, millele ükski rahvas, kes tahab olla elujõuline ja arenemisvõimeline, ei või suhtuda ükskõikselt. On teada, millise hooga areneb rahvahariduse tõstmine teistes kultuurriikides ja mis-suguse innuga võtab sellest osa seltskond. Seal teatakse, et mitte töötajad haritlased ja poolharitlased pole riigi tulevik, vaid teovõimas ja tugev haritud rahvas.

Rahvahariduse standardiks pole mitte üksikud tipud, vaid kogu rahvas.

Meil on sageli kuulda murinat haritud inimeste ülekiüllusest, ent rahvahariduse üldisest tasemest pole seni räägitud palju, sest kogu hariduspoliitika on keerelnud seni keskkoolide ja ülikooli ümber. Üldine rahvaharidus pole aga meil kaugeltki jõudnud nii kaugele, et sellega võiks rahul olla. Statistilised andmed näitavad, et meie noorema põlve haridus koosneb järgmistest isikutest:

42%	moontest on saanud pooliku algkoolihariduse
31%	„ „ „ täieliku algkoolihariduse
10%	„ „ „ pooliku gümnaasiumihariduse
9%	„ „ „ täieliku gümnaasiumihariduse
6%	„ „ „ pooliku ülikoolihariduse
2%	„ „ „ ülikoolihariduse.

Kui siia juure arvata, et vanem põlv juba olude sunnil on pidanud leppima puuduliku algharidusega, siis saame pildi, mis näitab, et rahvahariduse probleem ei ole meil kaugeltki rahuldav. Seni oli vabaharidustöö levitamine sündinud puhanguliselt ja süsteemita. Ent üksikud puhangud, nii õilsad kui nad ka ei ole, ei suuda rahvast ümber kasvatada ega rikastada oma kultuuri salvi jääva rahvusliku vaimuvaraga. Nüüdsest peale vabaharidustöö ei taha puudutada ainult praktilisi aineid, vaid kõiki kultuuralasid. Kuhu kuuluksid: riiklik ja rahvuslik kasvatus, seltskondlik kasvatus organisatsioonides, kodukultuur, tervishoid, kehakasvatus, rahvatantsud, muusika jne. jne.

Kõrval: 71-aastane Kaitseliidu veteran Mikkel Ader, kes töötab innukalt kaasa Kalmaküla Raamatukoguseltsi õpperingis Tartumaal.

All: Meie tüübilisi maalinnuseid

Rööbiti vabaharidustöö korraldamisega on Haridusministeerium asunud ka noorsoo organiseerimisele. See küsimus on seisnud aastaid akuutselt päevakorras. Möödunud aasta esimestel kuudel kuuldus koguni hääli, mis nõudsid meie noorsoo sundorganiseerimist, leides selles ainukest õiget moodust küsimuse täielikuks lahendamiseks. Meenutati korduvalt diktatuurimaade (Itaalia, Saksamaa) suurejoonelist noorsoo-hooldustööd, mida võiksime võtta eeskujuks. Aga juba siis oli suurem osa ajakirjandusest, ja ka tuntumad noorsoo-tegelased, sundorganiseerimise vastu väljudes kasvatuslikest ja noorsoo hingeelulistest seisukohtadest. Küll leiti aga tarviline olevat, et noorte organiseerimine viidaks läbi meie oludele vastavas suunas, sest senine noorte isetegevus kannab juhuslikku ilmet ega võimaldagi kõigile noortele ligipääsu vastavaise organisatsioonidesse. Eriti maa-noored on sel alal kaunis täbaras seisukorras. Algkooli esimesse klassi astub igal sügisel ümarguselt 20.000 õpilast. Aga juba neljandast klassist algab algkoolist õpilaste kadu. Lõpetab algkooli umbes 11.500 noort, s. o. 58% sisseastujaist, kuna 8.500 ehk 42% astub juba enne ellu. Need on arvud, mis panevad mõtlema. Kui siia lisada, et üle 85% meie õppivast noorsoost peab leppima algharidusega (85% hulgas on pooliku alg- ja keskkooliharidusega noored), siis näeme, et suurema hulga noorte hariduslik tase pole sugugi nii kõrge, et nad ei vajaks täendamist. Seda enam, et see on meie riigi kandev jõud tulevikus. Need noored peavad andma ilme meie riigi kultuurile ja majandusele. Nendega on seotud kümnete tuhandete vanemate mured ja lootused, sest on ju lapsed vanemate, aga ka riigi ja rahva ülim varandus.

Üldiselt on levinud vaade, et kool peab andma inimesele vaimse pagasi, millest jätkub eluks-ajaks. Sel põhjusel kuuleme sageli väiteid, et väljaspool kooli võivad õppida need, kes on saanud puuduliku koolihariduse. Meil loodeti liiga palju vormilisest haridusest ja seda vahendavaist koolidest. Ent haridust ei saa vaadata ainult ulatuslikust küljest, vaid ka sisulisest. Ja siin ei jõua üksi kool pakkuda ülemmäära. Selle puuduse korraldamises on asetatud noorsoo organiseerimine laiemale ja kindlamale alu-

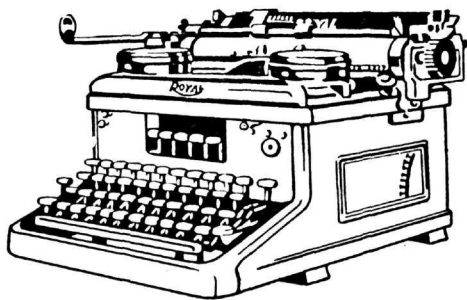
**TE LEIATE ALATI
SUURE VALIKU
PARIMAT MOE;
PUDU- JA PESUKAUPA**

TARTUS, KAUBAHOOVIS 21A3

K. M. VENNAD LEPP

sele, mida juhitakse keskasutusest — Haridusministeeriumist.

Üldeeskirjas öeldakse, et noorsoo organiseerimise ülesandeks on kasvatada noori vaimset ja kehaliselt terveiks, tublikeks, teovõimsaiks, kohusetruudeks ja elurõõmsaiks inimesiks ning riikliku meelsusega ja kõlbelise tahtejõuga kodanikeks, kes oskavad, suudavad ja tahavad teha tööd Eesti Vabariigi iseseisvuse kindlustamiseks ning kaitsmiseks, rahva kultuurilise loomingu jätkamiseks ja ühiskondliku elu edendamiseks. Üldeeskirjast näeme, et noorsoo-organisatsioonide ülesandeks jääb taotella just neid kasvatuslikke sihte, mida vormiline kooliharidus ei suuda anda küllaldasel määral.

ROYAL

kirjutusmasina peatumatu
võidukäik.

ROYAL kirjutusmasina headusest ja üleolekust annab kindla ja ümberlukkamatu tõenduse see, et 25. augustil 1936. a. korraldatud rahvusvahelisel kirjutusmasinate kiirkirjutamise võistlusel **võitis I koha ROYAL**, mil kirjutati ühe tunni jooksul **135 sõna minutis** (11,25 tähte sekundis) **II koha ROYAL — 132 sõna minutis** (11 tähte sekundis).

ROYAL on kiireim kirjutusmasin maailmas.

V^o LOUN & SCHITIKOV,

Tallinn, Niiguliste 18, tel. 434-37

Mööblivalmistamise kursus Kõnnus, Pärnumaal

Päevakorrale on kerkinud ka üliõpilaskonna reformeerimine, mida on põhjendanud meie haritlaskonna killunemine vaenulistesse leeridesse. Selle killunemise algpõhjusi on korduvalt sõelatud meie ajakirjanduse veergudel. Parandusi on püüdnud tuua kõik asjaomased ringid. Küsimus on praegu kujunemise ajajärgus.

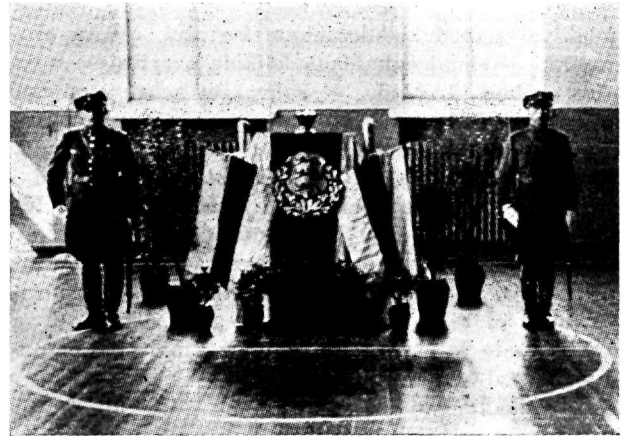
Ümberkorraldamine ei sünni mitte üksi rahva-hariduse ja noorsoo organiseerimise alal, vaid ka muil aladel, mis taotleavad meie rahva tervikut. Kõigepealt peaks siin mainima nime eestistamise aktsiooni. Võime kinnitada, et nime eestistamise liikumine oli 1936. aastal palju elavam kui 1935. aastal. Möödunud aastal eestistas oma nime 75.000 kodanikku, kuna 1935. aastal küünis see kõigest 35.000-deni. Umbes 25 vallas on juba kõigil eestlastel eestipärased nimed, kuna teises 25 vallas leidub eesti nimesid 80—100%. Meil oli ca 392.000 võõrapärast nime, eestistatud on 120.000, jääb järele ca 272.000 kodanikku, kes ei raatsi lahkuda võõrapärasesest särast. Meid on sageli süüdistatud selles, et alaväärtustame oma ja ülistame võõrast. Kas see ei ole ajalooline parandus, et osa kodanikke ei suuda maha raputada võõraid sulgi? Meie oleme läbi teinud kultuurilise vägivalda, mis seisib selles, et aasta-

Värvimise kursus Valgamaal

sadu pidime tundma, et kõik see, mis on meie oma, on alaväärtuslik, ja hinnata tuleb ainult seda, mida meile väljast tuuakse. Seega õpetati meid oma rahvusliku omapärasust halvustama ja hindama ainult oma tollaegsete isandate tahet ja soove. Oma pikast orjaööst meie enam ei kõnele, aga ainsaist, seda aega meenutavaist tunnuseist, võõrapärasteist nimedest, ei saa meie rahvas lõplikult lahti. Tahaksin meeleldi uskuda, et kurja juur seisab võõrapäraste nimede kandjate mitte lõpuni mõtlemises, sest muuga seda seletada oleks väga raske. Olgugi et möödunud aastal edenes nime eestistamine kaunis kiiresti, umbes 10.000 nime kuus, on siiski järele jäänud ligemale 300.000 võõrapärast nime. Astudes kahekümnenda iseseisvusaasta lävele, julgeb 700.000 eestipärase nimega eestlast loota, et kahekümnendal aastapäeval ei ole meil enam ühtki võõrapärase nimega eestlast. Selle kohustajaks on rahvuslik solidariteet.

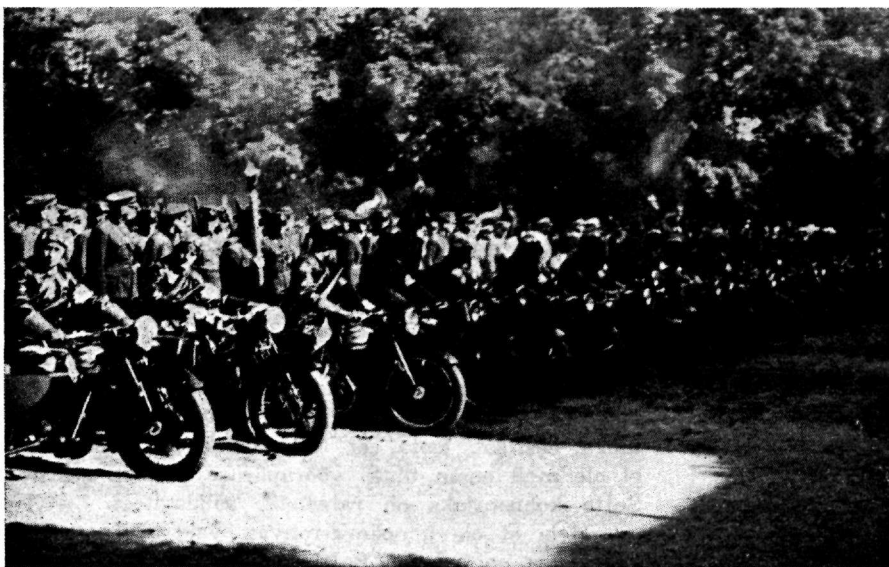
Meie ei ole ühepäeva-rahvas, vaid põline rahvaskogu, kes on asunud Baltimere idakallastele kaugelt

Võidupüha tule alalhoidmine Tallinnas

üle tuhande aasta tagasi. Kui minevikuga rahvas peame otsima oma elutõdesid neist salvedest, kust neid on ammutanud meie esivanemad. Neis omapärakoldeis peame ümber looma ja ümber sulatama kõike seda, mis on võõras ja peale sunnitud. Kõigepealt peame sellega peale hakkama oma eluruumist ja maast, sest neisse istutame oma tulevikulootused. Kodu tuleb korda seada, ilusaks ja mugavaks teha sel määral, et meil siin hea oleks elada ja et võiksime näidata seda võõrastele uhkustundega. Ajalugu ei tunne kultuurriiki, kus rahvas poleks vajutanud oma eluruumile individuaalset pitsert. Lähtudes sellest seisukohast on kõik üritused, mis on seotud kodukaunistamisega ja meie eluruumi omapärastamisega, niisama tarvilised kui leib ja liha, mida C. R. Jakobson piltlikult nimetas rahva eluruumi ja tuleviku pandiks.

Võime kinnitada, et möödunud aastal oleme selleski küsimuses edasi jõudnud. Kõigepealt võiks mainida kodukaunistamist, mida peamiselt korraldab ja juhib „Eesti Maakodu Kaunistamise Selts“. Selts on

KL mootorratturid stardivalmis Võidupüha tule laialiviimiseks

teinud palju tööd kodukaunistamise alal, ent ta ei ole kaugeltki jõudnud rahuldada kõikide tarvitajate soove. Sellest võime järeldada, et rahvas ei suutu oma ümb-rusele kaugeltki mitte külmalt, vaid pigemini vastu-okska. Möödunud aasta kuulutati ametlikult kodukau-nistamise aastaks ja selle tagajärjel lootsid paljud, et meie asulate ja eriti maakodude välimus muutub lühi-kese ajaga teiseks. On isegi kuuldavale tulnud pettu-muse ohkeid, et maal asulad näevad välja niisama hal-lid kui enne. Ent kodukultuur ei arene ja koduümbruse vormimist ei tehta ometi kuude ega aastatega, vaid aastakümnete ja -sadadega. Võime kinnitada, et möö-dunud aastal alustati teadli-kult kodukaunistamist ja lõppu ei ole sel üldse näha. See, mis möödunud aastal tehti, on küll pisku, ent al-gus on tehtud ja sellest on juba selge, et võib-olla küm-ne, võib-olla kahekümne aas-ta pärast eesti kodu on tõe-polest muutunud valge-maks, nagu isa Jannsen omal ajal ütles.

Mis on siis õigupoolest tehtud möödunud aastal ko-dukaunistamise alal? Kõi-gepealt toome lühikesed andmed „Eesti Maakodu Kaunistamise Seltsi“ tööst. Selts on korraldanud 58 ka-he-päevalist välis-värvimise kursust kogu üle vabariigi. Neil kursusel on peamiselt näpunäiteid antud Soome-Rootsi värvidega ümberkäi-misel, kuna kuuel nelja-päevalisel makonna-kursusel

on värvimise kunsti õpetatud põh-jalikumalt. Neil kursusel on käsi-tatud ka sisemise värvimise töid ja õlivärvidega ümberkäimist. Pealeselle on korraldatud 22 se-gaimelist kursust, kus on esine-tud loengutega kui ka praktiliste töödega. Lõppeks olgu veel mär-gitud, et „Eesti Maakodu Kaunis-tamise Selts“ on hoolitsenud ka kodusisustamise eest ja korralda-nud 8 kuuajalist talumööbli val-mistamise kursust. Pealeselle on värvimise ja aianduse alal kirja-likult ja suusõnaliselt abitarvita-jaile massiliselt nõu antud. Võib kinnitada, et kodukaunistamisest huvitatuid on palju rohkem kui selts suudab rahuldada, seltsi sum-mad on piiratud ja ta teenistuses on kõigest kolm inimest — kon-sulent-asjaajaja ja kolm konsu-

lenti. „Eesti Maakodu Kaunistamise Seltsiga“ ei lõpe kadukaunistamise probleemi lahendamine. Seda teevad ka Põllutöökoja konsulentide võrk, aianduse assistendid, nais- ja meeskodukaitse üksused, noorte õpperingid jne. Kõike seda arvesse võttes võime ütelda, et kodukaunis-tamise küsimus on õige hoogsalt nihkunud paigast ja kindlasti ei jää ta enne seisma, kui meie kodud on saa-nud sedavõrd nägusaks, et võime neid kõrvutada kõigi teiste kultuurrahvaste kodudega.

Möödunud aasta rikastus veel ühe rahvusliku oma-päraga, nimelt Võidupüha sisustamisega. See püha ei ole vana, teda pühitseti möödunud aastal

Iru linnus, vaadates linnulennult

kõigest kolmandat korda. Juba alguses selgus, et sellane püha on vajaline ja et rahval leidub tulist hinge Võidupühale kaasa elamiseks. Võidupüha on püha minivikule ja niisugusena pühitsetakse teda paljude rahvaste juures. Tuleme ju minevikust, seepärast on tal suur kohustuslik ja eetiline väärtus. Meie esivanemad on näinud vabaduse päikest, orjuse ohkeid, isade-emade valu ja vaeva, kurbi verevälju, aga ka palju võite ja ennastsalgavaid sangaritegusid. Neid võite on vaja kinni naelutada ja nende kaudu istutada noortesse ja vanadesse õiget minevikuhinnangut ning oleviku-tuleviku kõikevõimsat teosku. Seepärast peab Võidupüha jääma aupühaks kõigile meie vabaduskangelasile. Herra Riigivanem ütles möödunud aasta Võidupüha läkituskirjas: „Võidupüha oma loitvate tuledega olgu ühtlasi töotuspüha Eesti paremaks tulevikuks, mis liidab kogu hõimu, surunud ja elavate põlvete jõud, üheks tugevaks liiduks elus ja surmas!“ Nagu ülaltoodust näeme, vihjab Võidupüha minevikule ja tahab olla tuleviku sisustaja. Ent nagu teame, pühitsevad paljud rahvad oma rahvus- ja võidupühi, sisustades neid oma rahvustraditsioonidega. Siin peab otsima sidet minevikuga ja oma rahvuskangelastega. Ja leekivate võidutulede juures töötame langenud sangarite auks ja oma rahva tuleviku pandiks, et meil ei kustu iialgi vabadusiha ja et ehitame edasi rahvushoonet, millele panid alusmüüri meie muistsed ja Vabadussõja sangarid.

Võidupüha pühitsemise kavasse võeti möödunud aastal üles ka üheks juhtmõtteks elustada laiades hulkades teadvust meie muistsete linnuste tähtsusest ja tarvidusest neid austada meie rahva endispõlve teo- ja võitlusvõime mälestusmärkidena, olid ju linnused ja maalaagrid kohad, kus meie muistsed sangarid kaitsesid oma vabadust. Väljakaevamised ja

uurimised on selgitanud, et seda maalapikest, kus me praegu elame, on meie esivanemad kalli hinnaga alal hoidnud. Tõustes Otepää või mõne Saaremaa linnusele, selgub meile pilt, kui palju jõudu ja vaeva on meie esiisad pidanud kulutama, et läbi sajandite endid siin peremeestena hoida. Kui palju tööd on maksanud sellaste hiiglaste püstitamine, kui palju ühis- ning ohvrimeelt ja ettevõtlikkust. Meie linnused on suured sõjaliste tegude ja ühtlasi töö mälestussambad. Asjatundjad kinnitavad, et tänu just meie sõjakate esivanemate tihedale ja tugevale linnuste võrgule suutsid nad võidelda aastakümneid iga sissetungiva võõra vastu.

Eelpool tähendasime, et Võidupüha peab liitma surnute ja elavate põlvete jõud, seepärast ka linnuste austamine Võidupühal.

Meie suuremad rahvakoosolekud ja ühispidustused on esile tõstnud uue tunduva vajaduse rahvalike pidu- ja ühislaulude järele. Nende muretsemiseks riikliku propaganda talitus tegi möödunud aastal esimese algatuse, korraldas viiside ja sõnade võistluse, millest võeti väga elavalt osa. Uusi viise levitavad rahva hulka raadio kui ka kohapealsed koorid. Rahvalaul on üks alati käepärasemaid vahendeid ühise eneseavaldamise jaoks. Seda võime igal juhul kasutada otsese ettevalmistuseta. Kui säärane väljendamine sünnib ühiselt, siis see tõstab, ühendab ja mitmekordistab ilmutatava siseliigituse mõju.

On tehtud tööd kõigil aladel, mis meie riiki ja rahvast edasi viivad. Kaitseliit kui üks meie rahvusaate kandjaid suuremaid organisatsioone on eelloeteldud algatustele innukalt kaasa töötanud. Ta teeb seda edaspidigi, sest see kõik tuleb meie isamaale iluks ja kodumaale kasuks.

E. Pa.

G. MALKOV-PANIN

Metsaeksport

Tallinn, Piiskopi 2
(end. Duglase 2)

Telefon 465-02

o s t a b

propse ja eksport-kuuselatte

Välijumalateenistus

Landstormsrörelsen — Rootsi Vabatahtlik Maakaitse

Rootsi vabatahtliku maakaitse tööst ja sihist arusaamiseks tuleb kõigepealt selgitada maakaitse mõistet ja selle ülesandeid.

Vastavalt riigikaitse seadusele 1936. a. on iga rootsi meeskodanik kohustatud 20-st kuni 45-da eluaastani, s. o. 26 aastat, kandma riigikaitse kohuseid. Sama seaduse põhjal täidetakse riigikaitse kohuseid 15 aastat tegevvaes (20—34 a.) ja ülejäänud 11 aastat (35—45 a.) maakaitstes.

Maakaitse rakendatakse kas kodukoha, tegevvaie mobilisatsiooni või eriti ohuslike kohtade kaitseks.

Järelikult võib maakaitset mobiliseerida enne tegevvaie, mis ka teostus maailmasõja puhkemisel 1914. a. Ka tulevikus mobiliseeritakse maakaitse üldiselt sõja või sõjaohu puhul enne teisi maajõude. Siinjuures olgu tähendatud, et teatud mere- ja õhujõud on alaliselt relvastatud. Maakaitse mobiliseerimine esimeses järjekorras põhjeneb järgmisil kaalutlusil ja asjaoludel: ta sobib oma kiire läbiviidavuse tõttu paremini kohaliku kaitsega seoses olevaiks ülesandeks kui regulaarvägi, kuna meeskonnad asuvad koha peal ja neil on üldiselt paremad teadmised kodukoha maastiku suhtes; ka on kohalik kaitse vähem kurnav kui teenistus regulaarvaes.

Maakaitse lasuvad järgmised ülesanded: piiri- ja rannakaitse teostamine iseseisvalt või ühenduses teiste väeliikidega; kaastegevus õhukaitse; valveteenistus liiklusteedel ja teiste sõja pidamiseks tähtsate seadeldiste kaitseks ja teatud ülesannete täitmine otseses koostöös regulaarväega.

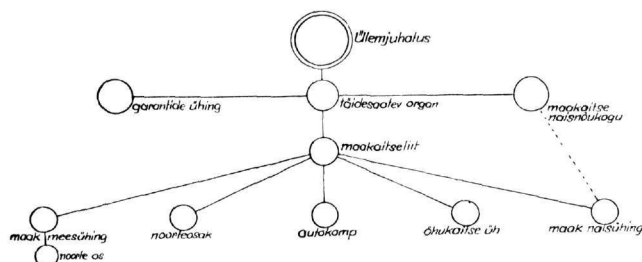
Maakaitse tähtsaimaks ülesandeks osutub seega kohalik kaitse, missugune peaaegu eranditult jääb tema osaks. Lennuasjanduse areng ja võimalus maandada väeosi lennukeilt ning motoriseeritud üksuste ootamata ilmumise võimalus on suurendanud maakaitse ülesandeid ja tähtsust ja laiendanud nõudeid tema tegevuse suhtes. See ilmnes ka 1936. a. kaitsekorralduses, millega maakaitse üksuste võimete tõstmiseks suurendati nende relvastust ja määrati kohustuslikke 5-päevalisi kordamisõppusi meeskondadele ja 12-päevalisi õppusi juhtkonnale.

Rootsi maakaitse sõjaväeline organisatsioon on teostatud sel teel, et maakaitseelased teatud maakaitsepiirkonnas on jaotatud jalaväepataljonideks, kompaniideks ja kuulipildujaüksusteks. Kui asjaolud seda nõuavad ja võimaldavad, kutsutakse ellu ka teistest väeliikidest maakaitseüksusi, samuti kohaliku õhu- ja rannakaitse-formatsioone, tööüksusi j. m.

Määravaks teguriks üksuse ülesannete täitmisel sõja korral osutub võimelise juhtkonna omamine. Maakaitse juhtkonda tuleb hankida esimeses järjekorras maakaitseelaste endi ridadest. Vajalise noorema juhtkonna ja allohvitseride kaadrit täiendatakse endiselt aja- või üleajateenijaist allohvitseridest, kuna maakaitse ohvitseridest tuntakse puudust. Ja just selle puuduse kompanii ohvitseridest ja teatud eriharidusega kaadrist peab kõrvaldama vabatahtlik maakaitse.

Selle ülesande keskuslikuks orgaaniks on Rootsi Maakaitseühingute Keskliit, missugune osutub riigis tegutsevate maakaitse-liitude ja maakaitseühingute (meeste, naiste ja noorsoo osakondade) koonduks.

Keskliidu organisatsioon ilmneb järgmisest skeemist:

Keskliit tegutseb kuningalt antud põhimääruste alusel. Tema ülesandeks on vabatahtlikkuse alusel, kontaktis asjaosaliste võimudega ning koostöös vabatahtlike küti- ja teiste organisatsioonidega, töötada maakaitse kasuks, eriti maakaitse juhtkonna väljaõppe alal, ning üldiselt arendada huvi kodu ja isamaa kaitse vastu.

Keskliidu tegevuse vahetut juhtimist teostab ülemjuhatus ja selle täidesaatev orgaan.

Liidu liikmete üldarv oli 1936. a. 51.132 liiget. Nendest mehi 24.420, naisi 17.742, noori 3790 ja garante (toetajaid) 5180. Keskliidule allus 24 maakaitse-liitu, 217 maakaitse-ühingut, 147 maakaitse naisühingut ja 72 noorte-osakonda. Korraldatud kursuste tundide üldarv oli 142.560 tundi 5000 meesosavõtjaga. Rootsi sõjaväe 1936/37. a. nimekirja järgi on maakaitseel 1535 väljaõpetatud ohvitseri.

Keskliidu tegevust nimetatakse igapäevases elus „vabatahtlikuks maakaitse liikumiseks“.

Maakaitse töötab lähedases kontaktis sõjaväeliste võimudega ja arendab aina tihedamat koostööd sõjaväega. Sõjaväeline väljaõpe on korraldatud kuninga poolt antud põhimääruste alusel. Vastava kuningliku määruse põhjal on sõjaväelised juhid kohustatud olema abiks maakaitse tegevusele, kuivõrd sõjateenistus seda võimaldab. Riigi poolt teostatav maakaitse järelevalve selgub järgmisist väljavõttest põhimäärustist:

Sõjaväeringkonna ülem (Arméfördelningschef) peab kas isiklikult või alluva ohvitseri kaudu kontrollima talle alluvas piirkonnas korraldatavaid kursusi ja õppusi.

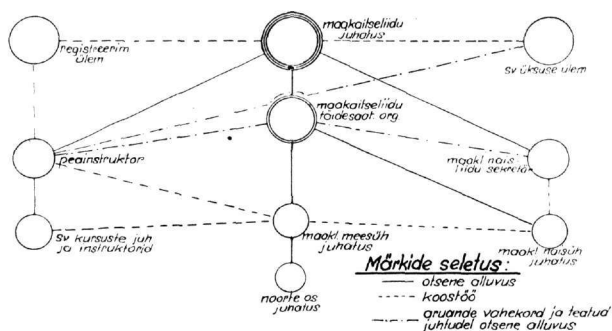
Registreerimise ülem (Inskrivningsbefälhavare) (s. o. vastava piirkonna jalaväerügemendi ülem) peab:

a) talle alluva maakaitsepiirkonna ülema kaudu registreerimispiirkonnas asuvaile maakaitse-liitudele ja -ühinguile andma kõike võimalikku toetust ja abi vabatahtliku väljaõppe kergendamiseks;

b) heaks kiitma registreerimispiirkonnas korraldatavate kursuste kavad ja valvama nende ja väljaõppe määruste täitmise järele;

c) isiklikult või tema poolt selleks määratud rügemendi ohvitseri kaudu korraldama katseid registreerimispiirkonnas asetleidnud kursustel jne.

Allolev skeem näitab sõjaväe ja maakaitse koostöö korraldust:

Sõjaväeüksuse ülema (Truppförbandschef) ülesanded:

a) määrata juhataja, instruktorid ja õppemeeskonnad kursuste ja õppuste läbiviimiseks;

b) kindlaksmääratud korras ja tasu eest anda kasutamiseks mundri- ja muud varustust, relvastust, laskehoone ja õppevahendeid;

c) anda kasutada hobuseid ratsanike väljaõppeks;

d) korraldada kursustest ja õppustest osavõtjate paigutamist vastavasse kasarmuisse jne.

Maakaitse rkp. meeskondi manöövris

Tegevväe ohvitserid tegutsevad instruktõritena järgmistel maakaitse-ohvitseride kursustel:

20-päevaline (120 tundi) ettevalmistav maakaitse-ohvitseri kursus,			
maakaitse-ohvitseri kursuse 1. aste,	kestus	30	päeva
" " " 2. " "		15	"
" " " 3. " "		30	"

Eelmainitud kursustel käsitatakse igasuguseid väljaõppealasid, nagu: üldine jalaväeteenistus, signaal-, õhukaitse-, kuulipilduja- või intendantuuriteenistus. 10-päevalisi täienduskursusi korraldatakse kõigil väljaõppe aladel.

Peale eelmainitud kursuste korraldatakse veel erikursusi, nagu: automaatpüssi-, gaasikaitse-, õhuvalve-, kuulipilduja-, õhukaitseuurtõki- ja meeskonna väljaõpetamise kursused. Suurim osa kursuslasi piirdub vaid üldise jalaväeteenistusega.

Maakaitse lottad toitu keetmas

Maakaitse noored sööginõude pesemisel

Maakaitse-ohvitseri kursuse 1. aste taotleb ettevalmistust rühma juhi teenistuseks maakaitse (alamleitnandi aukraad). Kursuse 2. aste (leitnandi aukr.) peab 1. astmel saavutatud teadmisi ja oskusi laiendama ja 3. aste (kapteni aukr.) taotleb väljaõpet kompanii juhi teenistuseks maakaitse.

Iga kursuse jaoks on kindlaks määratud kestuse ülemmäär ja nõutakse 15-päevalist, s. o. 90-tunnulist, töötamist ühe tegevusaasta jooksul. Kuna kursuste vältel on tähtis ka iseõppimine, siis on soovitatav kursuse päevad jagada pikemale ajavahemikule. Väljaõppe koondamisel liiga lühikesele ajavahemikule kaob teatud määral võimalus teostada väljaõppeks nii tähtsat iseõppimise momenti. Kui instruktor asub kohapeal, teostatakse väljaõpet kahe- kuni kolmetunniliste loengutega nädalas, ajavahemikul oktoobrist kuni maini, ning nelja- kuni kuuetunniliste praktiliste harjutustega ühel kuni kahel pühapäeval kuus.

Kui instruktoril tuleb kursuse pidamiseks sõita ühingu asukohta, siis korraldatakse kursusi n.-n. kahepäeva-õppustena ühel laupäeval ja järgneval pühapäeval. Teoreetilised loengud osutuvad siis otseseks ettevalmistuseks praktilistele harjutustele.

Praktilised harjutused võivad suurel määral tähtsusele, kui on olemas õppemeeskond. Kui maakaitse-ühingus leidub noorteüksus, siis võib viimast teatud juhtudel kasutada õppemeeskonnana. Kui mingit õppemeeskonda ei ole, teostub väljaõpe kaaderüksustes,

juhtide määramisega kordamööda. Ka korraldatakse ühisõppusi lähestikku asuvate maakaitse-ühingute ohvitserikursuste koondamisel. Tähtsaks teguriks osutuvad, eriti suurte ühisõppuste korraldamisel, autokompaniid, missuguseid nüüd leidub peaaegu kõigis maakaitse-liitudes. Need kompaniid on võtnud endale ülesandeks sooritada aastas teatud arv transpordite ühenduses õppustega vastava maakaitse-liidu piirkonnas.

Väärtuslikem praktiline väljaõpe saavutatakse õppelaagreis, missugused korraldatakse nii suvel kui ka talvel mitmes kohas üle maa. Nende laagrite käsutusse annab vastava piirkonna registreerimise ülem tegevvaie osi. Keskliit juhhib sõjaväelist tegevust selles mõttes, et ta näiteks organiseerib mitmele liitule ühiseid õppelaagreid, samuti võtab ta teatud määral osa töö organiseerimisest, kuna viimane on leib sagedasti liidu vabatahtlikkuse põhimõttest. Keskliidu tähtsaim tegevusala ja võimuvahend on eelarvete määramine. Riigi-eelarve kaudu saab keskliit aastas 106.000 kr. ja alates 1938. a. 160.000 kr., kuna vabatahtliku maakaitse väljaõppe üldkulud ulatuvad 300.000 kr. aastas. Puuduva summa hangivad osalt keskliit, osalt alluvad maakaitse-liidud ja -ühingud. Selle juures omavad maakaitse naisühingud väga suure tähtsuse, kuna nad koguvad korjandustega suuri summasid, — viimasel tegevusaastal 177.770 kr.

Määrused maakaitse organisatsioonidele mundrite, materjalide ja relvade laenamise, samuti ka nende toidumoonaga ja laskemoonaga varustamise kohta on antud kuninga poolt. Vabatahtlik maakaitse omab teenistuskirjade andmise õiguse ja muid sellaseid soodustusi.

Rootsi vabatahtlik maakaitse on rahvaliidumiseks teeninud suuri edusamme. Ta on riigile suureks kasuks, kuna ta oma mittepoliitilise iseloomu tõttu koondab oma lippude alla kodanikke kõigist elukutseist ja kõigist rahvakihtidest, ühendades neid ühise suure sihi saavutamiseks — i s a m a a k a s u k s .

Maakaitseliikumine soodustab tõsise ja tõelise kodanikuvaimu loomist, mis on sobivaks vahendiks vastolude korraldamisel ühiskonnas. Niikaua kui riikides on olemas ja arenemas koondused, nagu Eesti Kaitseliit ja Rootsi Maakaitse, on tõestatud rahvaste elujõud, mil on helge tulevik ja mis tagab järeltulevaile põlvetele väärtuslikema päranduse — vaba isamaa.

FISK

AUTOKUMMID

ja vilgukivi (Mica) isolatsiooniga mootori

SÜÜTEKÜÜNLAD

on valmistatud kõige paremast toorainest, seepärast on nad vastupidavad ja odavad kasutamisel.

Esindaja:

o/ü. H. LAGUS & Ko. TALLINN,

VEENE TÄN. 13, TELEFON 437-18

TIME TO RE-TIRE
GET A FISK

F. Roosevelt jõuab Buenos Aires'esse

Ameerika Ühendriigid

Põhja-Ameerika Ühendriigid on palju kordi ähvardanud koostööst Euroopaga loobuda ja elada ja tegutseda ainult Ameerika huvidele.

Näib, et see probleem on võetud tõsiselt käsile. Ameerika mandri riigid, nii põhjas kui ka lõunas, arutavad elavalt Ameerika Ühendriikide loomise kava.

Euroopa oma poliitilistes segadustes näib uue maailmasõja koldena, Ameerika manner aga loodab rahulikul teel oma vahekordi korraldada. Seal ollakse kibedasti ametis Pan-Ameerika — Ameerika Ühendriikide bloki — asutamiselega. Hiljutine Põhja-Ameerika Ühendriikide presidendi Rooseveldi külaskäik Buenos-Airesse on seoses selle üritusega. Kui veel arvesse võtta argentiinlaste tormilisi ovatsioone Rooseveldile, siis näib, et ka sealpool on ühinemiseks soodus pind.

Juba Põhja-Ameerika Ühendriikide iseseisvuse kuulutamise päevil oldi seal kindel kõik-ameerika ühendriikide tekkimisele. Nad andsid esialgselt oma riigile nimeks Ameerika Ühendriigid, mitte Põhja-Ameerika Ühendriigid. See nimetus tuli alles hiljem.

Õigupoolest ei ole ka takistust võimsa Ameerika liidu tekkimisel, geograafiliselt ei ole ükski manner ega riikide blokk nii soodustatud seisukorras kui Ameerika. Vanast maailmast suurte meredega lahutatud; kumbki pool moodustab õigupoolest omaette terviku...

Põhja-Ameerika Ühendriikidel ei ole võistlejat Lõuna-Ameerikaga kokkuleppe loomisel. Õigupoolest on Lõuna- ja Kesk-Ameerika juba onu Sami mõju-

alune. New York käsutab igäüht neist. Tõendatakse, et need lugematud Lõuna-Ameerika revolutsioonid on korraldatud Wall-Streeti käsul. Nad on õigupoolest juba sõltuvuses Põhja-Ameerika Ühendriikidest. See „vallutamine“ ei ole sündinud mitte kõikjal kahurite abil, vaid palju võimsama relva — dollari — abil.

Kui dollar kord põhjast lõunasse veerema hakkas, siis ei olnud tal enam peatust. Dollar sarnles lumipallile, mis allamäge veerema pannakse — ta üha suureneb, kuni matab kõik enda alla.

Põhja-Ameerika, muutudes omal-ajal hiigla tööstusmaaks, vajas tooraineid ja ka turge oma saadustele. Loomulikult pöördusid yankide pilgud lähimate naab-

O/Ü „ALKO“

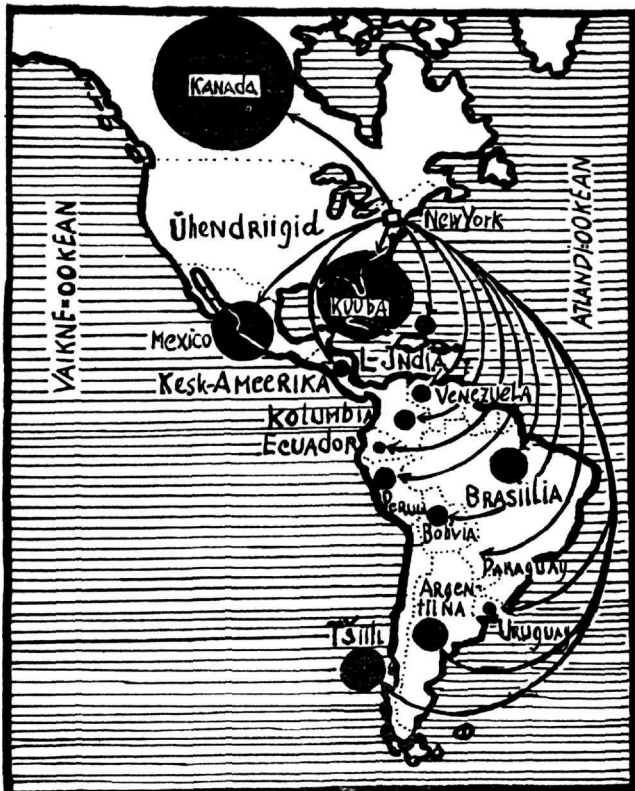
liköörid, napsid, veinid

ja

v a h u v e i n i d

teenivad hindade ja kvaliteedi suhtes

Teie täielist rahulolu

Dollarivallutused

rite poole. Kapital tungis lõunasse ja Washingtoni tuli dollarit kaitsta lõunas nii poliitika kui ka relvade abiga!

Theodor Roosevelt (esimene Roosevelt) püüdis seda dollari diplomaatlikku vallutamist õigustada kuulsa Monroe doktriiniga. 1823. aastal valitsev president Monroe lõi põhimõtte — Ameerika ameeriklastele. See pidi takistama ja korraldama eurooplaste koloniseerimist ja Euroopa riikide mõju levimist.

Järgnevate aastakümnete jooksul kaotas Monroe doktriin üha enam oma põhimõttest. Ta muudeti kapitali ekspansiooni võimsaks abistajaks, ta muutus dollari doktriiniks.

Kesk-Ameerika riikidele järgnes nii poliitilisi kui ka sõjalisi atakke. Seda kõike võeti ette Ühendriikide kapitali kaitseks ja levitamiseks. Lõuna-Ameerika riikidesse paigutati „rahanduslikke nõunikke“ jne. Näib, et Washington tahab seda saja-aastast Monroe doktriini kõrvale heita.

Kõigest on näha, et sellega on tõsi taga. Franklin Roosevelt valiti uuesti neljaks aastaks presidendiks ja ta asus looma Pan-Ameerikat, heenaaberlikkuse alusel.

Franklin Roosevelti tuntakse kui suurt uuendajat Ühendriikide sisepoliitilises elus, kes raudse järjekindlusega on annud Ühendriikide elule uue suuna, mis nõu-

dis talt suuri pingutusi ja võitlusi. Arvatakse, et ta ka välispoliitikas suudab oma kavad läbi viia.

On juba loobunud õigusest pidada sõjaväge Kuubas. Samuti toodi Haitist sõjaväed koju. Panamale anti iseseisvus ja loobuti ta kaitsmise õigusest; välja arvatud Panama kanaal...

Kas Ühendriigid on tõesti loobunud võimuga allutamast Ameerikat või on see vaid ajutine nähtus? Selle küsimuse tõstis üles esmalt Lõuna-Ameerika.

Kuid vahepeal on Rooseveltil õnnestunud Lõuna-Ameerikat veenda oma ausas kavas.

Ja on näha, et nii põhjas kui ka lõunas on tahe ja soov läbi löönud ühendada oma manner, varad ja jõud ühiseks tööks ja kaitseks.

Hiiglane põhjas tahab olla vaid „põhja suur veli“. Roosevelt esitas Ameerika 21 riigile oma erapooletuse pakti kava, mille põhjal kõik Ameerika riigid kohustuvad omavahelisi arusaamatusi ja tülisid lahendamata rahulikkul teel. See oli peapunktiks 8. Pan-Ameerika kongressil, mis leidis aset Buenos Airesis 1. detsembril möödunud aastal. Sellest kongressist võttis osa ka Roosevelt.

See kõik kinnitab väidet, et Washington on alustanud jõupoliitika asemel oma naabritega uut heenaaberlikku poliitikat. Kuid eks raharingkonnad New Yorgis arvuta konverentsi tulemusi ja saavutusi siiski dollari peale — dollar peab seal teenima. Ja head naabrid vajavad ju ikkagi dollarit! Milleks kulutada dollareid relvadele, kui teisiti jõuab eesmärgile?!

Nagu hilisemad teated kõnelevad, esitavat Roosevelt Kesk-Ameerika riikide poolt Nobeli rahuauhinna kandidaadiks. See kõik vihjab sellele, et Ameerika on poliitikas leidmas ühist keelt.

A. H.

Lõuna-Ameerika rikkusi

Kõuepilved Põhja-Aafrika kohal

Põhja-Aafrika rannikul asetsev Maroko tõmbas juba enne maailmasõda enesele Euroopa poliitika tähelepanu. Tänapäeval on ta kerkinud uuesti üldise huvi keskpunkti. Välismaalt saabuvad telegrammid kõnelevad peaaegu igapäev Saksa sissetungist Hispaania-Marokosse. Majandusliku ekspansiooni kõrval tilgub sinna alata ka sõjalisi jõude. Nii olevat juba praegu Tetuanis — Hispaania-Maroko pealinna — kohaliku komissariaadi käsutuses 20 saksa ohvitseri, kes juhivad administratiiv-, pärismaalaste, politsei ja kodanike kontrollimise osakondi — haarates seega kõik maa mõjutamise alad enda kätte. Pealeselle teenib sakslasi hulgaliselt Hispaania võõrastelegionis. Võõrleegionääride seas on ka hulk lendureid, kelle juhatuse all on kõik tähtsamad aerodroomid. Praegu on sakslased tegevad peamiselt rannäärseis piirkonnis. Kuna Saksa majanduslik mõju Hispaania-Marokos ennegi võrdlemisi oli suur, siis on see nüüd kasvanud teiste riikide majanduslikust mõjust juba kaugelt üle.

Sellest on üle 25 a. tagasi, kui Saksamaa tunnustas 4. nov. 1911. a. Prantsuse protektoraati Maroko üle. Vastutasuks sellele andis Prantsusmaa osa oma Kongost Saksale. Sakslased asusid kasutama Maroko rikkalikke maapõuevarasid. Nii kestis see kuni maailmasõjani, mil Versailles' rahuleping tegi lõpu sakslaste tegutsemisele Marokos. Sakslaste valdused, arvatud kaasa mäekaevandused, sekvestreeriti. Saksa kodanikele keeldi viibimine nimetatud maa-alal. Mainitud kitsenduste tõttu näis, et majanduslikult on Saksamaa jäävalt välja lülitatud Marokost. Kuid see arvamine osutus petlikuks. Juba enne Versailles' lepingu jõusseastumist andsid sakslased parima osa oma kontsessioonidest Marokos üle ühele Hollandi firmale, kes Hispaaniast ja Marokost hankis rauamulda Saksa suurtööstusele. Kui Hollandi firma majandusliku kriisi tõttu raskustesse sattus, müüdi Põhja-Maroko kaevandused Hispaania grupile. Kõrvaltvaatajale näis, et kaevanduste üleminekuga hispaanlaste kätte on katkenud viimasedki sidemed Maroko ja Saksamaa vahel. Tegelikult aga muutusid ärilised sidemed sellest momendist alates erakordselt tihedaks. Saksa rasketööstusest sai Põhja-Maroko rauamulla suurim tarvitaja. 1936. a. Hispaania ja Saksamaa vahel sõlmitud kaubaleping soodustas kaubitsemist Marokoga veelgi tunduvalt.

Säärane olukord kestis silmapilguni, mil algas Hispaania kodusõda ja kindral Franko alustas mässu-

liikumist Marokost. Saksamaa lõi siin kohe kaasa, toetades valitsusvastaseid meeste ja sõjavarustuse näol. Kuigi suhetest, mis valitsevad Saksa ja Burgose valitsuse vahel, avalikult ei kõnelda, on ometi üldiselt teada, et Saksamaa tasu kindral Frankole muretsetud sõjavarustuse eest on osa Hispaania-Maroko kaevanduste toodangust. Saksamaa püüab oma kaotatud positsioone Marokos uuesti tagasi võita ja selleks pole soodsamat juhust kui praegu käimasolev kodusõda Hispaanias.

Maroko, mis on jagatud kahe protektoraadi — Prantsuse ja Hispaania — vahel, ähvardab saada tüliõunaks, kus põrkavad kokku mitmete Euroopa riikide huvid. Et saada ligikaudseitki ettekujutust tänapäeva Marokost, selleks vaatleme allpool lähemalt seda maaala ja rahvast.

* * *

Marokos on rahvast kaugelt üle viie miljoni. Elanikkond koosneb araablastist, berbeeridest, neegreist, juutidest ja eurooplasi. Neegrid, keda on võrdlemisi vähe, on muhamediusulised ning elavad maa lõunaosas.

Umbes pool maa pärisrahvast, nimelt 2 kuni 2,3 miljonit, on araablastest. Nad on nende vallutajate järglased, kes omal ajal Muhamedi sõna kohaselt valgsid laiali üle terve maailma.

Maroko araablane kannab, maha arvatud mõned väiksemad kõrvalekaldumised, samasugust riietust kui ta suguvennad Damaskuses või Delhis; ta kõneleb sedasama keelt, tarvitab neidsamu kirjamärke, palvetab sellesama jumala poole, austab neidsamu usukombeid ja kinnitab seega, et Tangerist kuni Indiani valitseb kõikjal araabialine päritolu. Marokolane kujutab endast tähelepanuväärset araablase tüüpi, sest ta kinnine elu Maghrebi kaugeimas nurgas on hoidnud teda rassiliselt puhtana.

Pruuni nahaga, saleda kehaga, kitsaste puusadega, kaine temperamendiga ja tugeva iseloomuga meenutab araablane oma kodumaa paljast, tühja, kaljust maapinda. Aasia tühipaljast kõrved aitavad selgitada enamiku tema erilist erinevust, alates kõhnast, peaaegu nälgunud välimusest ning lõpetades tulise hingega, mis võiks ütelda, koosneb päikeselõõmast ja vaimu lõpematutest tagavaradest. See stepipoeg on tugevasti arenenud fantaasiaga inimene. Tal on kalduvusi leiuks-teks ja muinasjuttudeks. Tal näib olevat sünnipärane vaen kõige täpse vastu. Kunagi pole tema juures midagi täiesti kindlat, olgu see siis mingi aastaarv, kella-aeg või koht. Isegi suure paastu, ramadani, lõpp jääb kuni viimase minutini ebakindlaks, kuna see oleneb tervena sellest, millal islami õpetatud teoloogid näevad kasvavat kuud. Igapäevases elus väljendub see ütlu- ses: „Millal jumalale meeldib.“

Sellele ülekeevale ja unistavale vaimule on kirjanduses kõige lähedasem luule — peamiselt just armastus- laulud ja epos. Poesia on araablasele sama mis õh- tumaalasele sport, poliitika ning igapäevane ajakir- jandus.

Juba Muhamed ise kirjutas värssides. Araabia elu põhi, koraan on tervena üks suur luuletus, ja veel mil- line suurepärane luuletus! Just oma ilusatele vormi- dele võlgnebki see raamat suurelt osalt tänu oma võimsa

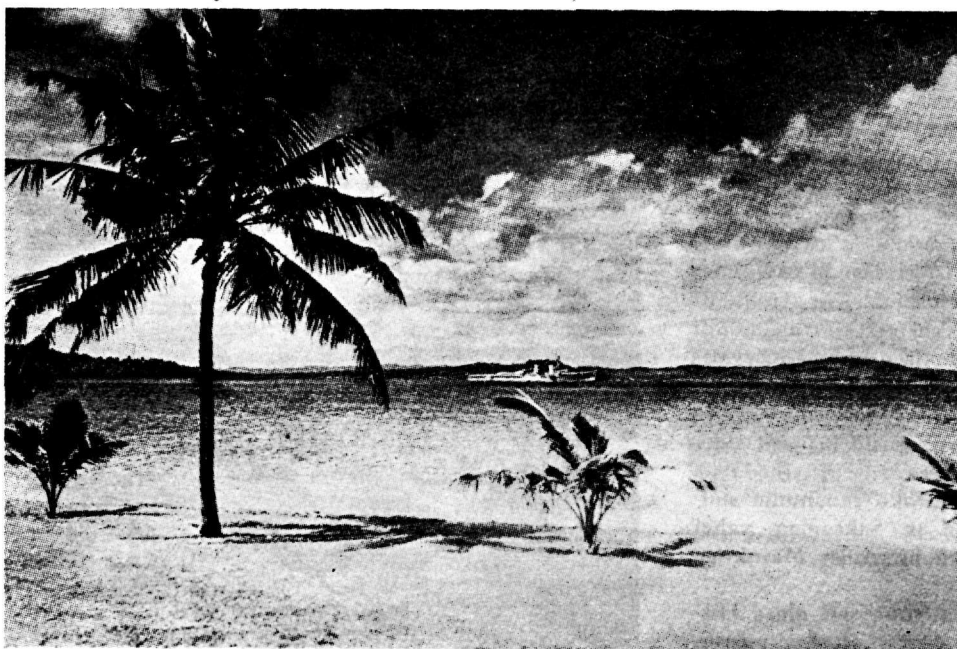
leviku eest. Paljusid oma esimesi pooldajaid võitis Muhamed enda poole ainuüksi oma täiusliku luulevõi- mega. Vähestes maailma maades austatakse intelli- gentsi sel määral kui islami riigis.

Araablane on õrnatundelisem kui ta esialgu näib. Et teda solvata või meelitada, selleks pole palju vaja. Kui ebalev idamaalane, evib araablane palju endaarmas- tust, sageli ka auhust ja peaaegu alati suuremeelsust. See kõrvenomaad on enne kõike sõjamees ja ratsanik. Hobune ühes koeraga on neid väheseid loomi, keda araablane austab ja kelle eest ta isalikult hoolitseb. Tema silmis on väärtust vaid sel mehel, kes oskab hästi rat- sutada ja osavasti võidelda. See on üks sümpaatia- põhjusi araablase ja prantsuse ohvitseride vahel. Mars- sal *Ly a u t e y*, kes hästi tundis oma marokolasi, näi- tas end neile vaid kõrge hobuse seljas hiilgava saat- jaskonna seltsis. Araablane armastab hiilgust sama- võrra nagu ta armastab püssirohtu. Sel ratsanikust ja luuletajast sõjamehel on autunne eriti tundeline. Ta mõistab armastust niisama hästi kui vihkamist. Talle on võõras õhtumaalase külm, kaaluv õelus.

Kuritegusid on Marokos harva, ja *F e s*'is, 100.000 elanikuga linnas, tuleb ette keskmiselt 1 mõrv aastas; see on viis ehk kuus korda vähem kui mõnes niisama suures õhtumaa linnas. Seevastu armastab aga araablane meeeldi vaielda ja protestida. Ta on suur vihakandja ning kohutavalt kättemaksuhimuline. Ta meeled on niisama tulised kui ta südagi.

Naist hindab araablane kui mitte füüsiliselt, siis ometi moraalselt võrdlemisi vähe. Ainult poja sündi pühitsetakse pidulikult, tütre oma mitte. Vastupidiselt Euroopas levinud arvamisele on marokolane tagasihoid- lik ja vaikimist armastav. Ta küünib vaikimises sageli kuni varjamiseni. Avameelne väljaastumine ei ole araablase vooruseks.

Araabia keel on äärmiselt komplitseeritud; see on

Põhja-Aafrika rannikul

päris segaduse sümbol. Araabia tähestikus märgitakse iga häälikut kahe kuni kolme eritähega, millest igal on veel palju erikujusid, sõltuvalt sellest, kas seda tarvita- takse sõna algul või lõpul, vastavalt isiklikule fantaasiale. Samasugune segadus valitseb ka kõigis ärias- jades. Kiri algab paremalt, mitte vasakult poolt. Araa- bia maja näib vaesena ja varjab oma aardeid. Tänavapool- sel küljel aknaid ei ole, vaid need on kinnise hoovi, lille- või aiaviljaaia poole. Tubades on seinad tühjad. Ilustused on vaid laes, sest diivanil mõneldes ei vaadata mitte otse ette, vaid püstloodis alt üles. Ees- õigus kõiges on mehel, mitte naisel. Viisakus nõuab, et pead ei paljastata. Me riuetume ööseks lahti, araablane aga mähib end ööseks uutesse, villastesse rättidesse. Tema leinariietus on valge. Riikliku ühiskonna aluseks ei ole poliitika, vaid usk. Suur rahvamass kujutab endast laialdast proletariaati, keda valitseb väike rühm aristokraate.

Araablane on Marokos vallutaja, sisserändaja. Tõeline Maroko päriselanik on endine maaomanik, kelle hilisemad vallutajad ajasid metsikutesse mägedesse, kus me tunneme neid „barbaaride“ nime all, missugusest sõnast on hiljem tuletatud „berbeer“.

Arvuliselt on berbeere peaaegu niisama palju kui araablasi. Nad ei näi olevat semiidid, nagu araablased. Araablastest on nad suuremad ja nende näovärv on heledam. Mõnikord leidub nende seas ka sinisilmalisi ja blonde. Igatahes on tuhandeaastane kooselu araablastega viinud veresegamiseni.

Berbeerid ei ole esijoones nomaadid nagu araablased. Nad on talupojad ja teevad rasket tööd. Nagu kõik mägielanikud, on nad kalgid ja karmid. Distsip- lineeritud sõjameestena moodustavad nad enamiku prantsuse koloniaalväeosadest. Meknès'i sõjakoolis moodustavad nad kolmneljandikku aspirantidest, kuulu- des ühtlasi parimate õpilaste sekka. Nad on vähem luuleandelised ja vähem õrnatundelised kui araablased, kuid ka vähem ebapüsivad ning näivad olevat usalda- vamad ja avameelsemad, seistes seega eurooplasile lähemal. Igal juhul on nad palju kohanemisvõimelise- mad kui araablased. Berbeeride mägismail on suhted pärismaalaste ja prantsuse ohvitseride vahel võrdlema- tult avameelsemad ja südamlikumad kui kõrgustikel, kus elavad araablased.

Ei ole olemas mingit berbeeri keelt, küll aga ber- beerimurdeid, mis osutavad vanade egiplaste keelega ühiseid aluseid ning evivad Kartaago ja arabia ele- mente. Seejuures on need murrakud üksteisest väga erinevad, nii et inimesed, kelle murrak pole ühine, väga vaevaliselt üksteist mõistavad. Araablaste keelt mõistavad berbeerid niisama vähe kui esimesed nende oma. Keelevahe erineb siin palju tugevamini kui ras- siline vahe.

Berbeer on niisamuti muhameedlane kui araablanegi, kuid tema usuallikad pole nii sügavad. Suures Maroko ülikoolis Fesi Karuvias, mis asetseb küll berbeeride maa värvate ees, on 800 kuni 900 üliõpilase hulgas vaevalt 50 berbeeri.

Ramadanist, paastuajast, peavad berbeerid vähem reeglipäraselt kinni kui araablased, ja paljudes kohta-

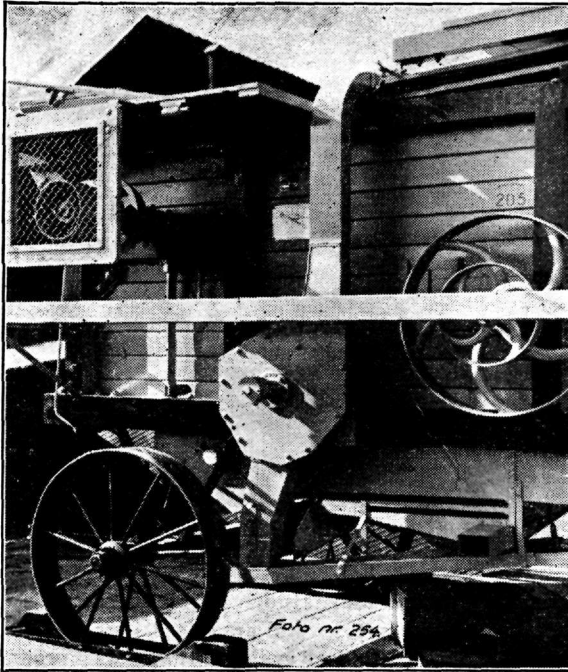
Kapten Gareia Herrera sild Hispaania-Marokos

des pole naised looritatud. Berbeeri elus mängib ko- raan vähemtähtsat osa kui araablase juures. Kuna araa- bia seadus on täieliselt välja kujunenud koraanist, jäl- gib berbeeride seadus peaaegu eranditult kombeid. Araablaste juures on tavalise seaduse järgi õigustmõis- tev kohtunik selleks koraaniseaduse usklikuks kuuluta- jaks, kes kannab „k a d i“ nimetust. Berbeeri suguha- rude juures seevastu mõistavad õigust „d j e n m a a ' d“ — lugupeetumate kodanike koosolekud, ja mitte püha- kirja järgi, vaid „i z r e f ' i“ tõlke järgi.

Veel enam kui araablased, kujutavad berbeerid end- dast tohutut proletariaati, keda valitseb väga piiratud kogu aristokraate. Pole mingit intellektuaalset kihti ja seepärast pole ka mingit ideoloogide poolt esilekutsu- tud liikumist. Igati elanikkond, keda raske on võita, kuid kerge ohjes hoida.

Vahed araablaste ja berbeeride vahel, kui tähtsad nad ka ei oleks, ei moodusta mingit ületamatut takis- tust. Nende vahel pole mingit erilist vastolu. Ka ber- beeride juures hinnatakse naisterahvast vähe, ja nii- hästi berbeeride kui ka araablaste juures säilitab nii avalik kui ka eraelu oma patriarhaalse iseloomu. Nii einetab majahärra oma perega ühise laua ääres.

Peale muhameedlaste on Marokos veel juute. Viie miljoni musulmani kohta tuleb ainult sadakakskümmend tuhat juuti, kuid need sadakakskümmend tuhat inimest mängivad marokolaste elus väga tähtsat osa. Koraan oli kõrveratsanikele, nende fantaasiaküllastele inimes- tele, keelanud raha väljalaenamise. Selle eest tulid ja tegid seda teised, keda ei takistanud selles nende usk ega iseloom. Marokos toimub kakskolmandikku kõigist kaubanduslikest toiminguid juutide läbi. Seega on juutide arvu ja nende poolt saavutatud seisukoha vahel teatud ebaõige suhe. Juudid elavad keset maa pä- riselanikke suures külluses, mispärast muhameedlased tunnevad nende vastu instinktiivset kadedust. Seal-

Iga talu uhkuseks

on põllutöömasinad, mis kannavad
kuulsat märki

SVECIA

Selle märgiga varustatud

rohuniitjad,

loorehad,

kási- ja haspelaparaadid,

viljapeksumasinad

on valmistatud parimast Rootsi materjalist ja
masinate eest antakse täielik vastutus.

Peaesindaja:

Tallinna Eesti Majandusühisus

Estonia puiestee 21.

juures heidetakse veel juutidele ette, nagu moodustaksid nad omaette maailma. Vahekordade teravnemist suurendab omakorda asjaolu, et juudid pole mitte üksi erirassist, vaid neil on ka eriusk. Nad elavad erilinnaosades ja evivad oma kombed ja pruugid. Marokolane põlgab neid. Marokos on juudid palju madalamal seltskondliku lugupidamise astmel kui kuskil mujal. Mitmedki asjad on neile keeldud, nagu relvad, hobused, värvilised riided jne.

Edasiseks tulemuseks on, et marokolane tunneb ikka enam ja enam viha prantslaste suhete üle juutidega. Kindel kord, mille prantslased on maal maksima pannud, on võimaldanud juutidel veel paremini end sisse seada. Nad on poetanud end kõikjale. Juut on Põhja-Aafrikas tavaline liiakasuvõtja ja liiakasuvõtmine on selle vana majandussüsteemiga maa üks suuremaid sotsiaalseid pahesid. Muretult päevast päeva elav araablane tunneb külvi ajal kibedat vajadust raha järele. Seda laenab talle liiakasuvõtja kohutavate tingimustega. 40, 50 ja 100% on harilik protsendimaks.

Varemalt teostas marokolane aegajalt kättemaksu pogrommide näol. Prantslaste vaheleostumiseega ei sünni seda tänapäeval enam. Üldiselt araablane vaesestub, kuna juut rikastub. Pärismaalased teavad seda tõika ja tähendavad: „Prantsuse ülemvalitsus võimaldab juutide rasvumist.“

Maroko juut aimab järele õhtumaalast. Ta riietub euroopalikult ning tahaks vabaneda ka pikast, mustast kuuest, mis märgib ta alamat seisust. Isegi käitumises

püüab juut eurooplast jäljendada. Libe ja leidlik, nagu ta on, osutab ta prantslasile palju teeneid. Ta oskab araabia keelt, õpib ära prantsuse keele ja on nagu sündinud tõlgiks. Eurooplasel, kes tuleb maale marokolaste keele ja kommete tundmiseta, näib juut väga tarvilise vahemehena. Nii nihkub pikkamisi ja märkamatult vahesein pärismaalaste ja prantslaste vahele. Kohalikke prantslasi häirib see kõik vähe, kuna nad on kasvatatud eelarvamisteta rassilisis küsimusis.

Seisukord muutub üha teravamaks, sest juudid tungivad majanduselus ikka enam ja enam esiplaanile. Prantsuse kaubamajad, millised kriisi survel või mõningatel teistel põhjustel kokku varisevad, võetakse juutide poolt üle. Fes'is on säärane nähtus eriti silmatorikav.

Endisele maa peremehele, araablasele, antakse mõista, et pogrommide aeg on lõplikult möödas. Vanadest köidikutest vabanedes muudab juut ka oma ülespidamist — ta kaldub kohtlema araablasi nii nagu koheldi teda ennast viimaste poolt varemalt. Selle põhjuseks olid rahutused Constantines 1934, Setif'is 1935 ja Oranis 1936. a.

Kuigi juutide tegevus on mitmeti ohtlik prantsuse koloniaalpoliitikale, ei saa ometi salata nende osatähtsust Maroko rahvamajanduses. Teiseks on israeli element vajaline moraalse tasakaalu jaoks, mis takistab islami võimulepääsu Marokos.

H. N.

Kui Venemaa ei tahtnud Eestit vabaks anda

Mida arvasid Kerenski ja Litvinov Eesti iseseisvuse tunnustamisest

Ajal, millal Eesti Vabariik Maapäeva poolt küll juba iseseisvaks oli tunnustatud, millele aga järgnes Saksa vägede okupatsioon ja millal eesti rahva vaba enesemääramise tahe suruti uuesti kammitsasse, sõitsid Eesti välisdelegatsiooni liikmed mööda Euroopat, et suurriikidelt hankida Eestile kaitset ja tunnustust. Igatahes tuli delegatsiooni liikmeil sel teekonnal võidelda ärraääkimata suurte raskustega ja tänu nende meeste ennastsalgavale tööle suudeti Euroopas riike mõjutada Eestit alguses de facto ja pärast de jure tunnustama.

Neil aegadel revolutsiooni-palavikus vabisev Venemaa ei olnud ühelgi tingimusel valmis kätt tõstma, et piirriike, sealjuures ka Eestit, enda küljest lahti raiuda, ehkki leidis ka tormises Venes neid vabameelseid päid, kes ütlesid, et ennem jäägu Eesti iseseisvaks kui Saksa-maa alla.

Eesti välisdelegatsiooni liikme prof. A. Piibu hool-salt peetud päevaraamatus, mis sai aluseks sama autori poolt kirjutatud teosele „Tormine aasta“, leidub huvitavaid mälestusi Eesti delegatsiooni kokkupuutumistest venelastega iseloomustades neid vaatekohti, mis juhid ja tegelased tol ajal arvasid Eesti iseseisvuse kohta.

Esimene kokkupuutumine selles küsimuses oli prof. A. Piibul Vene esindajaga Londonis, Maksim Litvinoviga, Vene praeguse välisministriga.

Kuigi Venemaa tol ajal asus Eesti iseseisvaks tunnustamise küsimuses eitaval seisukohal, polnud ta enda seisukord Euroopa silmis Eesti omast põrmugi parem. Ka tema valitsust ei olnud tunnustatud ja Litvinov asus Londonis kui Vene mitteametlik esindaja. Temal oli City's väike büroo, kuid ise elas ta Hampstead'is, Londoni aedlinnas, kuhu prof. Piip läks teda külastama.

Küsimuse peale, kuidas vaatab Litvinov meie iseseisvuse peale, kas ta ei tahaks seda toetada, vastas viimane, et ta pidavat enne teadma, mida mõtlevad komissarid. Ei olevat ju nii kerge provintsi käest ära anda.

Ütleb, et nad olevat ju rahvaste vaba enesemääramise põhimõtte õigeks tunnistanud ja et nad ju selle ka Eesti kohta peaksid maksma panema.

Kui Litvinovile on antud üle Eesti seisukoht tulevaste suhete kohta Venega, samuti ka liitlastele antud memorandum Eesti iseseisvuse tunnustamise kohta, huvitab Litvinovit, kas see on meie põhiseaduse või era-

konna kava, mille peale Piip vastab, et suur osa sellest sisaldab Maapäeva vormilisi otsuseid, kuna muist on kõikide erakondade ühine arvamine. Sellele järgneb pikem jutuajamine, mis prof. A. Piibu päevikus on edasi antud järgmiselt:

Litvinov: Kuid milles on kindlustus, et kui saate tunnustuse, teie ei lähe koos sakslastega, sest alguses ei ukrainlased ega soomlased ei läinud sakslastega, nüüd on nad aga nendega?

Piip: Kindlustus on meie rahva koosseisus ja ühiskondlikus korras. Oli ju meile enne sakslaste naaletulekut ametlikult ette pandud Saksa protekto-raati, tingimusel, et säärasel korral tunnustatakse meie iseseisvust. Kuid meie, hoolimata okupatsiooni mööda-pääsmatusest, lükkasime selle ettepaneku tagasi ja kõik poliitilised parteid tunnistasid täiesti vastuvõtma-tuks igasuguse sideme Saksamaaga. Siis on kindlustu-seks meie ühiskondlik võitlus, milles kahtlemata Saksa-maa saaks toetama meie sotsiaalset vastast — mõis-nikku. Meie oleme enamlaste vastu, sest nad ei tun-nustanud meie iseseisvust omal õigel ajal.

Litvinov: Aga kas enamlaste poolt Eesti ise-seisvuse tunnustamine oleks võinud Saksa okupatsiooni ära hoida? Kui juba suur ja küllaldaselt tugev riik soovib mõnd maad oma alla võtta, kui see temale vajaline, siis ta ka selle võtab. Ettekäände võib alati leida. Ja nüüd oli Saksamaal Eestimaad vaja. Ta võt-tiski selle enda alla ja iseseisvus ei oleks päästnud midagi.

Piip: Ei, mitte just nii, sest jaanuaris Saksamaa ei nõudnud ju Eestimaad, vaid ainult saari.

Litvinov: Nojaa, see oli jaanuaris. Peale selle ju rahuläbirääkimised katkestati ja seisukord muutus.

Piip toonitab sakslaste väljaajamise vajadust.

Litvinov: Muidugi ei ole kahtlust, et meie nagu ka teie tahame sakslasi Eestimaalt välja ajada, ja rip-pumatu Eesti on meile palju enam vastuvõetav kui Saksa anneksioon. Aga kas teie ei mõtle, et seda on kergem teha, kui Eesti on veel juriidiliselt Vene all, kuna siis on Venel sõnaõigus? Sest Saksamaa peab ju püüdma mitte rikkuda oma vahekordi Venega lõplikult, ja kogu Venemaad ära võtta ja okupeerida ta ei suuda. Kas ei oleks siis märksa kergem kahest maksimumist — Saksamaa anneksioonist ja Vene föderatsiooni alles-

... aga jalanõud ostke

„RAUDNAHAST“

Estonia pst. 15

jäämisest — saavutada kompromissina Eesti iseseisvus? Eestil üksinda on seda raske teha.

Piip: See argument on väga kaaluv, kuid ma siiski arvan, et ei, sest saari Venel enam ei ole, ja neid Saksamaa Venele tagasi ei anna. Neid aga Saksa kätte jätta tähendaks Balti merd muuta Saksa järveks, mis muidugi lubamatu. Sellepärast on juba parem otsekohe välja tulla vastuvõetava miinimumiga, jättes maksimuminõudmise vaid rahvahääletusele, mis puhul propaganda juures Vene föderatsiooni pooldajad võivad oma agitatsiooni asetada õige laialt ja võivad ka oma läbi viia.

Litvinov: Teie lahutate kunstlikult kaks momenti: tunnustuse ja rahvahääletuse. Kuid need on ju seotud.

Piip: Ei, mitte täiesti, sest on ju kahtlemata õige, et Saksamaa ei taha saari Venele tagasi anda. Kui lugu nii, siis jääb kogu lootus diplomaatlikele kaitsele (mida ka Litvinov jaatab). Siin oleks just Vene eelkäiv tunnustamine suure tähtsusega ja võiks märksa kergendada meie tööd, sest meie ei ole säärasel korral mitte enam mässav partei, nagu meid võidaks pidada praegu (millega Litvinov täiesti ei nõustu), vaid tunnustatud rahvusvaheline subjekt. Vene tunnustamise järele tunnustaks meid ka rida teisi riike, näiteks Norra (Litvinov arvab, et ka Rootsi).

Litvinov: Ma saan sellest aru, aga siis kaotab Venemaa oma hääleõiguse, millel võib olla suur tähtsus isegi rahukonverentsil.

Piip: Aga Venemaa ei saa sealt osa võtta.

Litvinov: Miks teie arvate? Kui teie tahate osa võtta, miks siis mitte Vene?

Piip: Meie oleme praegu veel objekt.

Litvinov: Aga teie tahate saada subjektiks. Ma arvan väga, et Venemaa saab osa võtma.

Piip: Aga Venemaa siis niikuinii ei kaota oma häält, mida tal praegu on vaid Eesti mandri suhtes. Saarte kohta tal enam ju midagi öelda ei ole. Meie ei küsi ju praegu ka absoluutset tunnustust, vaid tingimisi, üldiselt valitud parlamendi ja ajutise Eesti Maanõukogu kasuks. Tingimusi tunnustuse korral Venele jääb ikka hääleõigus.

Litvinov: Saarte kohta ei ole veel midagi teada, sest Teie teate, kuidas meie Bresti rahu peale vaatame: kui sunnitud akti peale. Ja esimesel võimalusel meie rikume seda ja tõstame saarte küsimuse üles. Aga kas oli teil juba Maanõukogu otsust iseseisvuse puhul?

Piip: Jah oli, iseseisvuse kasuks.

Litvinov: Et tea, kas nad (s. t. Vene valitsus) seal loevad Maanõukogu otsust maa arvamiseks. See on üldse poliitika küsimus. Kui nad Asutavat Kogu ei tunnustanud, miks peaksid nad siis tunnustama teie seimi?

Piip: Muidugi, kui küsimus seatakse nii, siis ei ole minul enam midagi kõnelda, sest praegusel korral on täiesti selge 70% Eesti rahva tahe, kes nõuab iseseisvust, ja selle õiguse mittetunnustamine Eesti rahvale nõrgendab väga föderalistide seisukorda, mille pareerimiseks pole mingit võimalust. Sest päris õieti saadakse ütleva, et mis võib tulevikus Vene käest oodata Eesti rahva õigustest lugupidamiseks, kui Venemaa siis, kui tal reaalselt Eestis midagi öelda ei olnud, oma näilistest paberlistest õigustest siiski hammastega kinni hoidis Eesti rahva kahjuks ega tahtnud Eesti iseseisvust tunnustada.

Litvinov: Ma ei ütle, et nad asuvad sellele seisukohale. Ma märgin ainult, et see on üks võimalikkudest vastustest. On ju võimalik, et nad on teatud määral oma vaatekohta muutnud, sest ega nad ei ole ju arusaamatud.

Piip: Muidugi, teie jõud on teie elastsuses.

Litvinov: Muidugi. Mis on olnud, see on muidugi ka mööda läinud. Võimu ülevõtmine jne. on hea või halb, kuid on praegu juba ajalooline tõsiasi, et kõikide püüded praegu peavad olema seisukorra päästmiseks. Enamlased lähaksid ju mitmes suhtes kontsessioonidele, kuid mis sa teed selle arusaamatu põikpeasusega ja tööst loobumisega, mis ainult maad desorganiseerib? Ma arvan, et Nõukogude võimu vorm jääb kauaks ajaks Venemaale püsima. Muidugi on võimalikud pehmen-dused, osavõtu lubamine haritlaskihtidele jne., sest iga Nõukogu võimu kukutamise katse oleks võimalik ai-

LASKERIISTADE TÖÖKODA

igasuguste laskeriistade parandus,
uute osade ja padrunita laadimise
abinõude valmistamine

Karl Koppelman

laskeriistade töökoda
Tallinn, V. Karja 3, tel. 472-40

Tänavune Tallinn — Valkla — Tallinn teatesuusatamine Riigivanema auhinnale

Vasakul — võitja meeskonna, Narva piirivalve jaoskonna, ankrumees jõuab lõpp-punkti. Paremäl ülal — Riigivanem K. Päts tervitab sportlasi Kadrioru lossi esisel. Paremäl all — võitjad stardis

nult välissõjavägede abil. Praegu on Venes vaid kaks võimalust: kas sõjaväeline diktatuur või Nõukogud. Kõnelda aga inglise, prantsuse sõjavägedest ei saa. Aga ka jaapanlased ei lähe kaugele. Jäävad sakslased, kes muidugi on vaid taguruse kantsiks.

Piip: Mis puutub meisse, siis mina olen, kui ainult küsiti, Eesti poolt teatanud välisministeeriumis, et enamlaste võim on pikaajaline ja et nad peaksid asuma sellega ühendusse. Kui teie meid tunnustate, siis on muidugi ka meie kohus teiega koos töötada.

Edaspidisel jutuajamisel Litvinov väljendas oma põhimõtteid Eesti tunnustamise kohta järgmiselt: enamlasted tunnustavad rahva arvamist, aga ütlevad, et rahva arvamise avaldajad on ainult tööliste nõukogud, sovjetid. Ja kuna Eestimaa sovjet on öelnud ennast olevat föderatsiooni poolt, siis on sellega ka, enamlaste teooria järgi, igasugune küsimus iseseisvuse asjus lõpetatud. Pealeselle ütles Litvinov, et neil, enamlastel, oleks ju raske Maapäeva tunnustada, sest neile öeldakse kohe: Eestis tunnustate Maapäeva, miks te Venes ei tunnusta Asutavat Kogu?

Need olid Nõukogude Vene valitsuse esindaja arvamised Eesti iseseisvuse tunnustamise kohta.

Peab nimetama, et Inglismaal oli tol ajal veel kaks vene ringkonda: üks demokraatlik, kelle esindajaiks olid Kerenski, Soskis, Gavronski jne. Selle keskuseks Venes oli Põhja-Vene valitsus A. Tšaikovskiga

cesotsas, Arhangelskis. Nende saadikute, eriti Kerenski ülesanne oli toetada interventsiooni. Kuid grupp ei olnud ühtlane. Kuna enamus nõudis demokraatlikku vabariiki ja maa natsionaliseerimist, olid teised konstitutsioonilise monarhhia ja eraomanduse poolt.

Teine grupp oli monarhistlik. See oli saksasõbralik, töötas Koltšakiga ja patriarh Tihoniga, kes septembrikuus 1918 pidi kokku kutsuma Sobori, kus monarhhia printsiip kavatseti välja kuulutada, Nikolai Nikolajevitš regendina. Loodeti, et järgneval tsaari-valimisel Nikolai Nikolajevitš valitakse tsaariks. See oleks tähendanud muidugi kõige kangemat reaktsiooni ja tsentralisatsiooni.

Nendest kahest grupist esimesega oli prof. Piibul Vene end. peaministri A. Kerenski isikus alamaltõudud kõnelusi, kuna „teist ringkonda“, loomulikult, arvestada ei tulnud. 7. augustil 1918. a. oli prof. A. Piibul kokkusaamine Vene end. peaministri Aleksander Kerenskiga. Kokkusaamise peasihiks oli teada saada, kuidas vaatab Kerenski Eesti iseseisvuse tunnustamisele, kuidas ta kujutab ette tulevasi Eesti-Vene suhteid ja kas ta agiteerib Eesti iseseisvuse vastu? Kerenski on vastanud prof. Piibu küsimustele küllalt avameelselt, kuigi Eesti seisukohalt kaugeltki mitte rahuldavalt. Tema arvates Eesti iseseisvus polevat tähtis: vaja vaid lõpetada suur maailma kataklism; eestlased ja venelased leppivat alati kokku; kuid venelased olevat väikerahvastelt õppinud egoismi, kuna suurmeelsus olevat

SINGER

õmblusmasin oma mitmesuguste lisaaparaatidega osutub tõeliseks rõõmu- ja kapitali-allikaks.

Masina soetamise eel tutvuge kõige pealt Singeriga, sest Singer vastutab eluaeg masina hea käigu eest.

Kaugeleulatuvad järelmaksu tingimused.

SINGER'i KAUPLUSED ÜLE MAA.

O/ü. RAF HAARLA

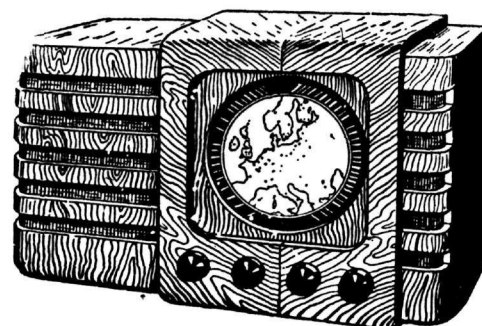
Tallinn

Tina 9

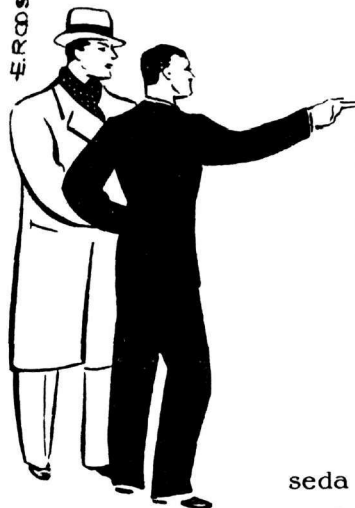
tel. 302-56

Kirjaümbrike ja paberi ümbertöötamise tehas

Alida **TEIE NÕUATE**
raadiolt

ERKOSE

3 laineala,
head kõla,
selektiivsust
ja vastuvõetav
hind

seda pakub Teile
VEF raadio

Soodsad maksutingimused

Nõudke katalooge
ja demonstreerimist

VEF Eesti osakond
Tallinn, Pikk 25

vaid suurrahvaste eesõigus. Endise Venemaa väikerahvad olevat sageli käitunud äraandlikult. Eestlased küll mitte.

Prof. A. Piibu päevikus leidub selle ajaloolise jutujamäise kohta järgmist:

„Arvates, et meie ja Ida-Euroopa küsimuse soodsaks lahenduseks on vaja luua soodsaid eeldusi, ja teades väikerahvaste-vastast hirmsat suur-vene agitatsiooni, millel liitlaste juures siiski suur mõju oma sidemete tõttu nii isiklike kui ka majandusliste Vene poliitiliste, isegi dünastiliste sugulussidemete kaudu, ning soovides, niipalju kui see üldse võimalik, seda vähendada mitte ainult otsekoheses võitluses nende vastu, vaid ka frondi enese nõrgendamises kallale tungi ägedust vähendades, mis tingitud liialt üleskihitatud ärevuse tõttu vaenlase plaanide hirmsamaks arvamisesest kui nad tõepoolest on, ja lugedes, et meie iseseisvus ei ole sihitud Vene vastu ning selle ajalooline tagamõte on õieti vaba väljapääsu alalhoidmine Balti merele Vene lagendiku jaoks, otsustasin kokku saada Kerenskiga. Muidugi mitte kui ajutise valitsuse peaga, aga kui isikuga, kel Vene demokraatias ja radikaal-osades siiski suur mõju.“

Edasi on prof. Piibu ja Kerenski vaheline jutujamäine, mis toimus Londonis, fikseeritud järgmises kahekõnes:

Piip: Lubage soovida teile kõike head selle hea eest, mida on annud meile Vene revolutsioon. Mina olen selle rahva esindaja, kelle vastu teie suhtusite omal ajal enam või vähem hästi. Ma tunnen teid meie talupoegade protsessist 1905. aastal, eriti Kuressaare protsessi puhul.

Kerenski: Jah, ma tunnen teid, eestlasi. Aga mis teie olite Kuressaares?

Piip: Esiteks kahtlustatav süüalune, pärast aga kaitsja tunnistaja. Mitmete kohtualuste pärastine saatus on iseäralik. Nii näiteks eestlane Kann sai pärast sõda kapteniks ja ühe Eesti polgu abiülemaks.

Kerenski: Ei mäleta. Mis sai teie valitsusest, mis moodustati enne sakslaste sissetulekut, millest ka osa võtsid Poska ja teised?

Piip: Pärts täpseid teateid ei ole. Kuid ma tean, et Pärts on viidud sõjavangide laagrisse passiivse vastu-

Talve õhtu

panu organiseerimise eest. Teised on osalt arreteeritud.

Edasi küsib Piip Kerenskilt, kuidas vaatab Vene demokraatia Eesti iseseisvusele.

Kerenski: Kui ma olin Venemaal, siis seda küsimust ei arutatud, ja ma ei või teile mitte midagi ütelda.

Piip: Niipalju kui mina tean, see küsimus oli siiski päevakorras ja jaanuaris sotsiaal-revolutsionäärid ja tööerakondlased tunnistasid, et see on igatahes vastuvõetavam kui Saksa ülemvõim.

Kerenski: Asjata arvatakse, et Venemaa on surnud. Ühevahe oli siin niisugune arvamine. Nüüd on ta praegu palju muutunud, õnneks. Venemaa tõuseb uuesti. Meie oleme palju õppinud. Meie olime liiga usaldajad. Väikerahvad õpetasid meid egoismile ja meie tahame seda tundi ära kasutada. Mõned tegutsesid otse äraandlikult: Soome, Kaukaasia. Eestlased pidasid ennast väga hästi üleval. Eesti ja Vene demokraatia ikka leiavad ühise keele.

Piip: Ma tahtsin teile tähendada, et venelaste liig suur vaenulikkus võib neid rahvaid tõugata sakslaste sülle. Sest kui imelik see ka ei oleks, ka praegu on seisukord Baltimail mitmes suhtes parem kui ta oli venelaste ajal. Näiteks sakslased on saksa keele õppekeelena maksuma pannud vaid keskkoolides, kuna teistes koolides on jäänud eesti keel, mida revolutsioonilisel teel maksuma pandi vastu Vene valitsuse soovi.

Kerenski: Nojaa, ise peate teadma, kellega teie võite minna.

Piip: Muidugi, see on ka vaidlematu, et meie oleme sakslaste vastu, kuid ma näitan, et ka Vene tegi vigu eesti rahva suhtes. Isegi tema ajutine valitsus.

Kerenski: Kuidas nii?

Piip: Just nii. Olgu näiteks väike juhus. Uues linnaseaduses ei olnud midagi öeldud linna asjaajamise keele kohta. Meie tõlgitsesime seda eesti keele kasuks, kuid Poska kui hea jurist ei olnud sellega täiesti nõus ja küsis järele ministeeriumilt. Seal keegi vanadest ametnikkudest esitas ajutisele valitsusele vana Vene sandarmi-seaduse, mille siseministri abi Saltõkov 5. sept. 1917. a. oma eeskirjaga uuesti maksuma pani ja mille järele asjaajamine meie linnades pidi sündima vene keeles ning ainult kuulutusi võis avaldada „saksa keeles ja eesti murrakus“. Pahameel oli üldine.

Kerenski: No see oli ju arusaamatus.

Piip: Mina ka ütlesin, et see on arusaamatus, kuid fakt oli seal ju väga hea agitatsioonimaterjal. Kuidas teie vaatate meie delegatsiooni töö peale Eesti iseseisvuse saavutamiseks?

Kerenski: See ei ole tähtis küsimus. Nüüd sünnib praegu midagi märksa tähtsat. See on ka-

taklism, kahe suure keha kokkupõrge. Ja kuidas lõpeb see küsimus, sõjaline heitlus, see on otsustav küsimus ka selle jaoks, mis teiega saab.

Peale selle ajasid Piip ja Kerenski veel juttu väikestest sündmustest, osalt anekdoodilist laadi, kusjuures Piip tutvustas Kerenskit oma Eesti-Vene tulevaste suhete projektiga, mis ta andis Litvinovile. Edasi Piip küsis Kerenskilt, kas ta sõidab ka Ameerikasse. Küsitav vastas, et ta ei tea. Sõidab tagasi otse Venesse. Räägib, et Vene tungib mereni ikka välja ja et ta on Venemaalt ära sõitnud 26. mail, viimisel minutil, ja et enne ärasõitu ta olnud ka Moskvast.

„Sellega lõppes meie jutt,“ jätkab prof A. Piip oma päevikus — „mis kestis umbes tund aega. Peab ütleva, et jutuaajamine jättis väga raske mulje. Kõigepealt see füüsiliselt vähearenenud inimene oma väikeste silmadega, väikese ninaga ja lühikeste juustega ei anna enesest suure inimese kuju ka vaimselt. Ta mõttel puudub absoluutne selgus, realiteetidest terav arusaamine. Taktitu. Ta ei saa aru, et suurvenelased kui rahvuslik poliitiline tervik on pankrotti jäänud, et lõplikult tuleb katkestada tsentralismiga ja imperialismiga, et rahvuste ähvardamine tulevaste repressioonidega troonilt tõugatud Jupiteri poolt on lihtsalt ebataark. Ei ole ka lihtsalt noobel kiidelda oma nooblussega väikese rahva esindaja ees, kel ei puudu nooblus selle prohveti enese sõnade järgi. Et igatahes oleks pidanud vähemalt omastama Vene ülesehituse mõttes idee vabast rahvaste liidust, mida päris õieti on välja kuulutanud enamlased ja mis annab negatiivseid tagajärgi ainult sellepärast, et vabaduse enese idee on enamlaste poolt jalge alla tallatud. Pole ka tark see kahjurõõm, et vaat nüüd läheb kauplemine reaktsionääride ja Saksamaa vahel Balti mere osa kalda tagasiandmiseks Venele liidu eest Saksamaaga, et rahvamass muutub paremaks, viskub äärmisest pahempoolsusest äärmisesse parempoolsusesse, ja küll teie aga siis saate!

Raske tunne. Ta on muidugi kibestunud emigrant. Kuid ta ei ole kaugelki mitte halb ega rumal inimene. Aga kui nii, mis siis ütleb suur-vene mass? Poo risti võõrrahvad. Vaat mis ta ütleb! Ja kui Inglise proklamatsioon kõneleb Venemaa mittejaotamisest, vene rahvas aga mitte-vene rahvastest, siis on see halb teene Ida-Euroopa föderatsiooni mõttele.“

*

Edaspidised sündmused ei vaja liigseid kommentaare. Tartu rahulepingu sõlmimisega tunnistas ka Venemaa eesti rahva oma maa pärisperemeheks. Hilisemal aastail maailmavaate küsimuses esinenud ajutine pinevus on juba ammugi rahunenud ja juba pikki aastaid valitseb suure ja väikese naabri vahel kõige parem heanaaberlik vahekord. Pole põhjust kahelda, et see püsib säärasena ka edaspidi.

Vastlapäeva kommete PEAJOONI

VANAS EESTI

Muistsel ajal oli vastlapäev viimane lihasöömise päev enne kevadpaastu algust. Katoliku-usu maades kestab see komme veel praegugi edasi, kuna siis peetakse viimast korda enne paastu suuri pidustusi ja karnevale. Eestlasele vastlapäev oli tähtis enne kõike põllutöö ja karjakasvatamise edu seisukohalt. Sel päeval tuli külvajal põllumehel näiteks 9 korda süüa, siis andis põld rahva arvates üheksakordse seemne. Kõige tähtsam oli vastlapäeva kombes seajalgade söömine ning vastlaliu laskmine. Vastlasõit mööda mäekülge ei toonud mitte üksi hea lina- või kanepikasvu ehk tursapüügi õnne, vaid kuulutas üldse head lõikust järgnevas aastaks. Toodagu siin lühike ülevaade selle päeva rahvapärastest kommetest.

I. Vastal isikuna.

Vastalt ennast kujutab rahvas elava isikuna. Vastlapäev on ütelnud: „Ma võtan sea põue põrsakesed, lehma vatsa vasikakesed!“ (Tõstamaa.)

Vistel-vastel poisikene.

Mõnikord meie vanade rahvalaulude järgi on ta küla vahel kükitav „Vistel-vastel poisikene“. Kübaras ja sadulas vastla-fois rahva ettekujutusel on toredates külmas kirjatud kinnastes, kes sõidab oma õmmeldud linas vainu laiadel lumiluhetadel ja ootab sinna veel teisi liulaskjaid (võrd. siinkirjutaja „Eesti liulaul“, Tartu ülikooli toimetised BXXXI, I osa, lk. 31 ja 111).

„Lihaeided ja liha-Kai“.

Mõnikord kujutati vastalt naisena. Mihkli kihelkonnas Veltsa vallas Läänemaal jutustatakse: „Vastlapäev oo uiea aja nimi. Vanast oli ike lihaeide päe. Üteldi lastele, et lihaeit tuleb ja toob suure vaagna täie seajalgu. Kujutati nagu jõuluvana nii lihaeit — vana köötsus eedekene, piske kõber vanaeit. Kutsuti teist koa „Liha Kai“. Lihaeided olid vaesed inimesed, kes käisid peresid mööda armust ajamas. „Eided“ olid nad sellepärast, et andsid ju vitsu. Suured vitsakimbud olid käe. Lapsed kartsid. Kui ei osand lugeda, hirmutati: „Lihaeit tuleb!“ Käesoleva kirjelduse järgi käisid lihaeided nagu mardid andeid korjamas, lastele vitsu andmas (samuti toimis mart ja „jõuluvana“) või lapsi hirmutamaks, mida kinnitab Pärnumaalt Tõstamaa kihelkonnast Pootsist saadud teade: „...Lapsi narvad, et lihaeided tulevad, toovad sia jalgu. Lihaeided käisid, siilulesed mütsid peas, käisid teises talus ja kõrtsis lina-liugu laskmas...“

II. Liulaskmine.

Kõige laialdasemaks ja üldisemaks vastlakombeks on liulaskmise komme, mis praegusel ajal veel edasi kestab.

Sõidu paik.

Esijoones tuleb eraldada vastlasõitu mäest ja tasast teed mööda. Mägi tehti mõnikord kunstlikult. Aeti lund ühte hunnikusse mäeks kokku, kust siis alla kihutati. Teistel teadritel lasti liugu loomuliku lumehange otsast või jääl. Liuglemiseks pidi olema kaunis kõrge kallas või mägi. Tasast teed mööda oli kombeks pikalt sõita, mis täitis liulaskmise aset. Ühe teate järgi pidavat vastlaliugu (kodust) kaugele laskma minema, siis kasvavad pikad linad. Kui lähedal liuglemas käidi, siis jäid linad lühikeseks. Samuti läks sellisel liusõidul hobune erguks ja viledaks. Iseäranis lasti noori varssu lusti joosta, et need kasvaksid, ergutuksid ja teeksid jalgu tuliseks.

Sõidu viis.

Sellegi kohta puuduvad lähemad andmed. Käidi tavaliselt liul, kuidas kellelgi oli võimalik, kas hobusega, kelguga või jalgsi.

Ratasliug.

Saaremaal, Tarvastus, Põhja-Viljandimaal ja Rannus on sõidetud vastlaliugu veel erikombel. Liuvälja keskele pandi jää sisse tulp. Tulba otsa kinnitati völli,

mille küljes oleva pika ridva otsa seoti kelk. Nii sõideti tulba ümber jääd mööda ringi, kuna sõidutajad keeraskid völli. Völliks oli harilikult mõni vana rattarumm katkiste kodaratega. Säärast liulaskmist kutsuti ratasliuks.

Sõiduk. Andmeid vastlaliu sõidukist leidub vähe. Tavaliselt lasti liugu kelgul või reel. „Vastlapäevaks meisterdasid poisikesed endale väikesed kelgud... Tihtigi lasti suure reega... kuhu peale nii palju rahvast istus kui iganes mahtus; muidugi sai sel kombel tihti sääreluid murdud.“ Pikamaa sõiduks pandi hobune kas saani või ree ette...

Sõitjad. Harilikult vastlaliulaskjaid ei nimetatud, et vanem rahvas läks kuhugi kaugemale külasse või sõitis kõrtsi liugu laskma, kuna noorem rahvas laskis liugu kodus. Vastlaõhtul pidid kõik, nii vanad kui noored, liugu laskma. Vanemad inimesed läinud hobustega, nooremad aga kelkudega. Teisel lasksid liugu ainult noored poisid ja tüdrukud, või peamiselt nooremad inimesed. Tüdrukud ja poisid sõitsid ringi ja tegid külas kaupa uuele kohale. Kord on mainitud liulaskjais taluperemehi, kes sellisest toimingust ootasid pikka linakasvu. Vastlapäeval läksid perenaised ja ümmardajad liugu laskma. Enne käisid perenaised „liugupäeval“ kõrtsis linajuuri kastmas. Vanad naised läksid lumega kaetud künkale või mäele, lastes sealt kelguga või istmikul mööda mäe alla. Õhtul peale päikese loojangut käisid tüdrukud jääliuglemas. Ka saadeti lapsed mäele liuglema või sõideti ühes lastega saanil või reel „liugu sõitu“.

Aeg. Liulaskmise ajast on mitmesuguseid teateid. Parajaks ajaks mainitakse hommikut enne päikese tõusu, õhtut peale päikese loojenemist või lihtsalt vastlaõhtut, pudrupäeva „puu(i)lba“ (laupäeva) õhtut. Nimetatakse ka liulaskmise ajaks õhtupoolikut, „õdangus poolõ“.

Kestvus. Et linad hästi pikaks kasvaksid, selleks pidi palju kaua, kangesti, tublisti või hästi liuglema (sõitma). Kes ühe hooga kõige kaugemale sai, sellel kasvasid kõige pikemad linad. Mujal lasti kolm korda mäest lauldes alla, siis kasvasid linad hästi pikad ja valged. Ehk pidi nii kaua õues liugu laskma, kui „käpad“ (seajalad) keesid. Minki ka peale seajalgade keetmist ja söömist sõitma või liugu laskma.

Sõidu endeid: linakasv, ilu, kiud, pikkus j. t. Liulaskmine ennustas head linakasvu või lina-aastat. Kes sel päeval liugu laskis, sellel kasvasid linad pikad, kiused, vissid, ilusad, head või suured.

Ennustuse kestvus. Ennustus käis harilikult sama aasta kohta. Et pikki linu saada, tuli liulasku iga aasta korrata. Kui vastlapäeval varastatud kivi- või savianumast pärast päikese loojaminekut lina külvati, siis kasvasid üli-head linad. Kui vastlapäeval pilves ilma oli, kasvasid vaesed linad, selge ilmaga aga — head linad. Oli nii palju selget ilma, et selle ajaga hobuse selga võidi hüpata, siis kasvasid veel head linad, kui linu kevadel sel tunnil külvati, millal päike vastlapäeval oli paistnud.

Mitte-sõitmise tagajärg. Kust perest lihaheitel liulaskjaid ei olnud, selle linad jäid lühikeseks. Tuleval aastal nad ei kasvanud, ega saadud ka samal aastal linaudetki näha. Kui nad siiski kasvasid, siis olid linad takused. Kui oli sadanud liiga paksult pehmet lund, mis takistas kelgu jooksmist ja mistõttu ei saavutatud pikka liugu, siis tuli „sant“ (halb) lina-aasta. Samas on nimetatud, et vastlapäeval oli suur tähendus suve-vilja, iseäranis linade kohta.

Teisi endeid. Peale linakasvu (laulus ka kanepikasvu) ennustati vastlapäeva liuglemisest ja rõõmudest head aastat üldse. Kui tüdrukud peale päikese loojenemist vastlapäeva õhtul jääl liuglesid, siis seisid tüdrukute juuksed siledad. Soomes käidi liuglemas ka suuskadel, millest ennustati mitte üksi linu, resp. kanepit, vaid ka linaseemneid, naereid, kaale, kartuleid, rukist, otri, ube, tubakat, siidi, sametit, villaseid lambaid, piimarikkaid lehmi ja lihavaid hobuseid. Liuglemisel mahakukkuja sai takuseid linu.

Tursaõnn. Saaremal hüüti kaunis piiratud alal vastlapäeval mägedelt:

Tursad tulgu meie merde,
Muda mingi muude mutsa!

Siis sai suvel palju turske. Tursapüüdmisel lauldi taas:

Tule sina, tule sina tursake,
Mere põhja pörsake!
Uju aga uju halli poissi,
Hakka otsa halli kala!
Liiguta minu linast paela,
Kõiguta minu kõverat kooku,
Hammusta minu haljast kala!

Liulaskmise tembud. Enne liuguma minekut asetati vokiid nurka niimoodi, et vokiid pea jäi nurga poole ja rattad välja. Valge lina heideti vokiile peale. Siis linakasv ja töö edenes hästi. Et hästi pikki linu saada, selleks pandi linaseemnekott istme alla ja linakurst „puhu“ (põue). Teiste teadete järgi pandi liugu lastes linaseemneid vakakesega tasku („karmanisse“). Peale liugumist võeti need linaseemned vakakesest ja kallati teiste (külvi) seemnete hulka ning segati nendega segi. Siis saadi pikad linad. Linaseemnete asemele pandi liugu lastes veel „urriluu“ sõites hammaste vahele, siis oli järgneval aastal hea lina-aasta. Analoogilised kombed on Soomes, kus naised, kui soovisid pikki linu, lasksid mäe mööda liugu, kuna pestud koonlalaud, muiste arvatavasti kederpuu, oli sõites jalgade vahel. Meil on tuntud ka palja tagupoolega liugu laskmine lumel, milline komme esineb rohkesti Sveitsis ja on rahvusvaheline.

III. Vastlatembud.

Ölest tita, metsik ja toorus.

Muiste tehti ölest tita, pandi ridva otsa ja viidi metsa puu latva hea õnne peale. Metsik või metsis oli ölest tehtud inimene, millel olid ka inimese (arvatavasti mehe) riided seljas. Metsik tehti vastlapäeval (on teateid, et seda ka muul päeval tehti) kahe naabriküla noorte poolt. Ölevihust valmistati inimesekujuline nukk, riietati ja viidi küla karjamaale puu otsa, mille ümber lärmi ja tantsuga metsiku pidu peeti. Metsik tehti kahe küla piiri peale, ning ühe küla noored andsid teise kätte vitsakimbu. Metsik olnud karja kaitsja. See pidanud kummagi küla loomi kogu suve kaitsema igasuguste äparduste ja metsloomade eest. Karjas (Pärnumaa vallas, Koikla ja Lõpi (Lepi) külade vahel) asuvat praegu veel „Metsiku mulk“. Samas ümbruskonnas tehtud ka toorust. Seda käidud tegemas Koikla küla lähedal Tooruse mäel. Tooruse kujutist lähemalt ei mäletata. Ölest koju küla mööda kandmine ja annete korjamine vastlapäeval on rahvusvaheline komme. Daanis viiakse vastlapäeval õlgedest koletis küla mööda majast majja. Kesk-Euroopas on see tuntud vastlakaru või vastlakitse nime all, mis tehti õlgedest ja mida pekseti vitsadega. Tembu pealtnägijailt korjati andeid (nagu meil mardi- ja kadri-päeval).

Kaja ajamine.

Läänemaal võrdlemisi kitsal alal tuntakse vastla kaja ajamist. „Kada tehakse järgmiselt: vastla päeva õhtul, kui sea jalad söödud ja pime tulema hakanud, siis tulnud küla naised kokku. Igaüks toonud vanad riide-ralbalad, mis aga keegi kätte saanud ja pannud kokku

suure keramoodu koti sisse — mõni kord olla õige suur olnud. Olnud kada valmis, siis võtnud naised puupulgad, rohke jala pitkused, nendega veeretanud nad siis kada teise küla või valla karjamaale ja ütelnud kooris ühtelugu: „Kada mine (küla nime sai siin juures nimetatud) karjamaale.“ Ise olnud seejuures kartuses, et ehk teisest külast või vallast tulevad vastu, seepärast olnud nad ikka õige kärmed. Kada tähendus või usk: selle vana kraami veeretamisega aetud hundi pahategemised ja loomade tõbed kodukülalt teisele. Nimelt senna — kuhu teda veeretatud. Juhtunud nüüd

niisugused kada veeretajad kuidagi kokku, mida just otsitud, — siis olnud naiste vahel taplus“. (Hanila.) Samasugune taplus oli ka siis, kui kaks mardi annete-korjajate salka kokku sattusid. On teateid veel, et mõnikord kada valmistati õlgedest inimese kuju moodi, pandi ora otsa, mis oli kellelgi seljas. Mõnel pool aeti vanad püksid põhku täis või topiti pükstesse kadakaoksi ja tõsteti need õlale. Teised kadaajajad läksid lauldes ja keppidega kada pekstes neile järele (Karus).

Juuste-sugemine.

Vastlapäeval või -õhtul soeti juukseid. Seda tegid tüdrukud üksi või pidi igaüks oma juuksed hästi puhtaks või siledaks sugema. Pead sugema pidi vastlapäeval mitu või seitse korda. Siis kasvasid pikad juuksed, pikk lina. Ka hoidus siis pea aasta läbi täidest, kõõmast ja kärnadest. On ka vastupidiseid teateid, et siis läks pea kärna. Sugemisel tarvitati peaharja ja pealauda. Noor neiu tahtis ikka niisuguse harjaga või kammiga oma pead sugeda, millega ainult mehed olid sügenud ja pealegi noored. Juukseid sugema pidi enamasti enne lõunat (mitte hommikul), kui päike paistis. Kui enne lõunat pilvitas, jäeti sugemine pealelõunaks. Siis ei hoolitud enam, kas päike paistis või mitte (kuigi päikesepaistel sugemine oli parem). Päikesepaistel soetud juustel oli iseäraline läige.

Juustelõikamine.

Vastlapäeval või -õhtul lõigati juukseid, iseäranis naistel, sohinaistel, leskedel, noortel tüdrukutel või lastel. Siis kasvasid nendel juuksed hästi, jõudsasti, ruttu ja ilusasti ning pikad, tihedad (tihked), paksud ja suured. Ka aeti sel puhul habet. Samal otstarbel lõigati hobuse saba ja lakka. Üldse lõigati sel päeval loomad sabasid, et nad oleksid siis lihavad. Juustelõikusest ennustati veel, et nad ei tule peast ära, ei katke ja söödikud kaovad juustest.

Peapiiramine.

Tavalise juukselõikuse kõrval tunti naiste ja tütarlaste juures osalist juukselõikust. Naise või tüdruku juuste otsast lõigati tüki maha, millist toimingut kutsuti erinimega: pea piiramiseks. Naiste juukseid pidi mees lõikama ja mehel jälle naine. Noorel tütarlapsel pidi juukseid lõikama noor ja viisakas tütarlapse austaja ja armastaja noormees, siis pidid juuksed iseäranis hästi kasvama. Kui noormees, kes juukseid lõikas, oli hästi suure kasvuga, siis tähendas see head meheõnne. Lõikamise ajal olid lõigataval kindad käes, siis kasvasid juuksed pikaks.

Juukselõikuse tembud.

Pikkade juuste kasvatamiseks seotakse tükk juukseid hobuse saba alla. Juukse värvi võidi ka ennustada. Selleks pandi lõigatud juuksed kinnisilmi seda värvi hobuse kubemesse (kubesse), millist värvi juukseid keegi endale soovis. Hobuse sugu oli ka moodsuandev. Lõigatud juuksed viidi valge mära saba alla. Siis kasvasid juuksed valged ja pikad, nagu mära saba. Juukseid või nende lõigatud otsi viidi hobusetalli, sõnniku, sõimeposti, hobu ruhve (küna) alla, seina pilusse või hobuse saba sisse, sirutades saba. Kinnisilmi hobuse saba katsumine andis tüdrukule eriti hea juuksekasvu. Juuste posti alla panemisel ei tohtud mujale vaadata kui hobuse sabale või hiljemini lehtpuu otsa. Siis kasvasid juuksed nii pikad nagu hobuse saba. Juhtus keegi sel ajal (või üldse väljas õues) seale vaatama, siis jäid juuksed lühikeseks ja kõvaks nagu seaharjased. Pöetud peaga välja minnes ennustati sarnaduse maagia mõjul: millist looma kõige enne nähti, selline kasvas juus. Nähti siga — seaharjased, nähti kana — juuksed pehmed kui suled, nähti kiitsakat — juuksed kasvasid pikaks nagu kiitsaka saba. Välja minnes pidi silmad kinni hoidma ja siis äkki lahti tegema. Millise sabaga looma siis

nähti, nii pikad kasvasid juuksed. Ehk võeti õue minnes lambarauad ja villakorv kätte. Nähti siis harakat või muud lindu, kasvasid pikad juuksed, nähti siga või muud harjaslooma, jäid juuksed lühikeseks. Teisel: millist looma väljas enne juukselõikamist nähti, sellised kasvasid juuksed: siga — harjased, hobune — sabajõhv. Oli kombeks isegi kolm korda (pöetud peaga) joosta ümber tare. Iga korra jooksmisel vaatas jooksja rehealuse uksest sisse: nähti hobust — pikk juuks, siga — harjased. Eriti hästi kasvasid juuksed siis, kui lambavillast saastaste raudadega juukseid piirati. Piiramise paigaks valiti lambalaut. Mõnikord lõigati juuksed sõela põhjale, mässiti rulli ja topiti pahema jala kinga kannale alla. Millise karvaga loom siis esmalt silma paistis, selline kasvas juus: hobusesaba või -lakk — pikk juus; siga või muu lühikarvaline (loom) — juus ei kasvanud. Nagu loomad, nii olid ka linnud juuksekasvu ennustajaiks. Kui pärast juukselõikust (kohe) väljas harakat (alangast) või üldse lindu nähti, siis kasvasid pikad juuksed, kui kiitsakat (pica, Elster), siis sai nägija selsamal aastal mehele. Katuse-redaktsioonist on vähe teateid. Juustesse pandi kaks pilliroogu, mis asetati katusesse, et pikki juukseid saada. Neid juukseid, mis vastlapäeval välja kukkusid (tulid), pisteti katuse räästasse, nii et linnud neid kätte ei saaks. Muidu juuksed kasvasid lühikesed ja kukkusid kergesti välja. Analooiliselt tuli loomade esmakordse väljaajamise puhul tarvitatud vits katuseräästasse pista, siis käisid loomad ise suvel koju. Lõigatud juuksed ei tohtud laiali visata, siis kadus mälu (meelespidamine). Need juuksed pidi ilusasti maha matma.

Juuste sugemine ja lõikamine ühtlasi. Vastlaõhtul soetakse kui ka lõigatakse juukseid. Mõlemal toimingul oli oma eritähendus. Esimesel, et juuksed olid kogu aasta söödikuist puhtad ja siledad, teisel — et siis kasvasid pikad juuksed.

Muna puserdamine. Vana usklik perenaine tõi vastlapäeval korviga palju laaste parsile ja katsus ise kui ka käskis teisi sageli sõnni mune katsuda ja puserdada. Sellise tembu puhul leidsid lapsed palju linnupesi ja mune, kuna linnud siis kangesti (hästi) munesid.

Kaitse huntide vastu. Lina-kolgispuu kaaned pidi vastlapäeval kinni väänatama. Sellega väänati hundi lõuad kinni, et nad järgmisel suvel ei saanud kahju teha. See oli muiste hädapärane toiming, kuna sead olid suvel metsas ilma karjuseeta. Vanad orikad kaitseid emiseid ja põrsaid huntide eest.

Kohtu-kindad. Lihahaite öösel pidi üheksa talu laudast villu toodama, millest tehti kindad. Kui nende kinnastega kohtu ette mindi ja neid käes hoiti, siis sai hoidja ikka õigust.

Põletatakse linu. Kui kellelgi polnud lina hästi kasvanud, siis võeti vanu linu ja tehti nendega õhtul nurmel tuld. Siis kasvasid järgneval aastal head linad. Tule juures hüüti: „Nõnda pikaks kasugu minu linad teine aasta, nagu täna õhtune liug ja see tuli kõrgesse põleb.“ Viljandimaal lasti vastlaõhtul liumäel linadest ja linaluudest valmistatud tuletst kelkudega lennates läbi.

Aukude tegemine ristteele. Kui taheti, et põllul vili hästi kasvaks, siis mindi öösel teeristmele ja tehti seal vasaku jala suure varbaga kolm auku maa (? lume) sisse. Iga augu ümber tõmmati pihlakapuu kepiga kolm ringi ja lausuti: „Too tulu, vii kulu!“ Tuhapäeva öösel toodi nendest aukudest puru ja tuld kinnisilmi juks. Toodud puru riputati viimaks põldudele.

Ümber kaevu käimine. Neiid pidid vastlaõhtul kuus korda ümber kaevu käima, haokubu seljas. Siis käis neil palju suuri kosilasi.

Puhastamine. Vastlapäeval pidi ennast tingimata pesema, siis oldi aasta läbi viks. Samuti pesti jne. puhtaks. Siis olid need kogu aasta valged.

Keedetakse kulbita. Suppi keedeti ilma kulbita. Kui kord suppi kulbiga liigutati, siis tüdrukud ei saanud mehele.

Lumes jooksmine. Vastlaõhtul pidid lapsed paljaste jalgadega lume sees jooksma, siis sai nendest teravad, nobedad jooksjad.

IV. Vastlapäev.

Ühenduses hingede teenistusega. Hingedepäeva tunnuseks on vastla väikus. Puuraiumine, ketramine, õmblemine ja isegi nõelumine oli keelatud, et mitte segada sel päeval surnute hingi. Kes selle vastu eksis, see kannatas mitmesugust kahju karja- kui ka viljakasvu alal. Samu kombeid tuntakse üldjoontes Soomes. Otsustades eritoitude ja töö lakkamise järgi, peeti vastlapäeva muiste suureks pühaks, suuremaks kui uusaastat.

Suurt tööd ei tehtud. Vastla hommikupoolikul ei tohtud suurt tööd ette võtta. Ka õhtupoolikul seisis töö. Igapäevast tööd ei tohtud vastlaõhtul teha, küll aga haruldasi töid, mis pidid hästi kestma. Välist tööd ei tehtud üldse. Kui peale lihasöömist vastlapäeval tööd tehti, jäid sead tagapoolt vigaseks.

Puuraiumine keelatud. Tõist, mis rahu rikkusid, tuli hoiduda. Puid sel päeval ei tohtud raiuda.

Puude toomine. Selle kohta on kahesuguseid teateid. Vastlapäeval puid, resp. hagu ei toodud, muidu tulevad ussid majja (koju). Teisel toodi siis esimesed rehepuud õue, et vili suvel hästi kasvaks. Sel päeval toodi eriti rehe-kütte puid suveks ja künti põldu, mis hoidis põllu „raskeks vaibumise“ eest. Vastla noorkuud nähes pidi sülega puid tuppa viidama, siis oli suvel hea kalaõnn. Laps, kes vastlapäeva õhtul palju puid sisse kandis, leidis suvel palju linnupesi. Vastlapäeval toodud puud olnud iseäranis head vilja kuivatamisel. Neid hoiti sügiseks, mil esimene vili rehe alla veeti. On ilmne, et heina- ja puuvedu, samuti sõnnikuvedu, mis eritempedega ühenduses ei olnud, sel päeval oli keelatud.

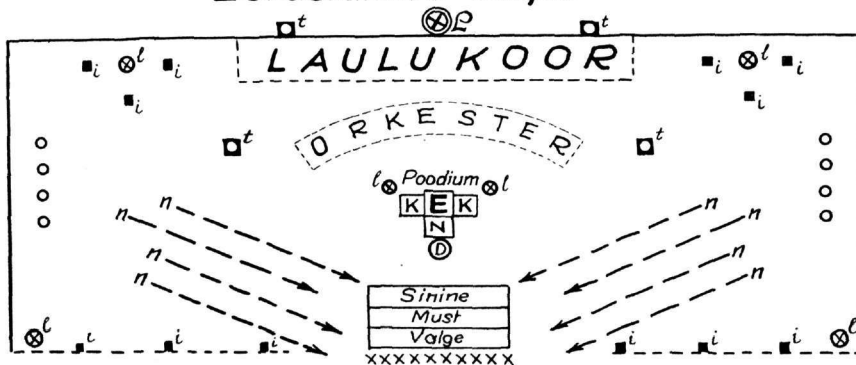
Ei kedrata. Vastla-ajal ei kedratud, eriti siis mitte, kui seajalad, resp. pea või poolpea olid pajas. Muidu kasvasid seajalad kokku, sead hakkasid õnduma, lõppesid, või jooksid ühe koha peal ümber ja tuhnisid aia ääred üles. Samuti läks kari suvel kiili ja lambad läksid hulluks. Linnad kasvasid kas paklase kiuga, tõrvaplekilised, tõrvatilgalised, tõrvakibenitsed ja haprad või kidusid üldse ega kasvanud. Kedrata võidi ainult niikaua, kuni „pudruterad“ (tangud) keema läksid. Ka järgmisel päeval, s. o. tuhapäeval, võis ainult see kedrata, kes sel päeval saunas ennast oli vihelnud. Villade ketramisest kardeti lammaste lõppemist ja sigade pugemist läbi aia.

(Järgneb.)

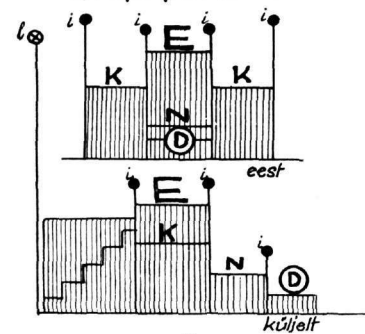
Eesti lipp

Dabaõhu-ettekanne Võidupühal laululavalt või sobivalt kõrgendikult laulukooride, orkestri ja noorteorganisatsioonide kaasabil

Lavastamise üldpilt

Grupi poodium

- ⊗^l - lipp, mis heisatakse Eesti astumisel poodiumile
- ⊗^t - lipud mis lehvimas juba ennem
- o - organisatsioonide lipud
- ^t - tuled, mis süüdatakse, kui orkester hakkab mängima
- ⁱ - ilutulestiku laternad
- n - noorte org. liikmed lipukestega
- E - Eesti, neid pidulikult rahvariietuses
- K - kaitseväelane ja kaitseväelane
- N - naiskodukaitslane
- SMY - neiud sinises, mustas ja valges riietuses
- xxxx - väikesed kodutütred
- Ⓣ - deklamaator (ütles Lembitu)

- I. Laulukoor ja orkester asuvad kohtadele.
- II. Orkester: Pidulik marss.
(Orkestrijuhi märguanne marsi alustamiseks on ka märguandeks ilutulestiku süütajaile.)
- III. Orkestri helide saatel sammuvad paremalt ja vasemalt poolt lavale väikesed kodutütred, nende järele S-M-V, ja asuvad kohtadele.
- IV. Kohe S-M-V järele tulevad kummaltki poolt noorkotkad ja kodutütred lipukestega ning asuvad neile määratud kohtadele.
- V. Rahva hulgast sammub lava poole kaitseväelane, kaitseväelane ja naiskodukaitsja nende keskel oleva Eestiga.
Väikesed kodutütred ja S-M-V asuvad spaleeri, lasevad tulijad läbi ja astuvad jälle oma kohtadele. Eesti tõuseb poodiumile,

tema kõrval võtavad aset kaitseväelane ja kaitseväelane, ette — naiskodukaitsja ja deklamaator. (Projektorid valgustavad kogu aeg gruppi.)

- VI. Grupp paigal. Orkester katkestab mängu.
- VII. Laulukoor: Isamaa, õitse saa! M. Herman.*)
- VIII. Laulukoor lõpetab. Hetk pühalikku vaikust.
- IX. Tasane väikeste trummide pöörin E. Võrgu „Eesti lipu“ tempos ja rütmis; 4. takti järele seltsib sellega sumbutatud metsasarv ja mängib sama lauluviisi 4 esimest takti. Metsast vastab sarv jällegi 4 takti.

*) Või: Su põhjamaa päikese kullast, või: Eesti, mu armas, kallid kodumaa!

Sellele järgneb vahenditult:

- X. *Massdeklamatsioon* laulukoorilt (väikeste trummide tasase põrina saatel).

Naishääled: Kaunistagem Eesti kojad kolme koduvärviga,

Meeshääled: Mille alla Eesti pojad ühiselt võiks koonduda!

Aldid ja tenorid: Ühine meil olgu püüe ühes vennaarmuga,

Bassid: Kostku võimsalt meie hüüe:

Kõik: Eesti, Eesti, ela sa!

- XI. Hüüde juures „Eesti, ela sa!“ projektor alt valgustab lipumasti L, kuhu hakkab kerkima suur rahvuslipp, milline toiming teostub õige aeglaselt.

- XII. Noored laval tõstavad käed lipu tervituseks.

- XIII. Samal ajal *Massdeklamatsioon* S-M-V (vaikne trummide põrin):

Sinised: Sinine on sinu taevas, kallid Eesti kodumaa, oled kord sa hädas, vaevas, sinna üles vaata sa!

Mustad: Must on meie mullapinda, mida higis haritud, must on kuub, mis Eesti rinda juba vanast' varjanud.

Valged: Valge see on rahuiha, mis me rahva ühendab, katab vaenu, kaotab viha, meeled tööle pühendab.

- XIV. *Massdeklamatsioon* S-M-V ja laulukoor.

S-M-V: Sinine ja must ja valge

Aldid ja tenorid: Eesti kaunis trikoloor!

Naishääled: Kõigil rõõmusära palgel

Bassid: Hüüab vana,

Sopranid ja tenorid: hõiskab noor:

Tenorid ja bassid: Vaprast meelest, vennaarmust Eesti kojad kõlaga!

Naishääled: Kostku taeva poole põrmust:

Kõik laval: Eesti, Eesti, elagu!

(Trummide põrin paisub tugevamaks ja muutub lõpuks forteks ning katkeab järsku.)

- XV. Viimase hüüde ajal lööb lipp lehvima, tuba mängib neli esimest takti „Eesti lipust“, lauljad saavad kätte tooni ja kohe algab

- XVI. *Laulukoor:* E. Võrgu „Eesti lipp“.

- XVII. *Eesti:**) Teretus. L. Koidula.

Teid ma teretan, Eestimaa pojad, Kellel kulmud kuumavad tööst, Kellel südamed rindades soojad, Selginud sihid silmade ees. Igavest' kaob põline põud, Ilmub Isamaal teie jõud: Astuge ette!

Teid ma teretan, kes teie õigust Lahti sõlminud valede vööst, Kes ep kokkudes kurja lõikust Näinud sigivat kurjast tööst! Tagane ära, valede vaim! Sirgu ja sigine, tõetaim! Juhata jõudu!

Mehisel meelel asuta koda, Priiusel' pühenend eestlaste muld! Mulju sa mudasse tigeada oda, Vallgele tõuse sa vaimukuld! Kohage, lehed, kodumaa puus! Vana vägevus eestlaste suus — Elusse ärka!

Sind aga, taeva vägede Jumal, Kummardame, su lastekoor. Tule sa jõule võimatul' Ise appi, kus tegu on noor. Valguse vahiks kutsume Sind, Kojaks sinule Eesti pind. Avita, Issand!

- XVIII. *Ühine koraal* orkestri saatel,

viisil: Võta nüüd Issandat.

1.

Avita, Issand! Su nime me tahame kiita! Võta me rahvas Sa ühiseks pereks nüüd liita! Kõik vaenuväed kaovad, kui abiks meil' jääd.

Juhi meid, avita, Issand!

2.

Avita Issand ja anna me rahvale rahu! Eks Sinu armust nüüd õnnes siin elama mahu kõik, keda veel õpetab õiglane meel Isamaad teenime ausalt.

3.

Avita, Issand! Sind palume, vägev Jehoova! Õnnista kõike, kes kasu me kodule toovad! Õpeta meid alati austama neid!

Avita, avita, Issand!

*) (Kui võimalik, siis saadab orkester vaikselt Eesti tervitust ja selle lõppedes läheb üle koraalile.)

XIX. *Langenute mälestamine.* (Deklamatsioon.)

Ütles Lembitu: Ilus on elada. Ilus on taevas, mets ja meri. Ilus on eha ja ilus on koit, ilus on kevad ning ilus on sügis.

Kaunis on elu, kaunis on inime! Kaunid on nooruse õhkuvad uned, uhked mehe mehised mõtted, magusad rauga mälestused.

Kaunis on elu kaunina elatult.

Ütles Lembitu: Hirmus on inimene, kole ta kirg, jõe ta tegu...

Verisel vankril kihutab sõda üle maa...

Kuulake laste ja leskede leina! Vaadake haudu, mida lilled ei ehi; vaadake kalme, mida pisar ei kasta! Kuulake tuuli tühjes varemeis! Leinake kummuli kündmatul põllul!

Ütles Lembitu: Ilus on surra. Ilus on surra isamaa eest. Ilus on surra sõprade, rahva ja omaste eest. Ilus on surra vabana priiuse eest. Ilus on minna võitlusse, lootusetä võita. Ilus on minna ülejõu vaenlase vastu...

Kaunis on langeda kaebuseta

— — — — —
— — — — —
Võitluses kanges
langes siis kalmule parimaid poegi,
manala manu ei raukunud rada!
Paljud tõid ohvriks veel viimse toegi
kodule, kes juba nii mitu sada
aastat on haletand endisi aegu,
kui olid vabad veel isade kojad,
nii nagu vabad nad jälle on praegu!
Väik'sed ei ole need verede ojad,
kodu, mis niisutand on sinu pinda!
Suured on olnud su südamevalud!
Tasusid tugevat lunastushinda
enne, kui vabaks said isade talud!
Palju on manalas magamas mehi,
kes olid isamaa hüvede valvel.
Tänulik rahvas, neid kalme nüüd ehi,
langenuid mälesta, peatudes palvel!

XX. *Laulukoor:* Uinuge, langenud kotkad!
E. Vörk.
või: Troost . . . K. Türrpuu.

XXI. *Deklamatsiooni järg.*

Ütles Lembitu: Ilus ja hirmus on elu. Ilus ja hirmus on inime. Kõik, mis puudutab inime, teeb ta hirmasaks ja ilusaks. Lillesid ja hukatust külvab ta ümber, lilled ning lein on tema tee... Sündides nutab ta, surres valab ta pisaraid, läbi pilvise taeva harva tall' naeratab päike.

Kuid mina armastan sind siiski, inime. Armastan su ilu, su unistust, su priiuse janu. Armastan sind nagu sa oled, kõigi su rõõmude, kõigi su kannatustega.

Armastan sind, kui enese võidad ja vaenlasele armu annad. Jumaldan, kui ennast taltsutad ja orja ahelast päästad. Kumardan maani sind, kui hävituse asemel uuest' kord algad sa ehitust.

Armastan inimest! ütles Lembitu.

Ning isamaa uuesti-sünnist unistas Lau Luisa: Kaugelt näen kasvavat kodu!... Kas vastu suudab ta saatuse tornele panna? Kalev! Kui hädas ta, välja siis astu, kaitse me kodu! Ja abi tall' anna!

XXII. *Laulukoor:* Veel kaitse, kange Kalev, oma lapsi! . . . M. Herman.

XXIII. *Eesti:*

Mis rahvas kahekümneneljäandamal veebruaril on otsustanud üle kõige kalliks tunnistada, teil olgu püha, kuni Eesti viimisel' silmapaaril' kalm pole käsku annud eluvalgust unustada!

XXIV. *Kõik noored* (tõstavad töotuseks käed Eesti suunas):

Pean seda vara maises elus üle kõige kalliks, mis elumured mind ka iganes ei tabaks, et siis, kui juus mul juba muutumas on
halliks,
võin uhkusega öelda: Eesti on ja jääbki
vabaks!

XXV. *Naiskodukaitsja:*

Nüüd on jälle vaba me isade maa, rahvas priiuses õnne võib maitsta. Seda vabadust röövida keegi ei saa: oma kodu me oskame kaitsta!

XXVI. *Kaitseliitlane:*

Üksmeeles on võimas me Kaitseliit, mis ühendab noore ning rauga. Me vanne on kindel, koos töötame siit: Kodu vabadust kaitseme auga!

XXVII. *Kaitseväelane.*

Kui isamaa kutsub, siis välja toob väed iga linn, iga küla ja alev. See maa on meil' püha! Siit eemale käed! Siin kasvasid Lembit ja Kalev, kes tahusid taprit ja tagusid piiki, et rahvale uuesti rajada riiki, mis vaba ja prii oli ammu. See maa siin on eestlase hingele püha ja priiks peab ta jääma nüüd, ikka ja üha! Siit enam ei anna me ühtegi sammu!

XXVIII. *Deklamatsioon* (järgn. vahenditult eelmisele):
Idaruum H. Visnapuu.

XXIX. *Üldlaul* (koori ja orkestri saatel).
(Võiks olla mõni uutest lauludest või „Kas tunnend maad?“ või „Priius, kallid anne“ või

„Eestimaa, mu isamaa“ või „Su põhjamaa päikese kullast“, millega kõige paremini arvatakse toime tuldav.)

XXX. *Lõppsõna*: Lühike, tabav, sütitav kõne, mitte üle 5 m. kestusega, mis lõpeb sõnadega ... ja ühes Emajõe Ööbikuga tunnistagem kõik:

Mu isamaa on minu arm!

XXXI. *Kõik noored* nende sõnade juures pöörduvad Eesti poole, tõstavad lipukesed kõrgele ja hüüavad vaimustusega:

Mu isamaa, mu õnn ja rõõm,

Kui kaunis oled sa!

XXXII. Kõik koosviibijad orkestri saatel.

H Ü M N.

XXXIII. *Lõppmarss*.

1. Eesti ühes saatjatega lahkub rahva hulka.
2. Nende järele lahkuvad lavalt väikesed kodusõitjad, S-M-V ja noored kotkad, kodusõitjad ning laulukoor.
3. Orkester lõpetab ja ühiselt minnakse Võidutule süütamisele, kus ootab oma abilistega tulevana, kes hakkab juhutama seda tseremooniat.

Märkus: Kogu eelmine ettekanne kestab 40 min. Ühtki ettekannet ei tohi pikemale venitada, kui kavas on ette nähtud, sest võidutule süüdamine ei või hilineda.

A. Antson: Berliini olümpiamängud, Ülevaade sõnas ja pildis maailma spordiajaloo suurimast ja valdavaimast sündmusest — Berliini olümpiamängudest. Suures formaadis (28×20 sm), 300 lehekülge, ligi 200 pilti.

Euroopa, maailmapoliitika ja sõjahädaohu piirkonnad. Kirj. Gr. Bienstock, tõlkinud N. Andresen, redigeerinud ja täiendanud prof. A. Piip. 112 lk., 4 kaarti. Hind 1 kr., „Elava Teaduse“ aastatellijaille 75 senti. Eesti Kirjanduse Selts, Tartu.

Prof. K. Ramul: Psühholoogia ja elu. Kõned ja ettekanded. O.-Ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ „Filosoofiline seeria“ nr. 5. Hind Kr. 1.25.

Ilmari Kianto: Räbalaranna Jooseppi. Romaan kehvikute elust Soomes. Tõlkinud Selma Holberg. O.-Ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1937. a. Hind Kr. 4.25.

Fr. W. Foerster: Kool ja iseloom. Koolielu kõlbluspedagoogilisi probleeme. Tõlk. E. Oissar. 154 lk. 3 kr. 50 s. Eesti Kirjanduse Selts, Tartu, 1937.

Südamed tules. Ed. Nukk'i näidend kolmes vaatuses vabadusvõitluse ainel. E. Haridusliidu kirjastus.

Vallaslaps. Enn Vaiguri näidend neljas vaatuses. E. Haridusliidu kirjastus.

Põlev maa. Hella Vuolijoe näidend kolmes vaatuses. Soome keelest tõlkinud Niina Murrik. E. Haridusliidu kirjastus.

Lood filosoofia ajaloost II. Filosoofia uuestisünd. Bacon ja Spinoza. Kirj. W. Durant. 112 lk. Hind 1 kr. Elav Teadus 61. Eesti Kirjanduse Selts.

Rene Descartes: Arutlusi meetodist. Prantsuse keelest tõlkinud ja sissejuhatusega varustanud mag. phil. R. Kulpa. O.-Ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ „Filosoofiline seeria“ nr. 4. Hind Kr. 1.25.

„Naine tulikahjumärgiga“. Agnes Taar. Näidend viies vaatuses. Eesti Haridusliidu kirjastus.

Manfred Richthofen: Punane lendur. Tõlkinud A. Hanko. Maailmasõja memuaarid nr. 1. O.-Ü. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus 1936. a. Hind Kr. 2.75.

„Isamaa lapsed“. M. Suveste ja H. Anto näidend 2 vaatuses. 8 tegelast. Taavet Mutso kirjastus.

Soome kaitseliidu häälekandja: Hakkapeliitta nr. 3, 4, 5 ja 6. Suomen Sotilas nr. 1, 2 ja 3.

Poola Kaitseliidu häälekandja: Strezelec nr. 1, 2, 3, 4, 5 ja 6.

Leedu Kaitseliidu häälekandja: Trimitas nr. 2, 3, 4, 5 ja 6.

Läti Kaitseliidu häälekandja: Aizsargs nr. 1.

Sõdur nr. 1/2, 3/4 ja 5.

Eesti Politseileht nr. 1.

Eesti Spordileht nr. 1.

Eesti Kirjandus nr. 1.

Eesti Naine nr. 2.

Taluperenaaine nr. 2.

Eesti Mets nr. 1.

ROOTSI

SKF

KUUL- JA RULL-LAAGRID
tööstusele — autole — põllutöömashinadele

Müügivõrk üle Eesti:

Kuressaares:	A/S. K. Bergmann
Narvas:	N. Mägi
Paides:	G. Laas
Peitseris:	P. Mägi ja N. Nassar
Pärnus:	A/S. H. Puls, K. Viks
Rakveres:	G. Limberg, P. Falk
Tartus:	A/S. A. Rosenvald & Ko
Valgas:	V. Trauss
Viljandis:	A/S. A. Rosenvald & Ko
Võrus:	A. Sibul, A/S. A. Rosenvald & Ko

PEAESINDUS JA LADU:

LINKE & MARTINSON

TALLINNAS, VENE T. 11.

TEL. 432-86, 432-58

Nõudke tuntud headuses

R. KLAUSSON'I

monpansjeed, šokolaadikompvekke, šokolaadi, biskviiti

Müügil üle maa kõikides koloniaalkauplustes

Vabrik asub TALLINN, JAHU 5, TEL. 441-15

E. A.-K. Ü. ERAHAIGLA

NARVA MNT. 6-a, tel. 428-80

Vesiravila

avatud kella 9—11 ja 4—7

Pärmi-, söehappe-, merisoola-, männi-
ekstrakti-, kodumaa tervismuda-,
raba-, vahu- ja neljarakuvannid

Charcot-, mantel-, kapil-
lar-, schoti ja auruduschid

Istevann, valguskapp, aurukapp
ja diatermia tervismudaga

Arsti kõnetunnid kella 1/210—1/211 ja 1/27—7

Kõik
gaasi-,
suitsu- ja
õhukaitse-
abinõud

kaitsevääle,
tuletõrjele,
tööstusile,
eraisikuile

DRÄGERWERK

AINUESINDAJA:

LÜBECK

VIKTOR THOEN & Ko.

TALLINN, KENTMANNI 8 TEL.
459-53

Tunnustatud headuses

LUX

saadused, taskulambi
anoodpatareid ja akku-
mulaatorid igal pool saa-
daval

AKKUMULAATORI- JA
ELEMENDITEHAS

KONST. MUHLVERK

JAAMA T. 8, TEL. 306-67

Põllumeeste Keskpank

Tallinn, Vabaduse pst. nr. 1. Telefonid: 444-38, 444-36.

Arvete seis 31. jaanuaril 1937. a.

Aktiva.		Passiva.	
	Kr.		Kr.
Kassa- ja hoiuarved	830.123.42	Äriosakapital	Kr. 124.600.—
Väärtpaberid	518.206.41	Tagavarakapital	„ 91.003.—
Laenud	2.640.826.45	Hoiusummad	3.689.085.41
Korrespondendid	68.747.26	Riiklikud laenud Pikalaenu Pangas	1.539.—
Vallasvara	1.—	Korrespondendid	61.928.01
Kulud	4.825.10	Tulud	31.366.64
Muud aktivad	62.726.96	1936. a. ülejääk	22.198.37
		Muud passivad	103.736.17
	Kokku Kr. 4.125.456.60		Kokku Kr. 4.125.456.60

Pank võtab raha hoiule, makstes kuni 5% aastas, annab laene 5¹/₂—7%⁰, müüb riigikassa pantkirju, milledega võib soodsalt tasuda asunikukohta võlgu, ja toimetab kõiki pangatalitusi sise- ja välismaal.

J u h a t u s.

Kui tahate ajaga koos sammuda ja teistest mitte maha jääda — siis peate paratamatult tarvitama oma põldudel, niitudel ja karjamaadel

KAALIVÄETIST

See tõstab saaki, kindlustab taimekasvu ja parandab vilja ning heina kvaliteeti

K/M.

M. TREUMANN

Tallinn,
Sakala 1, kõnetr. 304-48.

Soovitab rikkalikus valikus

Konserve

Maiustusi

Puuvilja — värsket ja
kuivatatud ja
koloniaal-
kaupa
igasugust.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Eesti nõõbitööstus

«MERKUR»

valmistab kunstsarvest
moe-, ilunööpe ja pandlaid

Tallinn, Tartu mnt. 69

Sissekäik Lauulupeo tän. 2, tel. 306-74

KÕIKI HOOAJA KODU- JA VÄLISMAA

RIIDEKAUPU

SUURES VÄLJAVALIKUS SOOVITAB

INGLISE MAGASIN

H. GUTKIN

TALLINN, VIRU 4, TEL. 436-46

Tallinnas, Inseneri tän. 3

Kaubandusühisus „MINERAAL“

S. BERNER & P. SANDER

PETROOLEUM, BENSIIN, NAFTA, AUTO- JA MÄÄRDEÕLID,
AUTOKUMMID J.N.E. MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL

Tallinn, Inseneri t. 3, tel. 462-65

Lihasaaduste eksportäri

EDUARD TREIKELDER

Tallinnas

Koidula 11

Tel. 303-81

TARVITAJATEÜHING

„OMA-ABI“

TALLINN-KOPLIS

ostab suurel hulgal igasuguseid põllumajandussaadusi,
turvast ning küttepuid.

T.-ÜH. „OMA-ABI“ TALLINN-KOPLIS

VENE-BALTI AS. 19. TELEFON $\frac{428-49}{6}$

SÕJAVÄE MAJANDUSÜHISUS

Tallinn, Pikk tän. 11. Tel. 452-07, 452-06

Suures valikus:

Konservid ja delikatessid, kuivatatud puuvili, kohvi erisegud, maiustused, prantsuse konjakid, hispaania vein, kodu- ja välismaa napsid, veinid ja õlled.

Kaitseväge ja Kaitseliidu vormitarbed ja laskemoon.

OMA TÖÖKOJAD:

Rätsepa — Kuninga tänav 2/4.

Kingsepa — Vene tänav 5.

Pesuõmblus — Lai tänav 10.

OSAKONNAD:

Tallinn, Vene tänav 5, telefon 429-42.

Kopli tänav 21, „ 466-58.

Liivalaia tän. 64, „ 450-18.

Tartu, Võidu tänav 3, „ 11-16.

Võru, Jüri tänav 24, „ 1-29.

Rakvere, Lai tänav 17, „ 79.

Pärnu, Kalevi tänav 27, „ 2-97.

Narva, Malmi tänav 1, „ 1-43.

Viljandi, Tartu tänav 6, „ 1 60.

VILJANDI EESTI PÕLLUMEESTE SELTSI kaubanduse osakond

Viljandis, Tallinna tän. 3 :: telef. 6 ja 3-23 :: postkast 37

Suurim üfiskauplus Viljandimaal.

Müüb kõiki põllu- ja maja-
pidamistarbeid suurel
ja väikesel arvul

Ostab igasuguseid põlluma-
jandussaadusi kõrgema
päevahinnaga.

Harukauplused: S.-Kõpus, tel. 5

Peakaupluse juures
Kindlustus a.-s. „OMA“
Viljandi osakond

Õisus, tel. 8

Tarvastus, tel. 20

Kärstnas, tel. 8

Oiul, tel. V.-Tänassilma 61

VILJANDI SAE- JA JAHUVESKI

VILJANDIS, MULGI 5, telefon 310

METSATÖÖSTUS
LAUALADU
VILJAÄRI
JAHUVESKI
JAHULADU

*Virumaa
Elektri A/s.*

Eesti sisukam päevalehti

Postimees

(asuf. 1857. a.)

on ja jääb tõsiseks sõbraks igale rahvuslikult mõtlevale eestlasele

TELLIGE, LUGEGE, LEVITAGE POSTIMEEST!

Toimetus ja peatalitus Tartus, Ülikooli 21-23, tel. 80
Tallinna toimetus — Viru tänav 9, telefon 436-11

EESTI HÜPOTEEGIPANGA arvete seis

31. detsembril 1936. a.

AKTIVA.

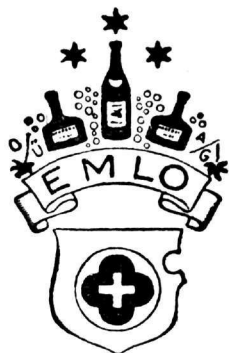
1. Kassa ja hoiuarved pankades	Kr.	303.869,79
2. Väärtpaberid	„	45.865,86
3. Pantlehe-laenud	„	10.928.676,—
4. Deebitorid.	„	241.875,67
5. Vallas- ja kinnisvara.	„	211.892,61
6. Kulud	„	733.123,18
7. Muud aktivad	„	20.018,65

Kr. 12.485.321,76

PASSIVA.

1. Tagavara- ja muud kapitalid.	Kr.	291.546,23
2. Pantlehe-laenude kustutus- kapital	„	698.165,48
3. Pantlehed käibel	„	10.319.781,—
4. Esitamata loositud pantlehed ja tähtajalised kupongid	„	62.234,24
5. Tulevad kupongid.	„	309.581,03
6. Kreditorid	„	39.632,94
7. Tulud	„	758.962,35
8. Muud passivad	„	5.418,49

Kr. 12.485.321 76

Ü. „EMLO“ Tallinn, Aia t.10, tel. 431-08

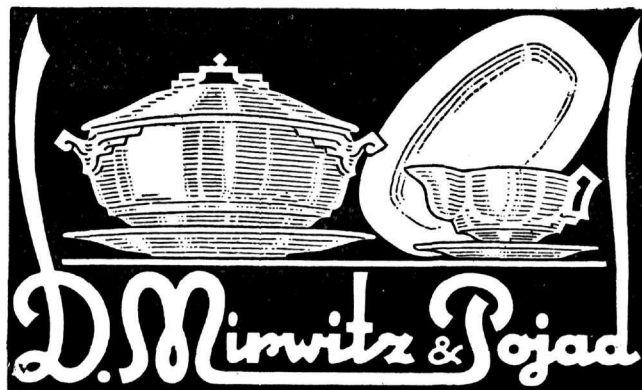
KÕRGES HEADUSES:

KONJAKEID • LIKÖÖRE • NAPSE
WHITE HORSE VISKIT
KIRSILIKÖÖRE KARAVINIDES
TASKUPUDELID VINTKORGIGA

Saadaval igas veinikaupluses ja restoranides kogu Eestis.

Lugege ja levitage „Kaitse Kodu“!

Kaubamaja
ERNST ARING

Tallinn, Estonia pst. 19,
telef. 451-03, 469-36

Pakub laost:

raua- ja teraskaupu,
ehitusmaterjale,
põllutööriistu,
määrdeõlised,
kuullaagreid,
masinarihmu,

sepasüsi, polte,
värve, kruve,
rauda, neede,

ja igasuguseid metalle suurimas valikus.

Müük suurel ja väikesel arvil.

A. SCHEER

posamendi-, paela-
ja trikoovabrik

Tallinn, Viru t. 4

kino „Heliose“ peal,
III korral, tel. 444-82

Valmistab seltsidele
lipunööri ja -narmast

Kõiksuguseid mööblinarmaid, topse ja nõõri,
siidist, puuvillast ja villast pidžamagarni-
tuure ja igasuguseid muid posamenditöös-
tuse artikleid, ka kummi- ja saapapaelu

Tellimiste täitmine kiire ja korralik — mõõ-
dukate hindadega

O/ü. TILGA & K_o

Elektriosakond, Tallinn, Harju 23, tel. 467-98

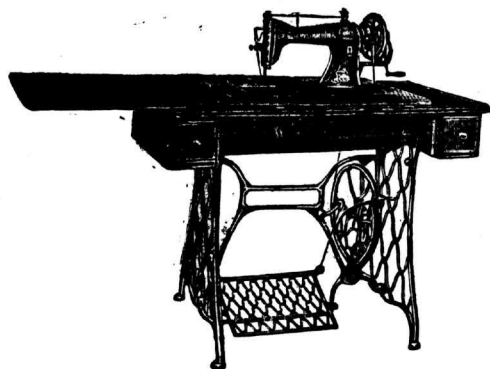
Elektriarmatuurid • Keedunõud • Pliidid • Ahjud •
Igasugused installatsiooni materjalid • Jõujaamade
ehitused • Kalkulatsioonid • Nõuanded •

Tööstuse osakond, Tallinn, Kappeli 7, tel. 312-26

Igasugused metallitööd • Galvaanilised vannid •
Bakeliidi pressimine • Elektrotehnilised artiklid •

Speditsoon, Tallinn, S. Karja 18, tel. 445-73

Kaupade speditsoon • Vahetalitused • Komisjonid
ja tollitalitused •

Nõukog. Vene õmblusmasinad

„UNION“

võistlevad kvaliteedilt
maailma parimatega

Hinnalt kõigist Eesti turul olevatest õmblusmasinatest 30—40% odavamad

Müügil üle Eesti.

Esindaja

M. NARITS & K_o

Tallinn, Niguliste 14, tel. 446-68

„PÄEVALEHT“

ON ISESEISEV, LEVINUIM JA LOETA-
VAIM PÄEVALEHT EESTIS. SUURIM
JA KASULIKEM KUULUTAMISE LEHT

„LASTE RÕÕM“

— LOETAVAIM LASTEAJAKIRI

SUURED NING TÄIELISED

**RAAMATU- JA KIRJU-
TUSMATERJALIDE
K A U P L U S E D**

KIRJANDUSE JA PABERILAOD EESTIS

TÄIELISIM

GRAAFIKATOOSTUS

TRÜKIKODA TSINKOGRAAFIA
LITOGRAAFIA KÕITEKODA

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

TALLINN, PIKK TÄN. 2.

OMA TELEFONI KESKJAAAM NR. 428-83.